जि विश्वास म्वायु

केशर मान ताम्राकार

जि विश्वास म्वाय्

(न्हू बाखं पुचः)

卐

केशरमान ताम्राकार

देग:	: १६
पिकाक	: बैकुण्ठ राजभण्डारी
सफूया ह्मा	: पिकाक
देव:	: शरद रंजित
ह्लापां	: ने सं. ११०३, यँला
मू	: ५।-
थाःकुथि	: समाः प्रिन्टिङ्ग प्रेस, क्षेत्रपाटी, यें

जि विश्वास म्वाय् ✻ न्हू बाखं पुचः ✻ केशरमान ताम्राकार

बाखं। धलः

देगः ह्लिचा सफू

(छसीकथं)

देगः १	जीवन लँपुइ	वासुपासा
देगः २	झीगु साहित्यय् बाखं	कृष्णचन्द्र सिंह
देगः ३	सिद्धिदास लुमंकाः	रामभक्त
देगः ४	सतः	सं. साःमि, येँ
देगः ५	सिलुस्वां	गिरिजाप्रसाद
देगः ६	गिरिजाप्रसादया गद्य कविता	गिरिजाप्रसाद
देगः ७	भोंमि निवन्ध	सं. रामभक्त
देगः ८	समानान्तर	भूषणप्रसाद श्रेष्ठ
देगः ९	छ धन्य खः	इश्वरानन्द
देगः १०	थैंक्यू मिष्टर ग्लाड	अनु. साःमि, येँ
देगः ११	स्तरीय ने. भा. नि.	काशीनाथ
देगः १२	गजिगुलुया ह्लागसय्	मदनमोहन मिश्र
देगः १३	ने. भा. व भाषा विज्ञान	डा. तेजरत्न
देगः १४	नमि	शशिकला मानन्धर
देगः १५	बुद्ध नुगः	गिरिजाप्रसाद
देगः १६	जि विश्वास म्वाय्	केशरमान ताम्राकार

देछा

जि विश्वास म्वाय्
विश्वासं म्वानाच्वंपिंत

— केशर

जि पियाच्वने

न्ह्यज्यायगुया नामय् गुलिखय् जुगतय्‌त लिपञाना: मनू न्ह्या-थाय् थ्यंसां थ्यन धका: लुधने मफु । प्रगतिया नां हे वनेगु हं । उकिं व वनां च्वन, वनां च्वन । वा, फय्, तांन्व:, चिकु, खुसि, पर्व: नाप ल्वा ल्वां त्या: बूया सवा: काकां व वनां च्वन । ह्मिग: तलेया तिमिला द्य:यात थौं वं थ:गु विज्ञानया वलं च्य: यानाबिल । बँ जक मखु सर्ग: तक्कंया व जूजु जुल । तर आश्चर्य, व थ.हे थ:ह्म जुइमफु । न्ह्याक्व तापा: थाय् नं न्ह्याय् दुगु वया ह्ला:तं सतिक च्वंह्म थ:त थी मफु । उकिं वं थ.त हे शंका यात । मेपिं स्वया: अप्व: व थ:हे खना: ग्यात । ज्ञानया लगाम मदुह्म थ्व विज्ञानया सलं हे गनं इवाकलय् छ्वावाना थकी धका: वया ह्मय् ज्यू मन्त । थौं प्यखें ग्या:स: थ्वयाच्वन, धर्म कुलाय् कुलाय् धपाच्वन तर ग्या: भाय् वत्रमन्ला: । मनूयाके च्वंह्म च्वमिया नुगलय् असन्तोष दत । असन्तोष ह्मगस बुइगु सिमा ख: । त:जिगु कुतलं थ्व ह्मगस पिब्वयगु च्वमिया प्रगति ख: । थ्वहे अभिभारायां कुबिवा: जुया: केशरमान ताम्राकार नं झीगु भापाया ख्यलय् लू व.गु दु । ल्याय्ह्मसूया हू जक वय्का: थ्व कु कुचिया व.पिं आपा: धइथें दथुइ हे कु दिका: बिस्युं वंगु नं जि खनागु दु । तर केशर-मान अथे जुइ मखु, जित: विश्वास दु ।

थ्व कु ह्लापां कपायकु थें याउँसे च्वनी, कुबिया वंलिसे लिपा पर्व: सित्य् नं झ्यातुसे च्वनी धइगु खँ वं स्यू । थ्व बाखं सफूया नां 'जि विश्वास म्वाय्' च्वंगुया छुमां नं थ्वहे जुइ ।

वयागु बाखनय् थ:गु परिवेशया धुकधुकि दु। तर च्वमिया निति थुलि हे फुक्क मखु । नुगलं नुग: स्वाय्गु लँ दय्कीह्म दक:मि थाके म्वा: मरुगु खँया बग: चीका: छुनाखँ, खँभाय् बह: कया: लँ पिचुकेगु अय् धइगु शैलि ह्सिचा दय्केगु शीप नं दय्मा: । लिसें साहित्य उकिसनं बाखं धइगु मनूगत खँ जूगुलि मनूया विश्लेषण नं नासलंलीक याय्मा: ।

केशरमानयात जि मिखा तिसिना: च्वछाय्गु पासा पासा धाधां मुलय् तया: ग:कीगु जूवनी । च्वय् न्ह्यथनागु साहुतियात थ: नाला: वं बःत जिगु भाय्या स्यल्ला:ह्म बाखं च्वमि कथं न्ह्यब्वइ तिनि, जि थ्व पक्का नं स्वय् दइतिनि ।

– कवि दुर्गालाल श्रेष्ठ

····विश्वासपूर्ण भिन्तुना !

केशरमान ताम्राकारया स्वंगूगु बाखं सफू 'जि विश्वास म्वाय्' ब्वना। थुकिया आपा: धया थें बाखं बाखनय् खनागु··· कौतूहलता···आशावादी समाप्ति·· नित्त, मत्त, नीगु समस्यां (कंकिया मिखाय् न्ह्यावन हे निगतिगु थें छाय् थमत्वनेमा) थ्वथुनेत स्वतं नं समस्या ज्यंकेगु उपाय लुइके फुह्म मिसाया प्रत्युत्पन्नमति [!] निं ब्वमिपिनि नुगलय् थानाच्वनी थें ताया। वस्, थुपिं स्वता (अज्ञ मेमेगु नं गुण लुइका) त्व:मफिकुसे देशया कुं कुलामय् न्यना च्वंच्वंपिं मनूतय् थी थी पक्षया यथार्थ बाखं अज्ञ त:जिक ब्वय् हया: क्यनी तिनि धयागु विश्वासपूर्ण भिन्तुना दु।

ने. सं. ११०३, गुंला गा: १० — प्रा. जनकलाल वैद्य

'जि विश्वास म्वाय्' या सासलं

बाखंमि भाजु केशरमान ताम्राकारया 'जि विश्वास म्वाय्' स्वंगूगु बाखं मुना खः । थ्वया न्ह्यः "मिफुति" व "लागाय् जि" पिदने धुंकूगु खः ।

केशरमानया बाखनय् बाखंम्ह:या त:धंगु थाय् दु । बाखनय् बाखंया देगलय् बाखंम्ह:या गजू थिनाच्वंगु लागाय् थ्वनेव बांलाक हे खनेदु । उकिं बाखंम्ह:या नुग: ब्वय्गुली बाखंमिया गाकं हे ल्हा: ज्व: । उकीसं मिसातय्गु नुग: ब्वय्गु व नुग: खँ मात्त-माला: कनेगु ज्याय् भाजु केशरमानया थाय् गाकं हे च्वय् ला: । "सुथ लुइ" या मैंया, "बाखंचु" या केशा, "थला:क्वला:" या विमला, "लिच्व:" या आरति व "चिपगु नील:" या बिन्ज्वा थुकिया बांलागु व ग्यसुग्यंगु दसू खः । मिसा म्ह:या नुग: खँ कुत्तुकुला: व दुवाला स्वय्गु ज्यां हे याना: भाजु केशरमानयात झीगु बाखंमिया झ्वलय् तय् ह:गु खः । मिसातय्गु नुग: स्वय्गु व ब्वय्गु ज्या जक मजुसे आप्लं हे नुग: संगबा:गु स: ताया: हे भाजु केशरमान झीगु बाखं ख्यलय् झा:गु खः । थथे मिसातय्गु नुग:चु ब्वय्गु हे बाखंमि भाजु केशरमानया बाखंचु खः । 'बन्दना' बाखनय् बन्दनाया नुग: थासय् मला:गुलिं बन्दनाया ज्वसा मेखतं धाय्माल धा:सा नुग: कत्ताके मफुगुलिं 'बन्दना' या ज्वसा

पाय्छि मजू। थज्वा:गु नुग:चु मदुगुलिं 'पला:' या पला: थासय् मला:। मिसा म्ह:या नुग:या थाय् मदुगुलिं 'सास: ह्लाइ' बाखंया सास: नं सुथां मला:।

मिसाया नुग: खँ दुवाय्केगु न्हमिया बांला:गु लँपु ला ख: हे खत। उकिसं नुग:या घा.पा:यात लिजलं खय्का क्यनेगु पह: बाखंमि केशरमानया दसु तसकं हे च्वछाय् बह:जू। मिसाया नुग.खँ वाय्केगु ज्याःयात बाखंचु कथं कया: लुमन्तियात बाखंया दुघा:कथं छ्यलेगु पह: बाखनय् खनेदु। 'सुथ लुइ' बाखनय् चक्र खँ वाय्का न्ह्वंबलय् छेँ व पसःया लुमन्ति, 'बाखंचु' बाखनय् केशा व ह्लापाया खँ, 'थला:क्वला:' बाखनय् थः छेंय् थ्यंह्म बिमलाया लुमन्ति, 'लिच्व:' बाखनय् आरतिया रोशन नाप जूगु ह्लापाया खँ व ज्या व 'विपगु नील:' बाखनय् बिन्दुया ह्लापा राजीवनाप जूगु मतिनाया च्वूगु स्वापू व उकिया लिच्व:यात लुमन्तिकथं न्ह्यब्व:गु बांला: जू। बाखंमिया नुग खँ दुवाय्गु मेगु मू लिधंसा ख: आ: छु जुइ व गथे जुइ धइगु धन्ना। 'सुथ लुइ' बाखनय् थः भा:त चक्रयात पियाच्वंह्म मैंयाया थी थी धन्ना खनेदु। चक्र इलय् छेँय् थ्यंक: मव:गुलिं मैंयाया न्ह्यपुइ बांमला:गु बिचा:या थथ्या: क्वथ्या: जुयाच्वनी। बलं बलं थ्यंक: व:ह्म चक्रया पह:, वेलिया खँ, चक्र जा नय् मफुगु व खँ कथुइ थाकुगु ज्यां याना: ब्वमितय्सु नुग: थी थी न्ह्यसलं गाकं भय्ब्यू। थथे हे नुग:

कुत्त कुलेगु व ब्वमितय्गु नुग: सात्तु मत्तु सालेगु ज्या 'बाखंचु' बाखनय् नं दुथ्या:गु खनेदु । थ: छेँय् चाह्यूगु स्वबा: फुइ धूंका: नं छेँय् पाखें स:त: मव:गुलि केशाया स्व:गु नुग: दुबाला: वयंगु तसकं बांला: जू । न्ह्याथें याना: नुग: त:सां केशाया नुग: तसकं हे भारा भारा मिक संगु खनेदु । थज्या:गु इलय् थ: फिजां ब्यूगु भा:त-म्हेसिगु पौ ब्वनेवं भा तया छेँय् पाखे ब्वाँय् वंगुलि ब्वमितय्गु नुग: थथ्या: ववथ्या. यानाब्यूगु दु । थज्या:गु हे पह: 'लिच्व' बाखनय् रोशनया न्ह्य:ने वया हे पौ ब्वना: आरतिया व 'चिपगु नील:' बाखनय् बिन्ज्वाया पौ ब्वना: राजीवया नाप नापं झीगु नुगलय् नं धौबजि वालेगु ज्या जूगु दु ।

गथे झीगु जीवन दबू चा जक मखु, सुथ नं ख: । अथे हे झीगु जीवन ख्वबि जक नं मखु, ह्लिला नं ख: अले त: जक मखु, लय्ता नं ख: । उकिं झीसं हनाच्वनागु जीवन आसामरुचा जक मखु, आसनागं नं ख: । थज्या:गु स: बाखंमि भाजु केशरमानया थ्व बाखं मुनाय् थ्वयाच्वंगु बांलाक हे ताय् दु । थ्व नं छगू झीगु बाखं ख्यलय् बाखंमि भाजुया छगू थ:गु हे पह: ख: । थज्या:गु ल्याखं 'सुथ लुइ' तसकं हे च्वछाय् बह: जू । 'सुथ जुइ' या ल्वलय् 'बाखंचु', 'थला:क्वला:', 'बन्दना', लिच्व:', 'सास: ह्लाइ' व 'चिपगु नील:' बाखंयात तय् छि । थुकी थला:क्वला:' बाखनं गुगुकथं मिश्रि ततायात न्ह्यथना: क्वचाय्कूगु ख:, व बाखंया

ह्लापागु व दथुगु तँया लिधंसाय् अपाय्सकं लः लः मधाः । छु जुल अले गथे जुल धइगु क्यनेगु पाखे च्वमिया मिखा वंगुलि 'बन्दना' बाखं निगू कुचा दःवंगु दु । अले गुगुकथं बन्दनाया नुगलय् छकलं ह्यू पाः वल, व नं ग्यसुलाःगु लिधंसा पाय्छिकथं छचला मतःगुलि 'बन्दना' बाखं फयासुया वंगु खनेदु ।

बाखंम्वःया नुगः दुवाला स्वय्गु व ब्दय्गु, लुमन्ति व पौया लिधंसाय् ह्लापायागु ज्या व खँयात लिजः कथं छचलेगु व बिचाः-या कुलामय् न्ह्यू जर्ति खय्काः बाखं च्वचाय्देगुली बाखंमिया गाकं हे ह्लाः ज्वः । थुकि यानाः झीगु बाखं ख्यलय् बाखंमि भाजु केशर-मानया धिसिलाःगु पलाः खनेदुगु थ्व बाखं मुनां बांलाक क्यं । ख्युं थासय् 'मिफुति' ज्वनाः झाःह्म बाखंमि भाजु थःगु लागा लुइकाः ''लागाय् जि' धयाः विश्वासया सासलं 'जि विश्वास म्वाय्' धकाः थः छह्म ग्यसुलाःह्म बाखंमि कथं तय् हःगु दु धइगु खँया थ्व छगू छुमां खः ।

प्राध्यापक आवास गृह
त्रि. वि. वि., किपू
११०३ गुंला

– डा. हिमांशु थापा

सुथ लुइ

लिबाय् धुंकल । लँय् जू नं उस्त खनेमदु । चिकुलाया ई । छह्म निह्म जक । चक्रया लँपु स्वयाच्वंह्म मैंयायात ह्माइपुसे च्वने धुंकल । गबायृत जाय्धुंकल झ्यालय् च्वनाच्वंगु । मिखा चाक:छि ब्वाकी, अयृन व तिफ्याय् मफु चक्रया ख्वापा: । वया भा:तया ख्वा:पा: । झ्यालय् पयतुइ नं म मन्त । छु याय् छु याय् जुल । थौं थें गबलेसं लिमबा: । न्ह्याबलें ह्लापा लिथ्यं । वं हे पस: तिना वय् मा:गुसां थपाय्च्वं लिमबा: । छाय् लिबात लय्...? लिस: वाताहां जुल । मखु, थौं तीस गते नं मखु, संल्हु नं मखु । म्वालका संल्हुसा ला ध्यबा बीगु, लिबाइ धाय् । कि गन वना च्वन । गन वनी ? गनं नं वनाच्वनीह्म व मखु । अझ्झ वया गनं वने थाय् नं मदु । ख: छक: निक: रबिचिथाय् वना च्वने य: । अया मिले जूह्म पासा । वयाथाय् बाहेक व मेथाय् गनं वनीह्म मखु । छेँय् मन्त धाय्वं मालेमाल धा:सा तप्यंक रबिचिथाय् वंसा गा: । सखे वयाथाय् हे वनाच्वला । मखु, न्हाच: रबि हे वयात मालेत छेँय् व:गु । मदु धका: धाय्वं "म्वालका, जि व:गु दु धइब्यु ल्हि"

धया वन । वयाथाय् ला खइ हे मखु । मेथाय् गन वनी ? मवःलिसे मैयाया नुगः भाराभारा मिन । तुति फ्यार फ्यार खात । च्वं च्वं थे च्वने मछुत । द्यनाच्वंह्म काय्यात छकः स्वल । मस्तं मचा द्यनाच्वन । 'ग्रँ !' मचा खनेथं वं झस्स लुमंकल । दुरु त्वाचः वंबले वं धया नं छ्वःगु–"दुरु मन्त खंला, ल्वःमनी ।" नमवासे लुकुलुकु वंगु वया मिखाय् छाप जुयाः लुया वल । मचा नाप छकः ग्वतुल । मिखा निगलं तिसित । ह्लानं मिखा कन । मस्यु वं छु छु बिचाः याना च्वंगु थें । नय् नं पित्यात थें । जा नःगु मखुनि । ह्निनय् बजि नय् खंगु मखु । जा ला बुगु म्राः मखुत । याकःचिया नय् गय् नय्, भाःत दय्कं वं गय् ह्लापां नय् । वया नुगलं हे मब्यू । वं गय् जा क्वछ्वय् फइ । फइमखु । चक्रंला वयात निकः स्वकः धाय् नं धुंकल– 'नयूत जितः पियाच्वने म्वाः । लिबाइ बले नय् पित्याक च्वनेमते ।' धयां छु याय् कलातं भाःत-यात गबलेसं ल्वःमंके फइमखु । ख नं खः, थः क्वाक्क नयाः ह्निच्छि जोतय् जुया वइम्हेसित च्वापु थें ।थिग्रि च्वंगु जा गय् नकेगु ? नुगलं हे बी मखु । अथे हे जुयाः मैयां नय् पित्याःसां ल्वःमां प्वाथय् त्यय्काः भाःतयात पियाच्वनीगु । वया धर्म, भाःत प्रति दुगु मतिना । गुलि क्वातु इपि निम्हेसिया मतिना । वं वयात माया याइ, वं वयात माया याइ । निम्हं छह्म हे खःला धइथें । ख नं खः कलाः भाःत । मतिनाया सिखः ।

मचानाप ग्वतुलाच्वंह्म मैयाया न्ह्यः वः थें च्वनेधुंकल । आनाः न्ह्यलय् लानाच्वंह्म मैया थाराक्क न्हुल । मिखा निगलं चाल । वया च्वने धुंकलला धइथें मत्ती तयाः क्वथाय् मिखा चाःहीकल । मदु, मचःनि चक्रया लासाय् वं चक्र मखं । लँय् खिचातय्गु सः जक थ्वयाच्वन दिपाः मदय्क । खिचाया सःलिसे मैयायात ग्याः थें च्वनावल । ज्याल स्वय् तकं ग्याना वल । ज्याः कापः फिरफिर सनाः वयात हिवाय् चवाय् थाः थें च्वन । व ग्यात । चिकुलां हे वया ख्वाल च.ति पिहांवल । वयात छु याय् छु याय् जुल । थःहे वनाः माः बनेला धइगु बिचाः नं दासि वल । तर बहनी व गय् बनी याकःचा । सुं मिजं पासा मदय्क । व वने मं दयाःनं वनेमफुत । मं मदु मं मदु ज्याः पाखे बन । लँय् स्वल । सुनसान । लँय् स्वयाच्वंह्म मैयाया मिखाय् उखुनु खुसी ल्याय्ह्मचाह्म मनू स्यानाः बांछ्वया तःगु ज्वातां दं वल । वयात न . . . ? मैया थारान्हुल । लुमं लुमं वया ह्म हॅस मदुह्म थें जुल । याग्ला प्याग्ला वन । हानं थम्हं तुं हःपाः बिल– "मखु वयात सुनां अथे याइ ? वया शत्रु धइपि हे मदु । मेपिं थें अथे हुल्याहा जुयाः सना जुइ यःह्म व मखु । वल, वन ।" वं बिचाः हे याय् मफुत । पाँय् पाँय् खँत वया नुगलय् पल्टन ह्यितल । घ्यनाच्वंह्म मचा उसिहिं सनाः ख्वया हल । ख्वसः ताय्वं मैया मचायां लिक्कस वन । मचाया म्हुतुइ दुरु त्वसुके यन । दुरु न्ह्यानाच्वंह्म मचा दुरु मवय्वं

लागि लागि चाया: ख्वयाहल । धात्थें मैंयाया दुरु जकला गाःह्म मचा ख हे मखु । ह्नानं मेपिनि थें दुरु नं मव: । नय् खंगु मखु साक्क, वइ नं गनं । आखिर ला ववँयूया जिउ ला खः । बत्ताया दुरु मदयूकं गा हे मगाः ।

खापा घ्वाराक्क स: वल । मैंयाया ह्लायूपं तिस्वात । मचायात थ्यनाः झ्याः पाखे ब्वात । मिखा क्वयू पाखे ब्वाकल । खापा ती धुंकल । स्वाहानयू स: तायूदत । स: न्यनाच्वंह्म मैंयां थौंया स्वाहाने स: ह्मिगःया सिकें पाःगु ताल । ह्लापा लिपा जूसा तारा-तारा स: वयूक थाहां वइह्म वया भाःत । तर · · · थौं । स: चिस: । पयासा फ्यासा । मैंया छकलं ग्यात । वया मती खँ ह्लात–

“· · · व जकं मखुला । मेपिं सुं · · ? सु वइ · · ? व:सां कुनय् स:ता तिनि थाहां वइ । अथें वइमखु ।”

वयात छु याय् छु याय् जुल । ह्म छम्हं च्यँय् च्यँय् मिन । स: थाहां वयाच्वन । हथाय् पथासं मैंयां क्वथाया खापा नि गल्लाक तिनाः चुकू तल । छक: ताहाकयूक सास: ह्लात । वयाच्वंह्म तलय् थ्यन । खापा संकल । मैंया थारान्हुल । खापा चायूके मचायूके तकं वं धायूमफुत । सू सू ? वयाके होस मन्त । काकाकुकुं जुल । भचा तक सुम्क । खापा हानं संकल । मजिल धइथें बिचाः यानाः मैंयां ग्याः सलं नवात– “अन सु ?”

“जि · · · । खापा चायूकि ।” क्षीण स: ।

सः मैयां थुल । व मग्यात । खापा चायकल । वं खन, वया भाःत । दुहां वल । भचा तक मैयां त्वालां स्वयाच्वन, मिखा हे हे लिमकासे । भाःतम्हेसिया ह्लाःती वं छुं मखं । चक्र ननिमवासे लुकुलुकु खाता पाखे वन । वयात ननिवाय् मास्ति मवः । ह्लापा ह्लापा जूसा वय्‌वं मैंयायात "का जा नि नय् नु" धकाः खँ ह्लाइह्म चक्र ननिमवासे लुकुलुकु वंगु खनाः मैंया पक्क जुन । भचा सासः थकाःह्म मैयाया छ्य हानं क्वछुत । व दिक्क चाल । भाःतह्म थय् जूगु धइगु वं गबलेसं मखं । खः छकः निकः चक्रयात ह्माइपुसे च्वनी बले नमवासे च्वने यः । अले ह्माइपुसे च्वंगु सीका मैंयां ह्माइपु छ्यानाबी । तर···थौंया ख्वाः स्वस्वं वं भाःतह्म ह्लापा थें मखु तायकल । वयात नं नवाय् मास्ति मवल । क्वथा सुम्क । चक्र मिखा तिसिनाः छु बिचाः यानाच्वन थें । मिखा मकं । ख्वाः खिउँ । ग्याः चिकुं कःह्म थें । सुनानं ख्याना हःह्म थें । मैंया छथाय् लिधनाः दनाच्वंह्म दनं तुं । छु याय् छु याय् । वं लुमंकल जा नय् मानिगु । मिजंया नं मनःनि जुइ । गनं नइ ? मेपिं थें होटेलय् वनाः नः वने न्ह्याःह्म मखु । न्ह्यागु नय् माःसां न्याना हयाः छेँय् हे दय्‌काः नइ । गुलि याउँ । नवाय्‌त संह्म मैया हानं दित । वया मत्ती हानं खँत चाकःलि पांपां ह्मितल—

तँचालला···। छाय् तँचाइ । तँचाःसां थपाय्‌च्वं नमवासे च्वंगु धइगुला द हे मदु । कि कुने मवः धकाः ? कि खापाय् चुकू

तयाच्वन धका: । ख:, ह्लापाला चुकू तया: गबलें नं च्वने मनं । न्ह्याबलें चाय्का तयूगु । व वइ, जि लसकुस याय्गु ह्लिला ख्वा: ज्याना: । सखे वया मत्ती ‥ हातं । जि … गनं … । मखु … मखु जि अजा:ह्म गनं ख:, धका: । अज्याःगु बिचा: याय्गु तकं पाप ख: वं । हानं वं गय् बिचा: याइ । वं स्यू जिगु बानि-चानि । अयूनं धाय् मज्यू मिजंतयूगु बिचा: । थ: य:पि भचा बां-ला:पि दतकिला नाग: तुग: याना: तापाकेगु स्वइ । अयूनं वं जित: अथे याइमखु । जि वया मतिनामि मखु । वया कला: ! वया अर्धांगिनि !! जिपिं निह्म छप्वा: म्हुतु, छपे जा । वं थज्या:गु बिचा: याना: व:ह्मला खहे मखु । हानं मचायात दुरु नं ज्वना मव: । छाय् … छाय् ।"

दासि वयाच्वंगु प्रत्येक खँयात ध्रुतिना: ग्वतुलाच्वंह्म भा:त-म्हेसिया न्ह्य:ने वन । लिक्कसं पथ्रतुल । भचा सुम्क च्वना: नवात—"दनादिसँ, बेलि यानादीगु मखुला ?"

"… — … … … —" लिस: मव: ।

थ:गु न्ह्यस:या लिस: मवयूबं मैंया वाताहां जुल । कला:या ख्वय् बच्छि ह्लिला बच्छि जा:गु सलं चक्रयात छु याय् छु याय् जुल । वया जा नय् मास्ति मव: । नय् पित्या:सां दने मास्ति मव: । वयात वहे खँ जक लुमनाच्वन । खँ लुमंकी, व ग्याइ । मग्याइ नं गय् । कला: काय् दुह्म चक्र । कला:या भा:त ।

काय्‌या अबु । व मू हाल । समस्या ज्वाता दं वयाच्वंगु दु वयात । कह्लय्‌ व गय्‌ समाधान याइ । थौं च्यनकि कह्लय्‌ वइ । कह्लय्‌ जुलकि वने हथाय्‌ जुइ । चक्र मिखा प्वालाक्क कन । वं खन, लिक्कसं मिखा दंक ख्वबि मुंका: च्वनाच्वंह्म कला: । निम्हेस्यां मिखा ल्वात । वं वयात स्वल, वं वयात । गबलेसं मखंपि मनूतसें थें । मैंयाया ख्वा: खँखं चक्र अजू चाल । चक्रला वयात छु धा:गु दु धका: दिक्क चायुत । चक्र थुइकल । मिसां मिजंया दु:खय्‌ थ:त दु:ख तायकी । धात्थेंला मैंयां खँ थुहे मथूनि । अय्‌नं व दिक्क महसूस याय्‌ धुंकल । थ: जामनय्‌ बले झं मैंयां गुलि ह्माइपुसे च्वंकी धइगु विचा: याना दन । छखेंला वं लुमंकल मैंयां नं जा न:गु खइमखुनि । न्ह्याबलें वयात पियाच्वनीह्म । दनेवं "का · · झासँ" धका: मैंया तले वन । लं मत्वतुसें ग्वतुलाच्वंह्म चक्र लँ त्व:तल । आखिर भिगु लँला खहे मखु । अय्‌नं वयागु लागि भिगु, पिहां वनेगु वस: जुयाच्वंगु । नय्‌ पित्या: । अय्‌नं मय: मय: पला: तले पाखे न्ह्याकल ।

ह्ला: सिल । जा थ्व न्ह्य:ने तय्‌ हल । जा क्वा: । नकतिनि थूगु थें । क्वाका: गुलि सनाच्वने न्ह्या: मैंया । थ: प्रति गुलि माया मैंयाया दु धइगु गाक्क चक्र थुल । अथेंला मैंया मय: धइगु मखु । अय्‌नं · · । वं नं उलि हे मतिना या: । कला: भा:तला ख: । जा नयाच्वंह्म चक्रयात छग: छग: जाग्वल चयाच्वंगु सू थें च्वन ।

खँ लुमंक्षिसे हहपन । वयात स्वयाच्वंह्म मैंया त्वालां । चक्रयात छु याय् छु याय् जुल । जा अथें त्व:ता थके, गय् थके । मैंयां ह्माइपुसे च्वंकी । मय: मय: जा म्हुतुइ तल । बल बल बच्छि क्वछ्वल । मेगु ला यहे मयल । न्ह्य:नेसं च्वंगु करुवा काल । ल: त्वन । करुवाय् चुचुं थ: पाखे स्वयाच्वंह्म मैंयायात स्वया: जाय् पतिनं सुया: "थ्वला यहे मयल" धाधां दन ।

"निग:चा नं . . , का . . नया छ्वयादिसँ ।"

कला:म्हेसिया खँय् च्यूता: मतसे क:सि पाखे वन । मैंयाया स: सितिकं वन । नु सिल । भतपञ्जलय् यखाना त:गु रुमाल काल । नु हुल । मैंयां भा:तम्हेसिगु चिपय् हे थ:त जा काल । मैंयां फयतूगु स्वया: चक्र क्वहां वल । वय्वं ग्वाराक्क ग्वतुल । फुंग फुसय् तया त:गु चुरोत काल । चुरोत च्याकल । याउँ पह: वय्क चुरोत साल । चुरोत सालेवं याउँ पह: खने दुह्म चक्र ह्यानं नुग: इयातुकल । शायद मत्ती हानं वहे खँ लुमना वलला ? वं मस्त कला: गय् याना: लही । आख: यक्व स:ह्म मखु । बल तलं एस. एल. सी. छगू जुल । मेगु योग्यता छु दु । सुनां वयात जागीर बी । ज्या मयाय् त:मिह्म ख हे मखु । दतं फतं थ्वहे छें छखा मखा पूँजी धइगु । मेगु छु दु धका: । छेँय् बालं तय् धाय् सिसि कक: । भराय्खागु छें खहे मखु । ध्यंसा मू पुले मछि । वं बालं तया: गनं ध्यबा कमय् याइ । ख: वया ध्यबा वइगु मेगु छपु लँपु

पसःया बाः। व नं गुलि वः धकाः। चिचीक्वगु निक्वः। धात्थें वया फुइँ याय् धइगु हे मदु। छेँ छखा भचा लँसं लाःगुलि जक ख्वाः चकं। वं लुमंकी "खः छेँ छखा मदुगु जूसा जि गय् जुइ ? डेरा मामां भौचिया स्वः ल्ह्यय् थें मजुइला ?"

ह्लापा इपिं थपाय्च्वं थ्यंक मजू। ज्या यानाः भचा भचा थय् नं फु। याकःचिया कमाइ मखु। वया दाजुपिं निह्म निह्म। व नापं स्वह्म। वया मां···! ल्याय्ह्मपिं काय्पिं दय्धुंकल, भौपिं हय् माल धकाः ख्वाः बाःयापिसं अरोदर धाः मांम्हेसित। अय्नं भचा चिया हे च्वनतिनि। अथेला मांम्हेसित भौपिं हय् यःताः। भौपिं ददकि वयात याउँसे च्वनी, अझ्म स्वह्म स्वह्म। धाधा मधां मांम्हेस्यां स्वम्हं काय्पिनिगु बिहा खन। मांह्म लय्-ताल। धात्थेंला चक्र वया दाजुपिनि न्ह्यःने मचा हे तिनि। अय्नं याउँक धकाः वयात नं बिहा याना ब्यूगु। चक्रं बिहा याय् मखुनि धकाः धाःगु खः। तर सकसिगु म्हुतुयात वं तालं ग्वया बी मफुत। वं याय् माल। स्वह्म स्वह्म भौपिं दुगु छेँय् कलह नं थाय् काल। निक्ति खँ नं भराय्धं जुल। थः कलाःयात भिं ताय्कीगुला स्वभाविक हे खः। आखिर द्वंगु खँ खःसां थः पतिइला मली हे मखु। जुजुं चक्रया निह्म दाजुं पिहां वन। याकःचा चक्र जुल। वं छेँ कःघाय् माल। कलाः, मां लही माल। ज्या मज्वंसें जि हे मजिल, लही गय् यागाः। आखः ब्वनाच्वंह्म चक्र, वं ब्यबा गनं

हइ ? गनं ज्या दु धका: वया । बल्ल टेप्ट पास यात । एस. एल. सी. बिल । जाँच सिधयूबं ह्माइपुसे च्वन । समस्या कयूच्याना हल । व्यवहार हने माल बं । आखिरयू मांम्हेस्या ह्मस्यूह्म नाप खँ मिले याना: साहुतयू पस: छगुली ज्या ज्वंकल । भचा भचा ध्यबा दुहांवन । एस. एल. सी. या नतिजा वल । चक्र पास जुल । हानं आख: ब्वनेगु बिचा: यात । क्याम्पसयू दुहां वनेगु मंतुन । सुथया क्याम्पसयू भर्ना जुल । ह्लिनयू ह्लिनयू पसलयू ।

छन्हु मांह्म स्वाहानें कुतुं वया: लासायू लात । तब्वतं हे घा:पा: जुल । गबलें सास्ति मन:गु मल । वास: यायू हे माल । वास: यायूगु चक्रया कपालयू लात । मांह्म अपायूच्वं जुलं दाजुपिसं छक: स्व: मव: । मां हे मखुला धइथें । मांह्म लासायू लायूवं चक्र मिं पूह्म थें जुल । लातापाक: थें जुल । वयाके ह्रांस हवास हे मन्त । छेंयू स्वयू माल । आख: ब्वँ वनेगु त्व:तें माल । मांम्हेसित वास: याया व क्वँय्या क्वँयू जुल । आखिरयू वास: याना: नं मजिल । बुरिह्म, बुरि त्वचं कल । मांह्म मन्त । काजक्रिजा वंहे यायू माल । मयासे मगात । छु यायू मां वया ।

मैंया जा नयू सिधयूका: क्वह्रां वल । खापा तिल । भा:तह्म खातायू वं खन । मैंया थौंहे भा:तम्हेसिके खँ न्यने धइगु कुत: यात । मचा द्यना हे च्वन । मैंया भा:तया न्ह्य:ने वन । ह्मुकयू जुयाच्वंह्म चक्रया ह्ला:ती थ:गु ह्ला: द्यचिका: न्ह्यस: तल- "ह्म सुख मदु थें

च्वं छितः । दुहां झाःगु नं लिबाः । कि पिने छुं जुल ?"

"मखु···।" चिहाकलं चक्रं लिसः बिल ।

"मखु थौं छितः छुं जूगु दु कि दु का । जिगु नुगलं हे धाय् धुंकल । का खः लाकि मखु ?" ख्याः यायां मैंयां चक्र पाखें खँ पिकाय्गु कुतः यानाच्वन ।

चक्रं छखें खः थें नं ताल कलाःया खँ । वयात छुं जूगु दु । सुनानं वयात घाः धाना ब्यूगु दु । अझ्झ घाः जक मखु । घालय् मल्ता चि ह्वला ब्यूगु दु । वयागु घाः सुनां मकू तले गबलें क्वमलाः मैंयां स्यू । चक्रयात कने मकने जुल । कनां छु पात । कलाः भाःत । समस्याया समाधान । वं कने हे माली थें तायाः खँ पिकाल–

"खँ छु धाःसा नि···!" थुलि धयाः दित ।

खँ अथें कथुइ थाकुगु खनाः मैंया झर्को चायाः नवात– "खँ छत्वाः कनेत हे ··। जि जुलं छकू खँ सुमचुका । थ्वया पहः हे···।"

"मखु मैंया, जि खँ मकने त्यनागु मखु । छं नुगः तय् मफइ धकाः जक ।"

चक्रया खं मैंया ग्यात । वयात झं खँ न्यने हथाय् चाल । वं हथासं नवात– "मखु खँ छु धइदिसँ लय् ?"

मैंयाया सलय् छ्वाराक्क चक्रं खँ तछ्यात ।

"कह्मय् निसें ज्या मदइगु जुल । पसलय् वय् म्वाःल हँ ।"

"छाय् खँ छु जुल ? अथें म्वा:ल धा:गुला ?"

"मखु । छु धाय्'' जि पुना वइगु लँ भ्वाथ: जुल हँ । जिगु भ्वाथ:गु लनं वया गाहा: पात हँ । गजबगु खँ । मनूत नं गजव बा'''। छु धाल स्यूला ?

"छाय् छु धाल मेगु ?"

"कह्लय न्हूगु लँ फिना मवल धा:सा ज्या या: वय् म्वा:ल हँ । धाय्वं न्हूगु लँ गनं वइ ? इमि धका: नवाय्वं थ्यं । थ:गुला दतं फतं वहे निपा: लं, निग: पाइण्ट । व नं सुयागु निदँ दय्धुंकल । गज्या:गु जक ई व:गु । भचा ध्यबां ला गा:गु हे मखु । मचायात स्वय्ला, थ:नि स्वय्ला ' ग्व ।" चक्रं ता:हाकय्क सास: ह्लात । चक्रया खं मैंया छक: दिक्क चाल । चक्रं थौं थें थज्या:गु खँ गबलें मल्हा: । न्ह्यावलें य:त्य:या: दथुइ खँ जुइ ।मेगु खँ छु। मचा ख: इमि भविष्य धैह्ल । मचायात ब्वलंकेत इमिसं आवंनिसें मुंके मा:गु दु । आ: भचा छुं याय् फुसा कह्लय् मचां जिमि बा:नं ब्वलंकल धाइ। याय् मफुसा प्यं कथना वनी । अझ प्यं जक कयनि मखु, लाक्व थाक्व ब्व:बी —"जिमि अबुं छुं मया:, सिर्फ जन्म जक बिल" धका: । थज्या:गु माथ याय्त चक्रं पसलय् च्वना:, ज्या याना: फइमखु । वल,वन सिधल । थौंयात थौं थें। कह्लय्यात ग्व' '? फुस्लु । निह्म मौन । क्वथा शान्त । निम्हं मद्यंनि । न्ह्य: नं गनं वइ ? समस्यायात समाधान याय् मानि ग्यनेत। समाधान ग्व ? मौन

भङ्ग जुल । मैयां नवाना द्दल– "थुखे स्वयादिसँ । आ: अथे मखु । त्व:ता छ्वयादिसँ व पसलय् । गुलि ध्यबा बिया त:गु थें इमि स्वय्, ख: लाकि मखू छि हे धया दिसँ । लय् निस: बीपिनि अज्या:गु फुई । न्हूगु लँ फिना: च्वं वय् मा: हँ । गनया नियम थ्व, प्वा: मजा:सां न्हूगु लँ फीमा: धैगु ।

"छु धाय् ग्व । मनू हे अज्या:पिं । थौं नं का लिबाक तकं पासापिं मुंका: पसलय् गफ याना च्वन । बल्लं ह्याला: पस: तिना । ह्यानं दण्डि छपु छें तया थकि हँ । ह्या: जिला धाय् त्यनागु । गय् धाय् थें जुया: तया थका ।" धयाच्वंह्म चक्र दित । ह्यानं खँ स्वानाहल– "भचा नुग: हे मदुका इमि । धालं साहु हँ । साहु बरो जुइस: धका: धा:गु जुइका । वय् त्यय्का: ह्यानं त्व:मन लाकि छु । न्हूगु लँ फिना वा खँला । नत्सा . . ।" धका: लिसा काकां धाल ।

चक्रया खँ न्यँन्यं मैयां सह: यानां सह् थाय्मफुत ।

"का कह्लय् निसें झायादी म्वा हे म्वा:ल । वहे पसलय् च्वने मा: धका:ला । भचा भचासां छि पस:या खँ थुइ हे धुंकूगु दु । झीसं हे पस: तय्का, छु जुइ मज्यूला ?"

"झीसं हे पस: तय्गु . . । थाकु . . मैया । लाय् माल व माल थ्व माल ग्व ?"

"स्वयादिसँ । आमथे वास्यां खँ ह्लाना दी मते । मालकि

न्ह्यागुं थ्यनी । छुं मखुसां जिगु मात्वारीचाः दु । मचाया मारचाः दु । भचा भचा बाः याकेसां त्याना हय् । मबी मखु थें । का छु धया । कुने पसः थना छ्वयाः झीसं हे म्हिले यायगु । झी थःगु हे तुती दनेगु । स्वयागुं तुती दनेगु मखु आः · · ·।"

कलाःम्हेसिया सोँ थ्यनाः चक्र छुं हे धाय्मफुत । छखें खः थें, ज्यू थें ताल । मैंयाया हिम्मत खनाः चक्र अजू चाल । चक्रया म्हुतुं चिसलं सः पिज्वल– "अय्सा अथे हे याय् माली ।"

चक्र याउँक सासः ल्हात । "का द्यँ" धका. मत स्यात, कल्हय् याकनं सुथ लुइकेत । ★

बारवंचु

बहनिसिया जा नय् सिधल । केशा बँनःया स्वाहानँ करुवा छगः ज्वनाः कुहां बल । च्वतया अत्रथाय् दुहां वन । करुवा न्ह्यःनेसं च्वंगु टेबुलय् दिकल । आखः ब्वनाच्वंह्म केशाया केहें जिनां ततामहेसित छकः स्वल । हानं थःगु आखः ब्वनेगु धुनय् लगय् जुल । शायद कल्लय् वया जाँच जुइ । मखुसा थथे घोतय् यानाः आखः ब्वनीगु मखु जुइ । थौंकल्लय् मस्तय् गबलें छु जाँच गबलें छु जाँच । जाँच ब्यु ब्युं फचित इमि । धात्थेंला विद्यार्थी जीवन धइगु जाँच घानाः जुइ माःगु जीवन जुइधुंकल थौं कल्लय् । आखः ब्वनाच्वंह्म जिनायात छुं नमवासें न्ह्यःनेसं च्वंगु खाताय् तीजक पयतुल केशा । थौं नं अथें जुल । थौं नं सःतः मत्रल केशायात । थौं वइ थें, कल्लय् वइ थें । सिर्फ वइ थें वइ थें जक । मथः । त्रया भाःतपिन्थासं वयात सःतः वःगु हे मखु । थःछेँय् चाह्यगु लच्छि दु मदु थ्यन । ल्हापा ल्हापा जूसा च्यान्हु च्वनकि हे सःतके हइगु । चाहीं धालकि वया भाःतं ख्वाः ब्युंकीगु । थःछेँय् छकः चाहीत छःयात माने याय् थें माने याय्माः वया । गबलें गबलेंला चाहीं

धका: न्यना व:सां बहनि हे थः वयाः स:ता यंकीगु । तर आः…।
न व वः। न स:तके हः । छकः निकःला केशायात स:तः मवःसां
थ.हे वनेला धइगु मत्ती वइ । तर मत्ती वःगु खँ, खँ जक जुइ ।
व वनेफइमखु । अर्थे जुइ । लासाय् फयतुनाः बिचाः यानाच्वंह्म
केशां न्ह्यःनेसं च्वंगु कापि काल । छु छु च्वयातःगु स्वल । स्वय्
नं मयल वयात । वयातला स:तके हःसा धकाः यइ । तर केशाया
आसं न्ह्याबलें न्ह्याबलें निरास फयाच्वनेमालीगु । केशाया बिचाः
फनफनं चाःहिल । केशाया मिखा अङ्गलय् खायातःगु क्यालेण्डरय्
जुत । थौं २२ गते । अहो…केशां लुमंकल थः वयागु मिति ।
२५ गते । लच्छि दइन । गय् यानाः च्वनजुइ । जि न्ह्यःने मन्त
कि बाखं च्वय्मफु धकाः न्ह्याबलें धयाच्वनीह्म । सखे जि वसांनिसें
छपु हे बाखं च्वय्मफुजुइ । हीमी चायाच्वनजुइ । जि न्ह्यःने तयाः
छगू छगू पारा पतिकं न्यंकाच्वनिगु । का थ्व भचा अस्वाभाविक
जुल थुकी खाँह्लाबह्ला मिले मजुल इत्यादि सल्लाह बीगु जि । अले
व वास्यां ह्लिली । जि नं ह्लिला बी । अँ…छकः वं धागु– "छ
थें ज्याःह्म आलोचक सकल च्वमिया कलाः दःसा याकनं याकनं
प्रगति याय्फइ ।" जि छुं लिसः मबिसे वास्यां जक ह्लिलाच्वना ।
धात्थें खः वया आलोचक जि । प्रत्येक बाखनय्, उपन्यासय् जि
कुंखिनाबीगु । व लय्लय्ताइ । जिगु ह्लाः न्याक्क ज्वनाः चुप्पा
चुप्पा नइ । अले वयागु ववाःगु छाती मचायक जिगु छ्यं भ्वसू

वनी तर···। आः···।

"मखु···मखु" केशाया म्हुतुं मचायक सः पिज्वल । तताया सलं आखः ब्वनाच्वंह्म जिनां केशा पाखे स्वत ।

"छाय् तता, छु जुल ?

"मखु···अथें · छुं मजू ।" छु धाय् छु धाय् जुयाः केशां ख्वँ क्वःछिनाछ्वत । भचा तक ततां म्हेसित स्वयाः जिनां हानं आखलय् मिखा ब्वल । खला केशा नं बह्नि जुलकि आखः ब्वनाच्वनिह्म । उकि आखः ब्वनेमाःपिं धकाः ह्लापां निसें वया बाःनं केशा व जिनायात अलग्ग क्वथा बियातःगु । इपिं निम्हेसियां मंकाः क्वथा । तर आः वयाः जिनाया मुक्कं क्वथा जुल । केशा बियाछ्वसां निसें वया याकःचिगु क्वथा जुल । न्हापाला निम्हं नापं आखः ब्वनी । ख्याः याइ । पासापिं सकलें वइ । खला बिहा जुइधुंसां नं केशां आखः मत्वःतू । ब्वनातुं च्वन । भाःतह्म अफिस वनी । केशा क्याम्पस वनी । नापं जा नइ । नापं पिहां वइ । गुलि न्ह्यइपु इमिगु जीवन । खला नःलि बिहाः जूपिनिगु जीवन थुकथं हे न्ह्याइ । लिपा मचा दय्धुंकाः खः समस्यां कय्च्याना हइगु धैगु । इमिसं धात्थेंया जीवन खनीगु । आःला निन्हु स्वन्हु जक मखंसां लां लां मखं थें च्वनिगु । थज्याःगु इलय् केशायात भाःतपिन्थासं सःतके महःबले गय् जुल जुइ । साय्द वं जक स्यू जुइ ।

पयतुनाच्वंह्म केशा जुरुक्क दन । जिनायात छकः स्वल ।

ववथां पिहां वल । छु मती वल खः मस्यु, मांम्हेसिया ववथा पाखे पलाः न्ह्याकल । मांह्म मद्यंनि । इताः निलाच्वन । केशा अथें ङ्वातां दनाच्वंगु खनाः मांम्हेस्यां त्वालां स्वल ।

"पयतु...छाय् दनाच्वनागु ?

तीजक मांम्हेसिया लिक्क पयतुल ।

"जिना द्यनला ?"

"मद्यंनि, आखः ब्वनाच्वनतिनि ।... मां, जि वनाछ्वयूला ?" छसासलं केशां मांम्हेसिके न्यन ।

"गन ? " अजूचायाः मांम्हेस्यां न्यन ।

"छेँय् वनेला धकाः"

"छेँय्...! सःतः मवयूक वनेगुला ? मखु मं सःतः मवयूकं वनेमज्यू । लच्छि हे मच्वंक नं अथे वने धंगु दुला । सःतः वलकि हुँ । जिमिसं छ्वय् मखु मधया ।" कर याय् मछिन केशायात । खः सःतः मवयूकं गय् वने व । ह्माइपुल वयात । यक्व खँ ल्हाना मच्वंन केशां । दनाः हानं ववथायतुं वल । जीना अझं आखः ब्वनाच्वंगु दनि । छु याय् छु याय् केशायात । कुनें सःतीला । सःतः वइला । वयाके आशा दनि सःतः वइ धकाः । उकि न्ह्यः मवयूकुसें च्वनाच्वंगु । खला न्ह्यः नं वःगु मखुनि । न्ह्याबलें द्यनेगु लिबाः । ह्मापा बियामछ्वःनिबलय् ला न्हापां द्यनिगु । भाःत-पिन्थाय् वंसां निसें खः द्यनेगु लिबाःगु । भाःतम्हेसिया बाबं च्वय्

सिमध:तले द्यने मज्यू वया । वाखं न्यनेमा:ह्म । वाखंया आलोचना यायमा:ह्म केशा ।

घडि ताङ्ग...थात । साढे आठ । लिबा:लिसे केशायात हथाय् चायावल । वइ थें मवइ थें । व:साला जिल । व वने दइ । म:वसा... ! छन्हु मखु निन्हु मखु । न्हि न्हि बिनाच्वन । थुगु तालं खइथें मच्वना: केशां पौ छपौ च्वय्गु मत्ती तल । फुंग फुसय् तया त:गु कापि काल । फर्र...र...र पुइकल । खालि पाना स्वल । कापि लथ्यात

' जिन्ना:, सय् फोन्टिन छक: हिंसा"

जिना दना: दराजय् कलम कयाबिल । केशां पौ च्वय्त न्ह्याचिल । आख: ग्व: ल्ह्वया यन ।

य:ह्म छि,

नापं द:सां नापं मखु थें च्वनीपिं झी लच्छि लच्छि बायाच्वने मा:वले गय् जुल जुइ ? व जिगु नुगलं स्यू । छिगु नुगलं सी । नुग:त थथे बायाच्वने मालीबले गबलें गबलें मभिगु मभिगु मत्ती लुया वय् य:, उकिं छिगु ख्वा: थाकनं स्वय् आयबुयाच्वन जिगु नुगलं ।

आ:तक छित: जि पौ च्वय् मनंनि । अथे हे जि:त नं च्वय् मनंनि छि । तर थौं ह्लापां च्वयाच्वना छित: जि हे । धाय्गु खँ यक्व दया: मखु । खँला छत्वा:चा हे जक ख: । छत्वा:चा खँ ल्हाय्त नं छि न्ह्य:ने मदी । छि आम्कन । जि थन । तर जि थनसां जिगु

नुगः न्ह्याबलें आम्कन । धार्थे मिस्त धैंगु थःछेँया मखु जुयाच्वन । बिह्राः मजूतले जक थःछें खनि । बियाछ्वय् धुनेवं वयागु छेँ थःछेँ जुइमखु जुयाच्वन । अय् धकाः थन मां बौनं माया मयाःगु मखु । माया याः ह्लापा म्ह्याय्मचा बले गुलि ममता बीगु खः । उलि हे ब्यू । अय्नं गय् गय् नुगः हे हिलिगु ला मस्यु । जितःला गबलय् आम्कनं सःतके हइ धैथें च्वनाच्वन । ह्लापा ह्लापा जूमा छ्वाः हे तयामदीह्म छि आः स्ववाः फुतं नं सःतके ह्यामदी । जिसिल सःतके महःगु मखु । मां बौपिसं म्वाःनि धाल जुइ । मखुला ? मखुमा, छि उखुन्हु हे सतःके ह्य्धुंकलजुइ । पलख बाया च्वनेमालकि ख्वाः ख्युंकीह्म छि अझ ख्वाः जक ख्युंकीगु मखु । बाखं तकं च्वय् फइमखुह्म छि । धात्थें जि थः छेँय् च्वनाः छिगु बाखंतय्त हत्या यानाच्वना । सायद छि जितः हत्यारा भाःपिल जुइ थःगु प्रतिभाया । तर छु याय् ? सःतः मवय्कं जि गय् वय् ? वय्गु बिचाः यानागु नं खः मानं ब्वःबिल, सःत मवय्कं वने मज्यू धकाः । मांया बचंयात ध्याक्वय् छ्वय् मफुत । उकिं वय्मफया-च्वन । यक्व धाय्गु खँ थ्व पती च्वयाच्वने मखुत । नाप ला हे लाइ । थ्व पौ ह्लाःती लाय्वं छि झा हे झाइ । जि पियाच्वने ।

— केशा

केशाया ल्याखं पौ च्वय्सिधल । कलम दित । पौ च्वःगु कापी छकः मिखा ब्वल । कापि पाना क्ष्याराक्क खुत । लथ्यात । अथें

गथे छ्वय्गु ? खामय्ला तय् हे माल । तर न्ह्यःनेसं केशां खाम लुइकेमफुत । ह्लि ह्लि पौ च्वये माःपिं जूसा धकाः न्ह्यःनेसं दइ । कह्लय् छ्वय्गु मति पौ फुंग तःलय् तल । अफिसय् किजायात बीके छ्वय्गु क्वःछिनाः द्यनेगु बिचाः यात । जिना आखः ब्वना हे च्वनतिनि ।

"का जि द्यन । मत स्यनाः द्यं ह्लि ।"

केशा ग्वतुल । केहेंम्हं छ्यं ल्हुकुल्हुकु संकल ।

ह्निगः नं सःतके महल । च्या त्वनाच्वंह्म केशा झुके जू । नुगलय् मन्ह्यं मन्ह्यं खँत भ्वखाय् व्वः । कपाः स्याः थें च्वनावल । कपालय् ल्हाः यंकल कपाः क्वाः । छु जू, छु जू । दिक्क जुल । गय् गय् केशाया नुगलय् भाःतह्म ह्वातां दं वल । सखे म्हं जक मफुला व नं । छक्वलं केशाया नुगः तिन्हुल । थथे हे जुइ । न्ह्यावलें मिखा स्याः धया च्वनिह्म । मिखा हे स्यानाच्वनला ?...मखु, मखु अथे बिरामि जूगुला खइ हे मखु । बिरामि जूगुसाला माजुं सःतके गय् महइ । भचा मफुतकि हे गय्च्वं सुसाकुसा यानाच्वनिह्म । त्वःते मते धकाः क्वथाय् हे पीकाः थम्हं जा थुइह्म । बिरामिला ख हे मखु । अय्सा छाय् सःतके महःगु लय् ? वया न्ह्यपुइ न्ह्यसः चि दन । न्ह्यसःया लिसः मामां स्यं दनिगु च्या ख्वाउँसे च्वंगु हे ल्वःमन । च्या त्वने मयल वयां । कःसी गिलास दिके यन । मांह्म द्यँके वनाच्वंह्म लिमथ्यंनि ।

केशाया जा थुइमानि । के त्यय्मानि । तरकारी ताय्मानि । घडि स्वल । नौ बजे जुइधुंकल । एघार बजे केहें स्कूल वनेमानि । बा पसलं वइतिनि । स्कूल वनाच्वंह्म किजा नय् पित्यात धका: चाक:छि मा: वइ । वया जा थुइ हथाय् जुइधुंकल । जा थुइत न्ह्यचिल । मि च्याकल । जाकि सिल । देछुत । कस:रि देछुना: आख: ब्वनाच्वंह्म केहेंयात खाम छपा: न्याका: खामय् पौ तल । खाम तित । किजाह्म मव:नि । वयात किजाह्म वय्के हथाय् जुल । चायां छु याय् वया भा:त अफिस वनेगु ई मजूनि । हथाय् जुल धका: बहनि निभा: त्वय्के फइमखु । वया पला: ह्लानं तलय् पाखे न्ह्यात । जा मदा:नि । तरकारी ताय्त न्ह्यच्यूह्म केशां स्वाह्लानय् स: ताल । सु वल । मांह्म मखु, किजाह्म जुयाच्वन । किजाह्म खनेवं केशा अजू चाल । न्ह्याबलें एघार बजे तिनि वइह्म किजा थौं ह्लापां वल ।

"राजचा, थौं छाय् ह्लापांलय् ?" केशां न्यन ।

"क ... शुक्रवार खुन्हु नं ह्लापां मजुइला:लेस। !" किजाम्हं फुँइके नवात ।

ख: थौं शुक्रवार ! केशायाला त्व:हे मनाच्वंगु । वयात थ्व बार व बार तकं ल्व:मने धुंकल । मनूत तान्द्राय् लातकि गय् गय् जक जुइय: । तान्द्रा व झुमि धइगु छह्म हे त:केहें जुइ । झुमि यनकि नं अथे हे । गन वनाच्वना धइगु तकं ल्व:मने य: । घडि

मस्वसें किजाम्हेसिके न्यन– "गुलि बजे जुल ?"

"साढे नौ जुइधुंकल ।"

"अय्सा छगू ज्या या !"

"छु ज्या ?"

"छिमि भिनाजुयात थ्व छगू अफिसय् बनाः बिया थकि ।" केशां पौ किजाम्हेसित न्ह्याकल ।

पौ खनेवं किजाह्म झस्के जुल । पौ मकासे, लिसः छुं मबिसे किजाह्म छाय् खः मस्यु सर्रर कुहांवन ।

"आसे · · · थन स्व · · ·"

केशाया खँयात वास्ता मतसे सुरुरर वनां छ्वत । केशा पक्क जुल । वं अय् थय् धाय् मफुत । पुतुपुतु जा दायाच्वंगु होस मन्त । तुरुन्त हानं किजाह्म तलय् वल ।

"जिला ल्वःहे मनाच्वंगु, ह्मिगः तताया चिट्ठी छगू वःगु ।"

केशां थुल । ब्वः बी धकाः चिट्ठी काःवंगु खत । चिट्ठीया नां काय् मात्रं केशा झस्के जुल । सुनां वयात चिट्ठी छ्वयाहल । वयात चिट्ठी छ्वयाहइपिं सु पासा दु ? छसीकथं वं पासापिं लुमंकल । शर्मिला, विना · · · अम्बिका · · · मोनाचा । अँ ह्लापाला डाक्टर ब्वँवंह्म मोनाचां पौ छ्वया हः । व छह्म खः पौ च्वइह्म । आः वनाप पौ व्यवहार मजूगु धइगु हे गुलिमछि दय्धुंकल । अय्सा सुयागु जुललय् ? केशां पौ काल । खामय् नां च्वयातल

वयागु हे नां केशा ! अले वया क्वसं थाय्बाय् । तर छ्वयाह्‌:म्हे-सिया नां मदु । सू सु । ह्लानं छक: क्वथीक स्वल । स्वयाच्वंह्म केशां आख: ह्लस्यू ह्लस्यू थें च्वनावल । वं आख: ह्लसिल । वला वया भा:तया आख: ख: । हृतपतं खाम खुत । पौ लिकाल । वया मिखा ह्लापां सम्बोधनय् जुल– केशा…, अनंलि आख: ज्वलय् मिखा ब्याकल– ख: थ्व पौ । बाखनय् व उपन्यासय् जक मिसां मिजंयात, मिजंनं मिसायात पौ च्वय्‌गु याना । तर थौं उपन्यास, बाखनय् मखु थम्हं हे च्वयाच्वना । खला पौ धइगु देश विदेशय् वनाच्वंपिन्त जक च्वइ । तापाक्क च्वना: नं ख्वँ ब्याकाच्वनी । तर ज्ञी न्ह्य:ने च्वना: नं तापानाच्वना । छन्हु मखु, निन्हु तखु । लच्छि थ्यनीन । अय्‌नं छ मव: । वइ नं गय् ? जबर्जस्ति य: धइगु य: गबलें जुइमखु । धात्थें य:गु धइगु नुगलंनिसें य:गुयात धाइ । तर…! जि मसिल । जि गुलि निर्दयी । "मनूत गुरु जुइस:, चेला जुइमस:" धका: धया-त:गु उखान पाय्‌छि जुल । मेपिन्त मखुसां जित: जुल । बाखनय् मिसा मिजंया विश्लेषण यायां थ:गु विश्लेषण जि याय् ल्व:मना-च्वन । म्वा:ल ह्लापां मखुसां, भचा लिपाला थुइकेधुन । जि स्यू छंगु लागि छुं मस्यंनि । छं उखुन्हु थ:छेँय् चाहीं छन्हु न्ह्य: ब्यूगु बाखंया प्लटं जि कुगात । जिगु न्ह्य:ने ह्लिला ख्वा: ज्याका: नुग: च्वय्‌का च्वनेमा:गु थ्यंक जि छन्त दु:ख बिया । ख: धात्थें जि छन्त दु:ख बिया । य:म्हेस्यां न्ह्याक्व दु:ख ब्यूसां सुख तायकी । अले

मय:ह्मस्यां सुख यक्व ब्यूसां वया लागि दु ख हे जुइ। व दुःख छं कयाच्वन। छं फयाच्वन। तर केशा, छं मेपिन्त अथे याःसां जितः छता गुपचुप यानातय् मदु। मेपिं जूसां छगू धाय्। तर जि अज्याःह्म भाःत मखु। छं सि हे स्यू। सीक नं अथें च्वनाच्वंगु खनाः जिगु नुगः तसकं ख्वः। बरु तप्यंक धाःसाला गाहे गाःनि। छाय् व बाखंया रूपय् बीमाःगु। म्वाःल, छं तप्यंक धाय् मफयाः बेक्वय्क धाल। व नं ठीक जुल। जि थुल।

छं धाःथें प्रेम प्रेम खः। प्रेमय् शारीरिक मिलनया छुं वास्ता दइमखु। प्रेमी व प्रेमिकाया मिलन सिर्फ आत्मीय मिलन जुइ। चाहे थःगु न्ह्यःने झिह्म नीह्म मनूतय्सं बलात्कार याःसां वयागु लागि वया प्रेमिका ययाच्वनी। चिप मखु, निप खःनि छाय्-धाःसा इमिगु यः नुगः खः। ख्वाःपाः मखु। थुकिया मतलब छं धाःगु जि थुल। छिमि मतिनाःमि छन्त अझ नं यय्काच्वंगु दनि। अले छं नं वयात यःनि। छिमिगु मतिना सफल जुइमा। जिगु भिन्तुना दु। उकिं जि सःतके मह्याःगु। छं थुल जुइ।

– ख्वयाः नं धाःः मखुह्म

पौ ब्वँब्वं केशा अन थन मदय्क त ा। थःम्हं छ्वयूत च्वया तःगु पौ कुतुं वगु मग्याल। वं उनि हे चायाच्वन थम्हं बियागु बाखंधु। पासा गीताया प्रेमीं गीतायात धाःगु खँग्वः . . .। छकलं केशाया ह्म छम्हं क्वानाञ्वल। मिखाय् ख्वबि जायाञ्वल। मिजंत

गुलि जक शंकालु खनि । चीधंगु खँपुयात ब्रिशाल याना: दुवाले य: । केशां सिर्फ बाखं ब्रिउगु ख: । थ:गु घटना मखु । घटना मखया: नं वया भा:तयात घटना जुथाविल । लुमंकु लुमंकुं केशाया ब्वा:पा: छ्प्पां कुमारीं त्वपुया बिल । वया नुगलय् भा:तप्रति बिद्रोह भय्‌बिल । किजायात अथें तया: व याक:चा भा:तया छेँ-पाखे ब्वात । सायद वया भा:तया बिचालय् आलोचना याय्‌त ब्वा:गु जुइ । ✳

थला:क्वला:

निगूगु पिरियड बिमलायागु । आनन्दया पा: सिधय्वं वयागु पा: । छ्यँय् दय्का ह:गु नोट बिमलां थ गु ब्यागं लिकाल । छक: मन मनं ब्वन । खला वं उखुनु हे स्टुडेन्ततय्त थ्व ब्वंकेगु छक: स्वया वा धका: धा:गु । ब्वनाला वल जुइ । अय्नं वं नोट बीमा: । वया नोट बीगु चलन जुइधुंकल । अले नोट काय्गु स्टुडेन्ततय् बानि । बिमलायात नोट छक: बी मखनकि गथे गथे थें ताइगु । ब्वंकागु हे सुख मदइगु । धात्थेंला वयात जक सुख मदइगु मखु ब्वनीपिन्त नं सुख मदु थें च्वनीगु । बानी धइगु बानी मखा । जुया वयाच्वने धुंकुगु बिमलाया चलन । खला वयागु थ्व चलन तसकं बांला: । स्टुडेन्ततय्त पाय्छि जू । उकिं खइ व खना: सकलें लय्ताइगु । वयागु पा: जुनकि नोट काय्गु विचालंसां दक्व थ्यंक: वइगु । शून्य वातावरण जुइगु । वयागु क्लास व मेपिनिगु क्लास हे गुलि पा:। आगरा दुगरा पा: । मेपिनिगु क्लासय् जुलकि हा: हा: व हु हु जुजुं क्लास क्वचाया वनी । तर बिमलाया क्लासय् गबलें अथे मजू । सुनां छक: तय् मछा: । थ्व फुक्क

बिमलाया व्यक्तित्व ! बिमला प्रति सम्मानया चि !!

नोट ब्वनाच्वंह्म बिमलाया ख्वा: छकलं पात । टेबुलय् तया त:गु कलम काल । मिलय् मजूगु आख: ग्व झ्वाईं झ्वाईं स्यात । उकिया पलसाय् चिचीग्व: याना: लेगु आख: च्वल । नोट या:के ला:सा. . . ? व छकलं ग्यात । ख:नि गबलें थय् मजू । अथे मखु माड्म थथे धका: स्टुडेन्ततय्सं आलोचना या:सा ? ख्वा: ह्याउँसे च्वके माली । लिपा गय् याना: ख्वा: ब्वय्गु जुइ । भाग्यं . . छक: स्वय् मला:गु जूसा. . ? छु याय् हतपतया ज्या । नोट छकू दय्केत तकं ई दइगु मखु । व या थ्व या । ज्या यायां फचित । दँसां निसें उत्तालं ज्या । वइतला नीप्यंगू घौया ह्नि जूसा ज्यू धइथें च्वं । सुथय् दँसां निसें मध्यंतले तक ह्ला: सुक्क च्वने फइगु मखु । च्या दाय्कि । जा: थु । नकि । क्याम्पस हु । क्लास का । लिहां वा: । पसलय् छ्वय्त दजि ज्वरय् या, हानं जा थु । कह्लय्-यात नोट दय्कि । उफ. . . ? गुलि जक ज्या ! छक: धका: याउँक च्वने फइगु मखु । शनिबा: छन्हु ख: विदा दइगु । व नं प्लान दय्कु दय्कुं बिना वनी । ह्निंच्छि पाय्छि । छक: निक:ला बिमला दिक्क नं चाइ । तर छु याय् ? थ:गु कर्तव्य पूर्वकेमा: । आख: ब्वंक: मवने, गथे मवने ? छेँया ज्या मयाय्, गथे मयाय् ? भौमचा सुम्क गय् च्वने ? अपाय्च्वं ज्या याना च्वनं हे म्वा:मदुगु खँ न्यंकु न्यंकुं दिक्क चाय्किगु । छु धाइगु छु धाइगु का । उखुनु नं का

मस्त दुपि मिस्त नं अथे यः यःथे सना जुइगुला हँ ? खँ लुमंका हयाच्वंह्म बिमला थाराम्हुल । मनमनं धाल– अयूसा छु मचा दयूग्रुंकल धायूव छु नं यायू म्वाःलजा ? नयू नं म्वाःल । तीनं म्वाःल । छुं सयूके मीके नं म्वाःल । मचा छह्म दतकि सुम्क छेँकुलु ब्यां जुयाः च्वंसां जिल । इमिगु बिचाः स्वयू बलेला बिहा सिधयूवं छुं यायू मजिल । अथे खःसा प्रेम ततां छायू पी. एच. डी. यायू त्यनं । ब्या म्ह्यःनेला जि मचा हे तिनि । जि छुं यायू मानि । तर आः जि छु यायू फत धकाः ? ब्वंकः बनागु नं गुलि दत धकाः ? लाक्क दच्छि मदुनि । मचा बुइधुंकाः ला खः । मचा बुइ म्ह्यः प्याथयू दु । गथे यानाः क्लास काःवनेगु ? प्यला तकला अथें जुल । लिपा । वहेला खः । मचा का उखे या थुखे या । उकिं जुइ, गबलें छुं मधाइम्हं वं ह्मिगः धाःगु । छायू अयू धाल ? वं हे छेँया ज्या सिधयूकाः छं यत्थायू हुँ धकाः त्वता तःगु । अयू धाइह्म व खहे मखु । जि हे बिहाः लिपा आखः ब्वंकः वनेमखुत धकाः वयांत धयां गज्याःगु जागयू जूगु । 'दुगु ज्या नं त्वःतेगुला, मेपिनि जुलं ज्या मदु, छं ज्या त्वतं बरे जू' धकाः गज्यागु धाःगु । अयूसा ह्मिगः छायू अयू धाललयू ? कि मूड जकं. . . । खयाः जक याःगुला ? अथे खयाः याइह्म ख हे मखु व । खँ ल्हाःगु स्वयू बेलें नं स्वयाः थें मच्वं । तप्यंक हे धाःगु "बिमला, छं आखः ब्वंकः बने म्वाःल मज्यूला ?" धाःबलयू छु धाःगु थ्व धइथें जुल । अयूनं

सुम्क च्वने मफया: न्यें हे न्यना 'छाय् जने म्वा:ल धया दियागु' धका: । तर जिगु न्ह्यसः या पाय्‌छि लिसः मब्यू । सिर्फ 'म्वा:लका' जक धया: सुम्क च्वन । अथे जूगु गबलें मदु । न्ह्यावलें बांला:गु ज्या ज्वन धका: लय्‌लय् ताइह्म तर...! ह्मिगः छाय् अथे जुललय् ? नवाय् तकं मं मदु वया । यक्व नवाना नं मच्वं । उकि जि 'ज्यू अय्‌सा कह्लय् वना: धया वय्' धका: ध्यनाछ्‌वया ।' खँ लुमं लिसे बिमलायात हसंमसं धाया वल । छु याय् छु याय् जुया वल । फ्यतुनाच्वम्हेसिया फ्यतुइ नं मं मन्त । दन । क्वथाया झ्यालं छक: चाक:छि स्वल । भचा तक झुके जुया: स्वयां तुं च्वन । झ्यालं दुपित । हानं फ्यतुन । क्वथाय् सुं मदया:ना खः । दुसा..। छु धाइ वयात ? छु मखुसां 'छाय्...छु जुल बिमलाजी ?' धका: न्यनेधुंकल जुइ । सुं मदुगु बेश जुल । फ्यतुनाच्वंह्म बिमलायात क्लास का:वने तकं मं मदया वल । नवाय् फइला ? डील याय् फइला ? धइथें जुल । वइगु सा:सः हे सुनानं लिकया ब्यू थें ताल । ह्मिगः ह्मिगः थें मखु व । गुलि च्वं च्वं धाइह्म बिमला । थौं बिमला ह्मिगःया बिमला मजुल । गय् थें, छु थें !

आनन्द थःगु पा: सिधय्‌का: क्वथाय् वल । हाजीर कापि छखे तल । चक भ्वा:गु ह्ला: मिलेत हिति पाखे वन । वंगु स्वया: मय: मय: बिमला मेचं दन । हाजीर कापि काल । टेबुलय् तया तःगु नोट हाजीर कापि स्वचाकल । चक छ्‌व: ह्लाती काल । पला:

न्ह्याकल । क्लासय् थ्यन । हाजीर काय् सियकल । नोट याकेत नोट हाजीर कापि लिकाल । बोर्डय् नोट स्वस्वं सारे यात । ह्लापा ह्लापा जूसा बोर्डय् मच्वसें थःम्हेस्यां नवानाः च्वनीगु । तर थौं नवानाच्वनेगु थाकुयाः बोर्डय् च्वःगु । स्टुडेन्ततय् मत्ती खँ ह्लायगु लँपु दत । च्वयाच्वंह्म बिमला सुम्क च्वने फुगु मखु । मत्ती खँ स्वतु मत्तु स्वः– कह्लय् निसें मवयगु जुइ । वयागु बचंयात जि पूवंके माली । वं धाःगु खँय् जि सहमत याय्माः । जिह्म अले जि वयाह्म । जिपि निह्म छह्म । उकि वयागु खँय् जि ज्यू धाय्माः । अले जिगु खँय् वं ज्यू धयाच्वने माली । उकि जि कह्लय् निसें मवयगु जुइ । मवय्‌ला धाय्··· तर स्टुडेन्ततय् सः । हेड छु धाइ ? गय् यानाः वय् मखुत धाय् ? राजिनामा बिया थकेगुला ? छाय् छुकि ? दक्व खँ न्यनाच्वनी । न्यनीगु नं स्वाभाविक खः । ज्वात्त छकल धाय्बले···? गय् यानाः धाय् धैथें ग्यात । हानं मधयां नं छु याय् ? मधासेंला जी हे मखु । लिपा हानं म्वाः मरुगु झन्झट फयाच्वनेगु जुइ । न्ह्याथे यानाःसां धाय् माली धैथैं बिचाः यात । आखः च्वच्वं बिचाः यानाच्वंह्म बिमलायात ह्लाः त्यानु थें च्वन । ल्यं दनिगु अथें त्वःता थके । व नं मजिल, कथुइ थाकेगु थें जुइ । कह्लय् वयगुंसाला ठीक जू । छुं मजू धाय् ।··· कह्लय् ला·· ? मखु मखु पूवंके माली । मयः मयः ह्लाः हानं बोर्डय् जू वन । च्वयाच्वंम्हेसिया ज्यानु चाः । छकःला वं स्टुडेन्ततय्त नं छकः सुचं

बिया थकेला धैगु बिचा: यात । हानं मज्यू धैथें मत्ती दासि वय्-कल । थज्या:गु खँ सिलकि स्टुडेन्तत गनं सुम्क च्वनी । उखुनु हे का म्हं मफु धका: छवा: बिदा कया हेडया कपा: स्या: । ह्लि छक: महा:गु धैगुला दहे मदु । हेड छेँ थ्यंक वया: मानय् याना: ह्म मफु धा:सां ब्वना यंकल । आ: वय्मखु धाय्बले ···?' च्वय् सिधय्कल । कल्हय् थ्व ब्वंकेगु धका: धया नं मच्वं, लुकुलुकु पिहां वल । क्वथाय् थ्यन । हाजिर कापि छखे तल । ल्हा: सिलेत हिती वन । ल्हा: सिल । हानं क्वथाय् तुं वल । मेगु पिरियडला ल्यं हे दनि । गय् याना: ब्वंकेगु ? छगू पिरियड का: बलेला ह्याइपु तायकूम्हं मेगु निगू निगू गय् याना: काइ । 'मखु थौंला ह्याहे ह्या:ल । म्हं मफु धका: बिदा कया वने माली । राजिनामा छकलं धाय् जी मखु । गय् धाय् ? पयतूह्म दन । लुकुलुकु वना: छु धाय्गु ? थौं वना छ्वय् धाय्गुला ? अले कल्हय्यात···? अथे धयांला स्वीकृति याइ हे मखु । छु धाय्गुले ? उखुनु गुथिपा: लाना: स्वन्हु जक बिदा धयांला खँ न्यना वय्माल । बल अलं तिनि···। आ: बिरामि धाय्का । बिरामि धासेंलि मबिसें सुख पावय् जुइला । अले निपा छेँनं राजिनामा च्वया हय् फइथ्या । वं अथे हे बिचा: यात । थौं बच्छि व कल्हय् ह्लिच्छिया बिदा ग्वँतय् च्वल । ग्वं ज्वना: हेडयाथाय् वन । तर हेड मदु, मिटि-ङ्गय् वन थे । बिमलायात नं छु गाय् छु याय् जुल । वने च्वने

तकं धाय्मफुत । च्वनेला व फ हे मफुत । वने नं हानं छुं मधासे । जू जूगु जुइ धैथें भ्वं टेबुलया द्य.ने पेपर वेतं ह्लाका: पालेयात धया: लुकुलुकु पिहां वल । क्वथ.य् वन । थ:गु ब्याग कयाखतं लुकु-लुकु हे वल । गनं वनेथाय् नं दुगु मखु । बिदा खुन्हु जूसा पासा-पिन्थाय् वने धाय् । तर आ: फुक्कं धइथें थ: थ:गु ज्याय् तल्लिन जुइ । वनां छु याय्, डिस्टर्ब या: वने थें जुइ । वयाच्वंह्म विमला मचा लुमनेवं मेथाय् गनं वनेगु बिचा: मयात । सरासर छेँ पाखे स्वया वल । ह्लापान्पिा जूसा वयाम्पसं वय्‌वं भा:तम्हेसिया पसलय् छक: दुस्त्रया: तिनि छेँय् वइगु । तर वयात पसलय् वने नं मं मन्त । छेँय् हे वल । लुखाया खापा चा: । सुति सुति स्व:हाने गल । थाहां वनाच्वंह्म बिमलाया ह्लाय्गनय् मचाय्क माजुह्म वयागु हे विषय कया: खँ ह्लानाच्वंगु ताय्दत । स: ताय्‌वं वयागु पला: सास: मदुह्म मनू थें तक्क दित । ह्लाय्पं ताहा: । जुल वयागु ह्लाय्-पनय् ह्लय्‌बि दुहां वने थें खँत मन्ह्य मन्ह्य दुहांवन ।

"जि ह्लापा हे धयागु मज्यू धका: । धयागु मानय् मजू । छु याय् ? किजायात स्वया बिल मखा आख: स:ह्म भिसा । वया ला छु, छक: निक: वइह्म । ह्वने मा: बले जित: थन'''। मचा का थम्हं । जिला च्य: थें का वया । न हनाबना दु माजु धका'''।"

थ्व खं बिमलाया नुगलय् मलखं कल—"मखु जि गबलय् हनाबना मनयागु दु अय् । बँ पुइकागु दुला ? जा थुइकागु दुला ?

न्ह्यागु याय् मा:सां थ:म्हेस्यां याय्मा: । ख: का छक: निक: मचा कया व्यूगु दु । व नं याय् मज्यूसा याके मखु । जि हे च्य: जुयाच्वने न्ह्याबलें । मेपिं भौपिं जूसा गय् जुइधुंकल जुइ । आख: स: धका: छु तेरे मयानागु दु जि ? खँ वाय्का च्वंह्म बिमलाया ह्लाय्पनय् दुहां वनाच्वंगु खँ न्हिउगु मखुनि– "थ: मचा हे मज्यू । धा: धा: थे । कलातं परसि प्व: ज्वंकूगु नं मस्यू । भा:त जुसेंलि धाय् फय्केमा: कला:थात, का मखुला पीत ? बिह्रा यासां निसें झीगु खँ तेन्हे तकं याइगु मखु । कला: हे वया दक्वं जुइधुंकल । उखुनु का गज्या:गु ह्लाय् भुइका वय्माल छि । धा:गु नं धा:गुला का, क्याम्पसय् ब्वंक: वनीह्म छिकपिनि भौमचा मखुला हँ । थ:तला छु वास्ता 'ख:' धका: धया । अले लिपाला तीजक नवाना हल– अनया मास्तरत नाप ख्या: यायां लँय् जुयाच्वनीगु हँ । अय् धँगु नं जुइगुला ? झीगु पालय् जूसा···। मिसा जातं मब्यूगु ज्या । मखुला छि ? छित: जुया: जक···।" स्वैतं कनाच्वंगु थें । बिमलां सहयानां सहयाय् मफुत । जि जक ज्यूसा छफि छफि सत्यया ला पिया क्यने मास्ति वल । मखुगु खँया उद्घाटन जुयाच्वंगु म्हुतुयात पाकां सू वने मास्ति वल । तर··· व वनेमफुत । थ:थम्हं नुग:यात कस्सिक चित । 'जि जुयागु दुसा धका: ग्याय् मा:गु । जुयागु हे मदु, छाय् ग्याय्गु ? सुम्क च्वनेगु आनन्द । कह्लय् निसें वनेगु मखुसेंलि छाय् ह्रालाच्वनेगु । अय्नं·· भचा

धायूत नं बिचा: याय् मा:नि। ख:का जि झिच्यादँया ल्यासे जूसा छू छु। ख्या: यायां पयूनं नं वनी धाय्। तर जि विद्यार्थी मखु। लेक्चरर ! विद्यार्थीतयूत शिक्षा बीह्म लेक्चरर। अझ्झ सुयां कला:। स्वँगु जीवनय् वयूधुंह्म छह्म मचाया मां। जि गनं अथे जुइ। मनूत नं छू छु। सु नाप ह्लिला: खँ ह्लातकि ला खँ ह्लाय् धुंकी। शंका याय्गु नं छगू घेरा दय्मा:। मिस्त जुइवं सु मिजंत नाप ह्लिला खँ ह्लाय् मजिल। ख्या: याय् मजिल। अय् ख:सा उखुनु वहे का जि न्ह्य:ने दयूकं ल्यासेचाह्म मिसानाप ख्या: यानाच्वन। जिं नं शंका याय्मा:गु ख:नि। वयात ख्वाख्वा त्यात्या याय्मा:गु ख:नि। जिं मयाना, छाय्···? खँ ह्लाय्वं व ख्या: छक: याय्वं शंका याय्गुला छगू भूल ख:। थ:थम्हं मूर्ख भा:पीगु ख:।

खँ अप्व: न्यनाच्वने बिमलायात मयूल। वयात थाहां वना: खँ दिके मास्ति वल। गय् याना: लुकुलुकु थाहां वने ? कुने च्वना: खँ न्यनाच्वन धाइ। वयात अथे जुइ मयूल। स: तस: याना: थाहां वन। स: ब:गु तायूवं खँ ह्लानाच्वंपिनि खँ त्व:धुल।

"कुने सु···?" माजुम्हेसिया म: थ्वत।

न्ह्यस:या लिसलय् बिमलां थ गु हे पहलं "जि···" धाधां थाहां वन। थ:गु क्वथाय् मवंसे माजुम्हेसिया क्वथाय् वन। वयात ला ह्मसीके हथाय् सु नाप खँ ह्लानाच्वंगु धैथें। क्वथाय् थ्यनेवं निम्हेस्यां त्वालां स्वल। सुम्क च्वने मफतला माजुम्हेस्यां खँ छुना हल– "छाय्···थौं ह्लापां वलनि।"

न्यंगु खँयात लिसः बी मास्ति मवल। अयूनं मबी नं मछिन वया। मयः मयः ह्लिासू पिकयाः 'अँ ...जक धयाः मचा बुयाः पिह्नं वल। अप्वः हाला मच्वन। थःगु क्वथाय् वन। मचायात बँय् तल। लाकां त्वःतल। लँ ह्लिल। त्यानु थें च्वना वल। खाताय् तुं छकः फ्यतुल। मन दिक्क। छु याय् छु याय्। ह्लिचिछ अथें जुइगु जुल। थौंला अथें जुल, कह्नय् निसें छु याय्गु ? कह्नय् कँसया खँ लुमंका तल। अफिस यानाच्वंपि मनूत गन सुम्कच्वने फइ। बिमलाया वसः हाकु थें च्वनेधुंकल। वसः छकः ह्लिया छ्वय्ला धँगु बिचाः यात। सुम्क छाय् च्वनेगु ? खाताया तलं द्वं चिनातःगु हाकुगु वसः छप्वः लिकाल। तन्ना नं तुल। छप्व चिन। मचा-यात नं लँ त्वकल। लं त्वकाच्वंह्म बिमलायात गय् गय् वसः ही नं मास्ति मवल। छकलं छकलं हे नुगः ह्लिला वनाच्वन। याः याःगु बिचाः मज्यू। च्वँच्वं थें मछू। छेँय् तकं च्वने मं मन्त। गन वनेगु ? माजु नाप गफ याः वने खँ मिले जुइगु मखु। केशरीचा नाप खः भचा खँ ब्याः, व नं क्याम्पस वनाच्वन जुइ। आः छु याय्गु लय् ?... आः छु याय्गु ? छेँय् छकः वनेला ? मवनागु नं यक्व दय्धुंकल। मवः धकाः हालाच्वनजुइ। वने हे माललाा। ह्लिनय् वनां छु याय्...? अयूनं वनेगु हे बिचाः यात। क्वथा छकः सुचुकल। घडी मिखा ब्वल। तिन बजे जुइधुंकल। क्वथाय् तालं ग्वल। ताःचा माजुग्हेसित लः ह्लायत वन। अझ खँ

ह्लानाच्वंगु दनि । गुलि त्मक खाँ ह्लाय् मा:गु । माजुह्म सुम्क च्वने फुह्म मखु, लँ फिना व गु खनेवं न्यँ हे न्यन– "गन वनेत्यनागु ?"

"अँ छेँय् छक: वने धका: । ता.चा कयादिसँ ।" ता:चा बँय् वान्छ्वया बिल । माजुम्हेस्यां ता:चा मका: सिर्फ त्वालां जक स्वयाच्वन । वंह्म बिमला वन । लिफ: तकं मस्व: । व नं हन्चा ह्लापां वा धका: छस: तकं मत: । बिमला मचा बुया: सरासर लँपु स्वया: पला: न्ह्याकाच्वन । नुग:यात शान्त याय् धँगु बिचालं छेँय् पिहां व:ह्म बिमला झं थ:छेँ लुमनेवं मन ज्यातुकल– छाय् ह्लिग्य् धका: न्यँ हे न्यनी । दाइला ददम्खु न्वल धाय् । पीतंला न्यँ हे न्यनी । छता छता खँय् कुतु कुला च्वनीह्म पीत । बिदा कया वया धाय्गुला ? बिदा कया वया धा:सां छाय् धका:ला गनं मन्यनी । न्यँ हे न्यनी । छु धका: लिस. बीगु "?' लिस: बयाके मदु । अर्थे धयां पत्या: जुइपि खहे मखु । कि तप्यंक राजिनामा बीगु धया बी । राजिनामा बीगु धाय्वं दाइचां छु धाइ ? बंला ब्व: हे बी ।' बिमला छकलं ग्यात । वयात जक ब्व: बीगु मखु, भा:तम्हेसित तकं ब्व: बी । बिमला बी न्ह्य: कबुल ह्लाका: तिनि ब्यूगु । जागीर नके बीगु ख:ला धका: धा:बले धन्दा हे काय्म्वा: धका: धा:गु । आ: वया:" !

बिमला थ:छेँय् थ्यन । नुग: खुल्दुल खुल्दुल । जुयां छु याय्, वय् धुंसेंलि गनं लिहां वनेगु ? तलय् थ्यन । पीतह्म क्वथाय्

रेडियो हाय्काः सुइटर थानाच्वन । बिमला व:गु तकं मचा: । मचा तक बिमला त्वालां स्वयाच्वन । खाँहे मखंसेंलि बिमलां हे खँ छुत– 'छु यानाच्वना पीत ?" सः ताय्वं लिफः स्वल । बिमला । सुम्क च्वने मफुत । पीतम्हं "अहो" तापाःख्वाः ।" बिमलां लिसः मब्यू । मुसुमुसु जक न्हिलाच्वन । मचा खनेवं पीतम्हं 'ए...बाउचा' धयाः न्यताः छकः ज्वन । मचायात क्वय् तल बिमलां । बिमला नं फ्यतुल । फ्यतुना च्वंम्हेसिया छु याय् छु याय् । छु मत्तौ वल खः मस्यु पीतम्हेस्यां न्यँ हे न्यन– "थौं वने म्वाःला ?"

बिमला वाथावाथा कन । खँ लस्बरे जुल । माली बले गनं वः गनं वः धैथें खँ पिहां वल– "क्लास मदु, उकि..." पीतम्हेस्यां मेगु न्ह्यसः मतल । बिमलाया नुगलय् मचा आनन्दं थाय् काल । भाग्यं कुत्तु कुलाः मन्यं । खँया हा मेगु हे जुल । खँ ह्लानाच्वंपिं इमिगु न्हाय्पनय् कुनें सःतूगु ताय्दत । पीतह्म दनाः झ्यालं क्वस्वल । खनेवं 'थाहां वा लय्' धयाः दुपित ।

"सु व.गु ?" बिमलां न्यन ।

"वइ बलय् स्व लय् ।"

स्वाहाने सः वय्क थाहां वल । तलय् ध्यन । रेणु ! बिमलाया मचां निसेंया पासा । न्हापां निसें छें छें ब्याःपिं । रेणु व बिमला । रेणुं बिमलायात खनेवं अजू चायाः न्यन– "गबलय् वयागु ?"

"नंकतिनि । गन वनावयागुलय् ?"

"अँ"'काप: छकू न्यानावयागु । छक: दुस्वय् धका: ।"

निम्हं नापं थ्यं बले पीतम्हेस्यां ख्या: थें याना: धाल– 'छिपिला सल्लाह यानाव:पि थें च्वं ।' निम्हं न्हिल । 'खाँ ह्लालय् गिंह' धया: पिहां वन । च्या दायक: वंगु जुइमा: । क्वथाय् इपि हे जक । रेणुं खँ पिकाल– "थौं कन्हय् छु यानाच्वना लय् ?

"ग्व'' छु धाय् अथे हे ला ख:नि । वल, वन । छं ले ?"

थ:के न्यंगु न्ह्यस:या लिस: बी न्ह्य: रेणुं छक: ताहाकय्क सास: ह्लात । थ:गु खाँ कने मकने जुल । खला न्ह्यावलें ह्याइपु तालकि रेणु थन हे वया: थ:गु बाखं प्वका: शान्ति काइगु । रेणुं थ:गु खँत छसीकथं कना यन । न्यनाच्वंह्म बिमला रेणुया समस्या खना: थारान्हुल । गज्या:गु जक समस्या ? वया मिखाय् छह्म छह्म पासापि लुयावल । करुणाचिया गज्या:गु दु:ख । गय् जक दाइगु थें मस्यु भा:तम्हेस्यां उखुनुला जनफा: चफां वँचुसे च्वं । छगू छगू मिसा समस्या लुमंकाच्वंह्म बिमला थ:गु समस्या खना: छक: मू हाल । बिमला थ: व रेणुयात तुलना यात । नापं च्वनापि, नापं च्वनापि तर रेणु व थ: । लुमं लिसे वया मिखाय् पुलांगु पुलुत छापा जुया: दंवल ।

गुलि कष्ट नया: आख: ब्वनापिं । गुलि समस्या घाना: त:धी जुयापि !! अज्या:गु खाँ लुमना वलकि ख्वय् मास्ति वइगु ।

उफ्'''व नं ल्यासेया इलय् । झोला छपा: ज्वना: उसिना आकि बीथाय् घन्टन का घन्टन लाइन च्वनेगु । गुलि गुलि ल्याय्ह्मतय्सं ला हाय्का तकं वनी । हाय्कूसां छु थाय्, समस्यायात समाधान याय्मा: । छक: निक: सिना थें मछालापुसे च्वना बइगु । छु याय् छु याय् जुइगु । जाकि प्व: ज्वना: छेँय् वय् । बा:नं दाइयात धयाच्वंगु स: न्हाय्पनय् दुथ्यनी ' गुलि मानि छं ब्वने सिधइगु ? जिला बुरा जुइधुंकल, थौंला कन्ह्य्ला । न्ह्यागुसां ज्या छगू नि ज्वं ।"
अबुया न्ह्यसलय् दाजुं लिस: बी फइमखु । दाइया इच्छा गज्या:गु । तर इच्छा त:धी जुइ मलाव हत्या याइ । ब्वनेगु दिकी । ज्या ज्वनी । थ:त थम्हं हत्या या:सां जित: आख: छता त्व:फिके मब्यू । ब्वंका तुं तल । बा:नंला दथुइ हे आख: त्व:फिका: ब्रिया छ्वय् धका: जिद्दी या:गु तर दाइया खं बिहा ववदल । आखलय् अप्व: मिखा ब्वल । ब्वनां तुं बनां । तर जिगु बिहा स्वय् न्ह्य: बा मन्त । बाया इच्छा च्यूत जूसां जिगु जीवनय् ज: दत । जि थ:गु तुती दनेफत । तर आ: वया: । लुमंकाच्वंह्म बिमला झस्के जुल । वं दाजुयात द्य: बराबर माने याय् मा:थें ताल । थ:गु यथार्थता कने मास्ति वल । तर गय् याना: कनेगु ? बिमलाया ख्वा: ब्वना- च्वंह्म रेणु ज्य: जुल । पौतम्हेस्यां च्वा धाय्वं दिके हल । च्या त्वने सिधल । भचा खँ खिँ ह्लाना: रेगु मेथाय् छथाय् वने मानि धका: वन । बिमला अन हे ।

द्य: नं खिउँसे च्वनावल। पीतम्हेस्यां बिमलायाके जा नया: वनेगु मखुला धका: न्यना मच्वं। बिमलायात नं जाकि तया: जा थुल। बिमलाया दाजु अफिसं लिमथ्यंनि। ह्लापा लिपा जूसा ह्लापां हे लिथ्यनीगु, झं केहेंह्म व: खुन्हु · · ·। जा बुकल। मचायात जा नकल। अयनं दाजुह्म मव.नि। "का नया छ्व छं नं, लितां वने मानिह्म" धका: बिमलायात नं जा नकल। जा नय् सिधलं नं मव:। लिबाय् धुंकल। वना हे छ्वय्‌ना धँगु नं बिचा: यात। हानं नाप मलासे गय् वनेगु ? वया मनं मबिल। लिबा: लिसे नुग: पिपि च्यानावल। ह्मा हे ह्माल धँगु बिचा: यात। कुहां व:ह्म बिमलां लुखासं त्वाक्क दाजुह्म ध्वदुल। बिमला खनेवं दाजुह्म अजू चाल।

"छाय् ? वनेत्यनागु ला ? नु तले नि ?"

लिबा: थें ताया: बिमलां– "ह्माल, लिपा वय्" धया: पिहां वल।

मचा नं द्यनेधुंकल। मचा बुया: वयाच्वंह्म बिमलायात त्यानु चाल। नुगलय् खँ त्ति ति न्हू वया। वयाम्पस त्व:ते मज्यू धइथें बिचा: यात। छाय् त्व:तेगु ? थ:गु दु:खया प्व: लुमं लिसे झं आख: व्वंक: वने मास्ति वल। हानं भा:तह्म लुमनेवं झस्स लुमंकल, ह्मिग:या खँ। पस: तिना वय् धुंकल जुइ। हालाच्वन जुइ सखे। वयात याकनं छेँय् थ्यंके हथाय् हाल। हथाय् चा: लिसे झं

ग्वा: चिकुं कल । न्यँ हे न्यनी, राजिनामा बिया वय् धुनला धका···। छु धका: लिस: बीगु ? बिदा जक कया वया धाय्गुला? कि श्रथें राजिनामा बिया वय् धुन धाय् । व धाय् नं मछिन थ्व धाय् नं मछिन। जूगु जुइ न्ह्याथे यानांसा वयात चित्त बुझय् थाय् । त्व:तेनी मज्यू ··।·· हानं व म्वा हे म्वा: धा:सा छुयाय् ? जूगु जुइ धयाथें नुग:यात कस्सिक प्व:चित ।

छेँय् थ्यन । छेँय् थ्यंगु हे मचा: । लुकुलुकु थाहां वन । क्वथाय् खापा चाय्का तय् धुंकल । भा:तह्म पस: तिना: वय् धुंकल थें । लितिना त:गु खापा चाय्कल । खाताय् ग्वतुलाच्वंह्म भा:तम्हं लुखा पाखे मिखा ब्वाकल । छक: त्वलं स्वल । मिखा मिखा ल्वात । बिमलां ख्वालय् ह्निलासु पिदंकल । तर भा:तह्म श्रथें सुम्क । थ:गु ह्निलाया लिस: मव्यूगु खना: बिमला वाताहां जुल । दनाच्वंह्म दनंतुं । श्रँ···धइगु मत्ती तया: पला: न्ह्याकल । मचा-गात चत्ति लासाय् ग्वतुइकल । लं त्व:तल । श्रझ नं भा:तह्म श्रथे हे । मचा तक क्वथा लाता लातिया संसार थें सुम्क । मजिल धइथें बिमला क्वमालि जुया: हे नवात– ‘बेलि सिधलला ?” लिस: मव: । तर लिस:या पल्साय् भा:तम्हेसिया म्हुतुं ब्यङ्ग पहलं न्ह्यस: ज्वल– “छ मिसा ख:ला ?” छु न्यंगु धइथें बिमला वाताहां जुल । लिस: बी मफु । झस्स लुमंकल ह्निनय्या माजुम्हेसिया स: । सखे माजुम्हं जकं···! बिमला मग्यात । वं थुल, छाय् भा:तह्म तं

चाथाच्वंगु धका: । नवाय्त मग्यात बिमला । कुनुकुनु तं वय्का च्वनीह्म बिमला मखु, खँ धइगु छ्याराछिरि तछ्याय् मा:ह्म । नहे वात– ' छि मिजं, जि मिसा । झी निह्म । छि मिजं जुया: नं हाहाया भरे जुइ य: खनि । छि जित: ह्मस्यूनि । जि न्यने छिके मिसा जुया: मिसाया थासय् च्वं च्वनागु मदुला जि ? खःका मिटिङ्गय् वनेमाली, अन वनेमाली थन वनेमाली । गय् याना: वनेगु याक:चा ? मिजंत नाप वने हे माल । वहे मखुला छिगु तं, छिगु शंका ?'' भा:तम्हं नमवा: । सुम्क न्यना जक च्वन । बिमलां हानं लेक्चर भत्तभते याय् थें खँ मुइका हल– ''झीला थौंया फसय् ब्वलने मा:पि । अझ छिला करपिन्त शिक्षा तकं बिया च्वनादीह्म । छि थ:हे शंकाय् दुबी ज्यूला ? का धयादिसँ, जि अय् जुइला ? जि मस्यूना । अझ जिला छह्म मचाया मां • • •।''

बिमलाया खं भा:तह्म भचा शान्त जुल । ख: धइथें तायकल । ह्लाच:या तं वयादे मन्त । सुम्क च्वने मजिल्ला मस्यु नवाना हल– ''मखु• • •जि छन्त गनं शंका यानागु धका: ।कन्ह्य् निसें मवनेगु जुल मखुला ?'' बिमलां लिस: मब्यू । ''छ्वय्ला जि नं मास्ति व: तर छु याय् । छन्त हे बोझ अप्व: जुइ धका: । का मखुला सुथं निसें ज्या याय्मा: छं, हानं क्याम्पसया ज्या । डबल डबल बोझ• • •।''

''ख: जि स्यू, जिके बोझ दु । अय् धका: जि त्व:तेगुला ? त्व:तां छु याय् छखें ब्वनागुया महत्व मदइ । भले वयाच्वंगु धयबा

···। छुं मखुसां वसःयात, मचायात गानाच्वंगु···। पसःया
ध्यबा लिकाय् म्वायक तरे जुयाच्वंगु । लिपा पसलं लिकाय् माली।
तक्कुगु पसः गनं खः, आम्दानि वहे खः···।" बिमलाधाके छु
बिचाः वल थें भाःतया लिक्कसं च्वं वन । छकलं लय्ताः पहः
वय्काः भाःतम्हेसित खँ प्वंकल– "थुखे स्वयादिसँसा । झी मिश्रि
तता दुनि, याकःचा मखुला ?"

"खः···, छाय् ?"

"वयात झीथाय् ज्या याके धकाः···"

न्यनाच्वंम्ह भाःतम्हं बिमलां छु बिचाः याःगु थें ताल । थनं
ज्या याकेगु ? वं स्यू मिश्रि तता चीभि । वलं बलं प्याः जाय्का-
च्वंम्ह मिश्रि तता । गबलें ह्निचा सुयाः, गबलें छु यानाः···। तर
आः, मां माने जुइला···!" बिचाः यानाच्वंम्हेसित बिमलां चपफुना
बिल ।

"का · छु धया, मज्यूला ? छि जक ज्यू धयादिसँ, बरु जि··
क्याम्पसं वइगु ध्यबाय् ववतानाः वयात बी । छुं मखुसां वया
जीवन ला बांलाक न्ह्याके फइ । अले ब्वंकेगु ज्या जि त्वःतेम्वाःली ।"

बिमलाया बिचाः खनाः भाःतह्म मन मनं मुसुक्क ह्निल । वं
बिचाः याय् मफुगु बिमलां बिचाः यात । भाःतम्हं बिमलायात
धात्थें याह्म बिमला तायकल । बिमलाया न्ह्यसःयात लिसः मबिसे
भाःतह्म सिर्फ मुसुमुसु जक ह्निलाच्वन । न्ह्यूगुया अर्थ हे लिसः
खः । 卐

वन्दना

च्या थर्मसय् तल । न्ह्यःनेसं च्वंगु किस्ति काल । किस्तिया द्यःने द्यःने चाइनिज प्लेट छचाःलि ब्वल । कायह्मस्यां न्यानाहःगु मरि प्वः फयन । वइपिं प्यह्म । प्यता प्यता मरि तःसा गाइ । वं मति मति गाकल । आवंनिसें तय् जी मखु । वय्काः तिनि तय्, भति च्वत्यंक नया वनकि हानं…। उखुनु नं निनिपिं बःबलय् व चण्डालह्म भति चन् यानाबिल । गज्याःगु सुख मन्त । ब्राःह्म दयाःला खः, मदुसा…। न थः वनाः न्याः वने, न मनकुसें अर्थे छ्वय् । मरि तय् मखुनि । फयंगु प्वः हानं प्वःचित । दराजय् स्वथन । कुने छकःनि स्वयगु मति ववथाय् वल । ववथा ह्माचः हे वइ धकाः सुचुका तय् धुंकूगु दु । चट्ट च्वं । खाताय् न्हूगु देलासा । न्हूगु हे फुङ्गा खोल । हानं छकः चाकःछि स्वल । छुं लुमं थें दराज चाय्कल । वह्ःया करुवा लिकाल । न्ह्यःनेसं च्वंगु गाया खोलं करुवा हुल । तलय् वनाः करुवाय् लः थनाहल । वइपिं मनूतय्त माःगु सत्कार याय्त दक्वं पाय्छि जुल वया मती । अझ नं मवःनि । वइगु ईला जुइ धुंकल । झस्स लुमंकल मांम्हेस्यां म्ह्याय्

दुत मध्यंनि । अपाय्च्वं हाला छ्वयां हे ··· । वइ धकाः सिहेस्यू । मनं मनं म्ह्याय्म्हेसित छकः ब्वबिल । ह्लापां इपि थ्यनाः बन्दना मदुसा ? छकलं मांम्हेसिया न्ह्यपुं न्ह्यसः तल । वाथा वाथा कन मांह्म । भचा तक मवःसां ज्यू वया मती । ञ्यालं छकः ववस्वल । लँय् तापावक मिखा ब्वाकल । म्ह्याय् नं खनेमदु, वइपिं मनूत नं खनेमदु । ञ्यालं दुपित । मचां निसेंया बन्दनायागु किपा दुगु आल्बम टेबुल द्यःनेसं तल । छकः पुइकल । छपाः निपाः किपा स्वल । वइत धात्थेंला किपा स्वय्गु ध्याउना मखु, म्ह्याय् थाकनं मथ्यनी धकाः धन्दां नुगलय् कय् कय् पुल । खापा घुरुक्क सः वल । "का वल ! सु वल ? बन्दना वःसा ज्यू" वया मतिं मतिं धाल । ञ्यालं ववस्वय् न्ह्यः न्यनाछ्वत– कुने सु ?

'जि' धाय् न्ह्यःहे तलय् थ्यने धुंकल । वया काय् खनी । वयाकथं काय्म्हं कन– "वल मां, इपि वल । रत्ना पीत नं दु ।" काय्ह्मस्यां नं खँ स्यूगु जुयाच्वन ।

मांम्हेसिया छु याय् छु याय् जुल । छकलं काय्म्हेसित धाल– "तलय् महसे तलय् ब्वना हजि हु ।" धयाकथं ञ्यालं ववस्वल । खः खनी । सकलें लुखां दुहां वय् धुंकल । दुहां वय् त्यंह्म ल्यासे-चाह्म मिसा छह्म जक वं खन । काय्म्हेस्यां तलय् हल । वःपिं सकलें छाय्पिया तःगु ववथाय् दुहांवल ।

भचा लिबात, व वं हे···। मुसु मुसु ह्लिलाः रत्ना पीतं नापं

व:पि मनूत पाखे स्वया: म्हुतु संकल । व:पि स्वम्हं ह्निला भय् बिका: सोफाय् फ्यतुल ।

"गव बा:ह्म मदीला ?" वौह्म मखना: रत्ना पीतं न्यन ।

"कारखानाय् छक: स्वय् धका: पिहां झा:गु । झाइन जुइ ।

रत्ना पीतं मांह्म पाखे स्वया: हानं नवाना हल— "झी कृष्णा पीतका । ह्मस्यू जुइनि । ह्नापा तीर्थयात्रा वना वलय् नापं वनापिं छु । छगू हे रेलला ख:नि···।"

लुगं थें ख्वा: ज्याना: मांम्हेस्यां छ्यं ल्हुकु ल्हुकु संकल ।

रत्ना पीतं खँ धयांतुं च्वन— अन हे काय् । अले म्ह्याय् । काय् छह्म म्ह्याय् छह्म गुलि याउँ कृष्णा पीतया । थुगुसी म्ह्याय् नं बिया छ्वय्गु जुयाच्वन । खँ क्व:मज्यूनि । ह्नापां थन नी क्व:छी धका: अथें यानातल तिनि । जिला धयागु ख:, ज्यूथाय् भिथाय् क्व:छिना छ्व धका: ' रत्ना पीतया खँ न्यना: म्ह्याय्म्हं मछा: पह: क्यन । न्यनाच्वंह्म मांम्हेस्या मिखा मिजं पाखे लात । मिजं, ख्वा: बांला: । फिनात:गु लँ नं झं ह्निग: ह्नींग सिकें बांलाका बिल । मांम्हेस्या मिखां मिजंयात जिलाजंया रुप बिल । थ: थम्हं थ:त धन्य भा:पिल ।

फुक्क पलखयात मौन जुल । मिजंया केहेंह्म ह्माइपुसे च्वना: लिक्कसं च्वंगु अलबम कया: पुत्तु पुइकल ।

"बन्दना तलय् ला ?" बन्दनायात क्वकाय्गु मतिं रत्ना पीतं

खँ सयकल ।

खँ न्यनेवं मांह्म छझाः झस्कय् जुल । लिसः मबिसें जुरुक्क दन ।

पलख दिसँ ह्लि । मांह्म तलय् वन । कःसी च्वनाच्वंह्म काय्-म्हेसित धाल–"स्व, छिमि ततायात छकः स्वया वा हुं, नापं ब्वनाहजि । बिहारय् म्वाः मफुगु खँ सयकाच्वन जुइ । बिचाः तकं मरुह्म अलछिना···।

किजाह्म थुलि खँ न्यनेवं सुरु···र···र···कुहांवन ।

× × ×

बिहारय् म्वः म्त्रः । थौं पुह्लि । सकलें धर्मदेशनाय् तल्लीन । भन्तेत नं ह्मगः ह्मीग स्वयाः अप्वः दु । दुरुल्वहंया शान्त मुद्राय् भगवान बुद्धया प्रतिमा ह्मगः ह्मीग थें मखु । ह्मासुगु चीवरं फति फतले समाः यानातल । स्वस्वं हे जुरुक्क दना वइह्म थें । नवाना हइह्म थें । प्रतिमाया धवसं छथ्वः भन्तेत थःथःगु आसनय् बिज्याना च्वन । उकी मध्यय् छम्हेस्यां पंचशील पाठ यानाच्वन । वया ल्यूल्यू सकल उपासक उपासिकापिसं थः थःगु मधुर सलं सः बियाः पंचशील ग्रहण यानाच्वन । वहे पुचलय् बन्दना नं निपा ह्लाः प्यपुंकाः ध्यानय् मग्न जुयाच्वन । वया नुगलं भगवान बुद्धया प्रत्येक खँग्वः झस झस लुमंकाच्वन । बिहार छगुलि मिश्रित सः थ्वयाच्वन–

बुद्ध सरणं गच्छामी...

धम्मं सरणं गच्छामी...

संघं सरणं गच्छामी...

ये च बुद्धा

वन्दनाय् तल्लीन जुयाच्वंह्म वन्दनाया मिखा लुखाय् दनाच्वंह्म किजाह्म नाप जुत । तताह्म नाप ख्वा: चूलाय्‌वं किजाम्हेसिया म्हुतुइ इललल खँत मुनावल । अनंतुं धया छ्वय्‌ला धइगु मत्ती वल । तर वं मधा: । सुम्क तुं च्वन । खला किजाह्म सुम्क च्वना च्वंसां वन्दनां थुइके धुंकल छेँय् मां नं स:तके ह:गु धका: । अय्‌नं सुम्क तुं च्वनाच्वन । धुन्न धुन्न थ्वयाच्वंगु स: थप्प दित । बुद्ध वन्दना सिधल । गुम्हं पयतुनां तुं च्वन । गुम्हं तीजक तीजक दन । ताउ जाय् धुंकल स:त व:ह्म किजाह्म । छेँय् मां हालाच्वनी, अले मनूत वयाच्वंगु झस्स किजाम्हं लुमंकल । मनूत चीकु चीकुं तता-म्हेसिथाय् थ्यंकल । चिसलं वन्ददायात ह्लाय्‌पनय् धाल– "छेँय् याकनं वा हं । मनूत वयाच्वने धुंकल ।

किजाम्हेसिया खँग्वलं वन्दनायात मि दुब्वाना थें जुल । व नं बिहारय् । ह्या: जि वय् मखु धया छ्वय् मास्ति वल । तर थ्व शब्द वं पिकाय् मफुत । पयतुनाच्वंह्म दन । मय: मय: किजाह्म लिसे वन्दनाया पला: छेँ पाखे न्ह्यात ।

तलं वयाच्वंगु सलं वन्दनां मनूत लिहां मवंनि धइगु सिल ।

ज्यूसा छेँय् थ्यनी वलय् इगि वने धुंकूसां गुनि ज्यू वइत । तर अथे मजुया बिल । ग्यागुयां तलय् वन । वत्रथां खनी भनं च्वतया स्वाहानं छकलं वँग:या स्वाहाने गल । छकलं वँगलय् थ्यंकल । वन्दना व:गु खनेवं खँ ल्हानाच्वंह्म मांह्म तनय् वन । तलय् थ्यनेवं म्ह्यायुयात छक: म्येय् मित्रां स्वल । गि जक ज्वूगा चुक थ्यक च्व:बी मास्ति व: वया । म्हुतु जायुक व:गु बिहृत शब्दत वया म्हुतुं पिज्वय् मफुत । दराजं मरि प्व: लिकाल । रिकापी भाग तल । दराज घ:ने तयात:गु थर्मस काल । च्या लुल । मांम्हं मरि दुगु रिकापी ज्वन । अथें ठिक्क दना: स्वयाच्वंह्म बन्दनायात मांम्हं ह्रकके थें, ज्या अन्हे याय् थें याना: धाल– "का छ स्वया च्वनागु । मनू व: धइगु नं मस्यू । च्या ज्वना: कुहां वा ।

मय: मय: बन्दनां मांम्हेस्या वचं पूवंकल । ह्मा: धाय् गथे धाय् । मवंसे मजिल । किस्ति निपा ल्हातं ज्वन । स्वाहानय् पला: तल । लमय् थ्यन । वत्रथा दुनेया बातावरण स्वस्वं बन्दनायात किस्ति वँय् तुं तया: बिस्युं वय् मास्ति वल । न्ह्यानाच्वंगु पला: तक्क दित । बन्दनाया ख्वुगु पलाखं व प्रति केन्द्रित जुयाच्वंगु मिखां झं क्वथीक स्वल ।

"वा दुहां वा ।"

मछा: दक्व छखे च्वाना: बन्दनां छसीकथं च्या कप लायायन । च्या कप न्ह्यच्वया च्वंह्म वन्दना थस्वय् मछा: । नुग:या गति गुलि

सं धइगु वं हे क्व:छी मफु । गय् गय् बन्दनाया मिखा द:ह्म मिजं पाखे वन । खला वं मस्यूगु मखु, स्यू । वइत ह्म स्व: वइगु धका: वया मामं ह्मिग: हे धा:गु । वया मांया थुगु खँ न्यंसां निसें वया नुग: बांलाक च्वने फुगु मखु । छखें लय्ता: छखें नुग: मछि वया । खला वया आज्जु मुक्कं ब्रिहा: याना: जीवन हनेगु मखु । वया बिचा:– व्या: छगू जंजाल ख:, छगू बन्धन ख: । थज्या:गु बिचा: सुं नं ल्यासे जुयाव:पि मिसा मस्तय्गु मती वइमखु । इपिं थ गु बिहा:या खँ न्यनेवं लय्ताइ । तर धुकिया अ:ख: बन्दनाया न्ह्यपुं बिचा: यानाच्वन । वइगु नुगलय् मन्ह्य: मन्ह्य: इच्छात दु । अल्याख अल्याख ह्मगसत दु । न्ह्याबलें व ब्रहे इच्छा, वहे ह्मगसय् दुनाच्वनी । छक: निक: वइत छु याय् छु याय् जुइ । वइत शान्तिया आवश्यकता जुइ । अले मचाय्क वया तुति बिहारय् वनी । भन्ते व गुरुमांपिनिगु खँह्लाबह्लाय् थ त थातय् तइ वं ।

थ.गु मिखा मिजह्म नाप ल्वाय्वं छझा.चा वन्दनायात इप्प कं:ाब्रिल । वया मिखाय् इल्ल इल्ल व मिजंया ख्वा:पा: किना वल । छकलं वइत हय्का: व: थें जुल । जि जक ज्यूसा वया मांयात दक्व खँ कना: थत्यें पितिना छ्वय् मास्ति वल । तर वं छुं मधा: । छकलं क्वथा त्व:ता: दुरुरु···रु बैंगलय् वल । ह्वाँय् ह्वाँय् बँ।: थ्वक्क ख्वय् मास्ति वल । तर नुगलं जक ह्वाँय् ह्वाँय् ख्वल । तलेया वेदनां जा:गु स: कुने वना: रहरया स: ह्निला जुया: पिज्वल–

"अय्सा अथे यायका, आः वइगु बसुनाः खुन्हु ग्वय् छ्वया हय् । गबलय् पाखे लाके ? लाखा बीगु गबलय् याय् लय् ? ज्यूसा थ्व हे बैशाखं लाका छ्वय् । उखे मैंचिगु खँ नं क्व छिना छ्वय् दइ । गथे रत्ना पीत, मजीला?" मिजंया मांम्हं लिसः काय्त रत्ना पीत लमि जुया च्वंम्हेसिके न्यन । लिसः रत्नायाके न्यंगु मखु बरु तप्यंक न्यने मछिनाः लमियात चीकूगु खः । रत्ना पीतं न्यने न्ह्यः मांम्हेस्यां लिसः बिल– "स्वयादिसँ, जि याक.चां क्वछी ज्यूगु ज्या मखु । बौम्हेसिके मन्यसे गथे धाय् । ह्लानं थ्व जिमिगु ह्लापांगु ज्या । सहलह याय् हे माल । उकि अथे यानादिसँलय् । बौह्म झाय्वं न्यने । कन्हय् रत्ना पीतयात छ्वया हय् । मज्यूला रत्नापीत ? कन्हय् छकः झासँलय् ।

मिजंया मांह्म मुसुमुसु जक न्हिल । मेगु अप्वः नवाना च्वने मछिन । धा नं मेगु छु धाइ वं । खला अप्वः नवाना च्वने न्ह्या ह्य नं मखु । इमिगु खँ थुलि क्वचाल । सकलें दन । वना छ्वत । इपिं वंगु मांम्हं झ्यालं स्वयाच्वन ।

बैंगलय् च्वनाः कुनेया खँ न्यनाच्वंम्ह बन्दनायात अनंतुं दुसुना वने यल । वइगु मिखाय् वहे मिजंया ख्वाःपाः जक झस झस लुमना वल ।

"हिप्पि मिसानाप पाचिनाः चाहिलाच्वंगु ख्वा.पाः !"

"छें क्वय् च्वनाः लँय् वयाच्वंपिं मिस्तय्त हाय्काच्वंगु ख्वाःपाः !"

थुलि जक मखु छन्हु वया पासा अञ्जुयाथाय् वं बलय् अल्बम वयना: धा:गु खँ झस झस लुमंकल– "थ्व हुल्याहा ताप विहा:ला सुनानं याइमखु। थ्वइत लाइम्ह मिसाया मिखाय् ख्वबि ग.लें प्वनी मखु। छ्वा: हे स्वय् मत्य:म्ह, स्यूला छं थ्व गज्या:म्ह ? थ्व म्हे-सितला स्यंका बी धुंकल। थ्वं याना: जिमि पासा छम्हेसिया आ: तकं बिहा: हे जुइ मफुनि।' लुमंगु खं बन्दनायात झं हिबाय् चबाय् यात। स्व स्व खंक ग्वारा ग्वारा दायाच्वंगु चिकनय् सु ववब्वा: वने न्ह्याइ। व नं बन्दना थें ज्या:ह्म मिसा।

मांह्म तलय् वल। क:सि पाखे च्वना: बिचा: यानाच्वंह्म बन्दनाया न्ह्य.ने वन। मांह्म खनेवं बन्दना छझा झस्के जुल। तर मांह्म झस्के मजू। वइके म्ह्याय् लिबाक्क व:गुया तं मदय् धुंकल। वइके लय्ता: प्व: प्व: चिनावल। वया म्ह्याय्यात यय्कल। वया म्ह्याय् ख:थाय् ज्यूथाय् लाइगु जुल। मां बौया नुग: लय्ताइगु थज्या:गु हे खं ख:। तर मिजया चरित्र सम्बन्धि वं छु स्यू ? गुलि बन्दनां स्यू। खला मां बौपिसं मखु, थज्या:गु खँ मिइके मा.गु ख: वनीपिसं।

मांम्हं बन्दनायात खँ छुत- छंगु छ्वा: खना: मांह्म गुलि लय्ता छ मदइभनं इपिं गुलि ग्या:, ग्वक:ला उखुनु···।

– मखु मा···बन्दनां खँ कनेत म्हुतु चाय्कूगु ख: दथुइ तुं माम्हं वया खँया द्योने मेगु खं त्वपुया बिल– "आमु मखु मिखु खँ द:

मयः । वइगु बैशाखं क्वःजी धुंकल । आः वइगु बसुवाः ग य् हइ•••,"
मेगु नं वया धाय्‌गु ल्यं दनि । अय्‌नं मधासे लुकुलुकु कुहांवन । गन
खः मस्यू ।

बन्दनायात अन च्वनाच्वने तकं मयल । ज्यूसा गनं याकःचा
च्वं वने मास्ति वल । वं स्यू वया मामं धालकि यानां त्वःती । वया
मांया बानि लिसे व पुरापुर परिचित । वइत छु याय् छु याय्
जुल । थःके न्ह्यःने ड्वातां दं वःगु दुःख स्वइतं प्वंके मास्ति वल ।
न्ह्याथे यानाःसां थ्व खँ क्वःथके मागु दु वइत । गय् यानाः जी ?
छु यानाः जी ? धइगु जक वया नुगलय् भय् भय् ग्रिंदाच्वन । वया
मती लुयावल- दिपाचिथाय् वनेला । दिपा वया मिले जूह्म पासा ।
सुख दुःखया खँ ल्हाय् ज्यूह्म पासा । तर छकलं बन्दनाया नुगलय्
मेगु खँ त्वपू वल । मखु मखु दिपाचिथाय् वनाः सिर्फ खँ कने थें
जक जुइ । वं थ्व खँ क्वः दय्‌का छ्वय् फइमखु । बन्दनाया विचाः
छकलं दिपाया थासं विहारय् थ्यन । वं विहार हे खन । बिहार
बाहेक मेगु लँपु हे मखन । बिहारय् वनेत तम्सय् जुल । ह्लानं
बिहारय् गय् वने धाय् ? नकतिनि वना वल । अय्‌नं पासा छम्हे-
सिथाय् वनेगु त्वह् चिनाः बिहारय् वन बन्दना ।

बिहारय् ल्हाचः थें म्वः म्वः मनूत मदु । थौंया ज्याझ्वः
सिधय्‌काः सकलें छेँय् छेँय् वने धुंकल । बन्दनाया पलाः भन्तेया
क्वथाय् न्ह्यात । भन्ते सकू पुइकाः छुं ल्ह्यधाच्वंगु खः मस्यू, बन्दना

थःगु वं मखं । भन्तेनं मखंसां बन्दनां ल्हापा लिपा थें निपा ल्हाः प्यपुंकाः छ्यं क्वछुत । छ्यं क्वछूह्म बन्दनाया मिखां मचायक ख्वबि सरर···र वाः वल । भन्तेनं खन बन्दना । बन्दनाया मिखा जाय्क ख्वबि । थ.गु न्ह्यःने छह्म उपासिकाया मिखा जायक ख्वबि खं बन्दय् भन्तेया नुगः थुं दित ।

भन्ते– न्ह्याबलें ख्वाः ज्याका च्वनीह्म !

भन्ते– स्वइगुं दुःख खनेवं करुणाया मिखा स्वइह्म !!

भन्ते धार्मिक शिक्षां मनूनय्त सुमार्गय् यंकीह्म !!!

ल्हातय् ज्वनातःगु सफू छखे तल । बन्दनाया न्ह्यःने वल ।

— छाय् बन्दना छन्त छ् जुल ? छंगु मिखाय् ख्वबि ! आश्चर्य जाःगु मिखां स्वल ।

बन्दनाया मिखां ख्वबि तिकितन–भन्ते जितः नर्कय् बने मयः । स्वाः म्वाकं राक्षसया ल्हातय् म्वाय् मयः । जितः बिया छ्वइगु जुल भन्ते, मेगु थाय् मफुत बन्दनां । थुलि खं कुगात भन्तेयात । भन्तेनं थुल । ल्हापा नं छह्म वय् थुंकूगु दु भन्तेयाथाय् । थथे हे खँ ज्वनाः । बांलाक खँ थुइकाः छ्वयाबिल । वहे खं बन्दनायात नं थुइकेत स्वल ।

— जीवनया नियम खः छह्म मिसा, छह्म मिजं । इहिपा करकिया पञ्जलय् च्वनेत दय्कूगु मखु । इहिपा छगू बन्धन नं मखु, सह लहलय् म्वाय्त दय्कूगु लँपु खः । व लँपुइ प्रत्येक मनूतय् इच्छा

दयाच्वनी। म्हं थ:गु इच्छा पूवंकेत इहिपा याय्मा. बन्दना ।

– ख: छलपोलं धया बिज्याःगु। तर जिमि मामं जिगु इच्छाया श्राद्ध: छह्म दानवया ह्लाती ल: ह्लाय् त्यन। गरीब थजुइब्यु तर गुलिं नह्म मनूयात ब्यूसा जि गबलेसं ह्माः धाय्मखु। जि स्यू व f ...नं क्षणिकया लागि ययुकी। लँय् व:पि बांलापि मिस्त स्वय् ...म्ह जित: कल्हय् गय् याना बी,...उकि छलपोलं थ्व खँय् ...थुइक छेंय् छक: मांयात कना बिज्याहुँ। गुकि मांया नुगलं ... मिजंया ख्वा:पा: बांलाक खनी।' मछा: भजुसे छ्वीत्रथं बन्दनां ...व खँ कन।

– "यय्—!" बन्दनाया खं भन्ते मुनुङ्ं ह्लिला: धयाहल– बन्दना थ्वहे ख: छंगु परिक्षा। अग्नि परिक्षा! छन्त जि सं थ्व बिहारं बियागु शिक्षाया परिक्षा। खन्ला छन्त हानं छक: कने मा:गु मखु। स्वय्म छ थ्व बिहारया सर्वश्रेष्ठ छात्रा ख:। भृकुटी गुह्मसिया बारे छं ट्वव न्यने नं धुंकल। ब्वने न धुंकल। भृकुटी छथें ज्या:ह्म छह्म मिसा ख:। अझ छह्म राजकुमारी न। राजकुमारी जुया: नं अङ्गचङ्ग गम्पोयात थ: पुरुष भा:पिल। वया प्रतापं हिंसात्मक देशय् शान्तिया शंख पुया बिल। ह: थ्वहे शिक्षा छ थ:त दय्केमा:। वं ग्व:ह्म मिसाया जीवन बरबाद यात। कल्हय् ग्व:म्हेसित याइतिनि जुइ। कल्हय्या लँपुइ थज्या:गु ज्या मजुइकेत छ वनेमा:। वइथाय् हे वनेमा:। अन वना: छं वइके

दुगु गुगु बिकारत खः व ल्यहेंथना छ्वय्त पलाः लिचिले मते बन्दना। खः छं शुसिजह्म, गरीबह्म मिजंयाथाय् वनकि वइत दय्कमा:गु उत्तरदायित्व छं काय्माली मखु । सिर्फ धन गुकथं आर्जन याय्गु वहे जक ध्याउन्ना जुइ सिबाय् मेगु छुं हे जुइमखु । उकिं बन्दना जिं छ पाखें आस याय् थ्व ज्याय् लिछ्याइ मखु…।

गुगु बिचालं बन्दना भन्तेयाथाय् व.गु खः । व बिचाः भन्तेया खँग्वलं बन्दनाया नुगलं ब्वयावन । वं थःत छह्म भृकुटी जुइगु अठोट यात । जीवन छगू संघर्ष खः । यानां मजुइगु छु दु ? जिं वइत खःगु लँपुइ ह्य् ।…बिचाः यायां भन्तेया न्ह्यःने च्वनाच्वंह्म बन्दनाया खँग्वः माःचिना वल–

"भन्ते, छलपोल धन्य ! जि वइथाय् वने।"

"धन्य जि मखु बन्दना । धन्य छन्त धाय्माः जिं, गुम्हेस्यां सीक सीकं थःगु जीवन पाः वने त्यन । स्वय् जिं छंगु सफलताया खवाःपाः ।

छेँय् मांया न्ह्य.ने ह्लिला खवाः ज्यानाः खँ धाः वनेत उत्सुक जुयाः बन्दना दन । क्वथां पिहांवल । लँपुइ थ्यने धुंकूह्म बन्दना हानं छकः भन्तेयाथाय् वनाः धाः वन– "भन्ते ! जि वइथाय् वने ।"

भन्ते हानं छकः मुसुहु ह्लिल । 卐

लिच्वः

“ ·। सखे अफिस नं वनीमखुत जुइ ।’ बिचाः यायां क्वथाय् इरुथिरु जुयाच्वंह्म आरतिया मिखा अङ्कलय् यखानातःगु घडीइ लात । एघार पचीस । थवायुती जुइधुंकल गय् वनी ? दश बजय् थ्वनेभाःथाय् एघार पचीसय् थ्यंका · · ·। हाकिम जूसाला न्ह्यागु इलय् वंसां जी धाय् । अय्सा अफिसय् मवंसा·· मेथाय् गन वनी ? ह्लापा लिपा ह्लिनय् धइगु गनं मवं । अफिस इलय् वनाः नं सु दइ । सु छेँय् च्वनी धकाः । सुं नं चवनीमखु । अय्सा गन वनलय् ?’ वनीथाय् आरति लुनंका हल । सु पासा दु वया ? विवेन्द्रचा, मधुचा · · ·। खः, बहनि जूसा छकः निकः बिबेन्द्रचिथाय् वना च्वने थः । तर आः गनं वयाथाय् वनी । व नं अफिस वनेमाःह्म । मेपिं सु दु वया पासापिं · ·। भचा घुरय् जुल । ह्लाः ब्वब्वस्यात । पतिं त्वाकात्वाका न्याय्कल । पतिया सलय् झस्स लुमंकल आरति– कथिया सः, जनफाः छप्फां कथिया बाँसी । लुमं लुमं आरति थःगु ह्लाः ह्मय् यंकल । अझ्झ हे स्याःगु मह्सूस जुल । छकः ह्लाँय् ह्लाँय् ख्वय् मास्ति वल । छकलं मिखाय् ख्वबि दंक

मुंकल । च्वलापति नं मिखा पिल । थःगु जीवन खना दिक्क चाल । तर दिक्क जुयाः नं छु याय् ? मेथाय् गन वनेगु ? वया वनेथाय् गन दु ? मदु धाय् मछिक खः थःछें छथाय् दु । मेथाय् वने थाय् धइगु हे मदु । थःछें वने, गुलि वने । छकः निकः वनेगु धकाः बांलाः । छकः निकः जूसा धकाः यइ । न्ह्याबले न्ह्याबलें वनाः गनं यइ । मां वाः दुगु जूसा छगू । छुं नं धाइमखु धाय् । तर दाजुकिजा पीतपिं दुथाय् वनां गनं तेरे याइ । खला व बन धाय्व मानय् मयाःगु मखु । मानय् याः । अयनं वयात वने मयः । गय् गय् । न्ह्याक्व दाःसां बरु ख्वयाः ह्लि फुकी, गनं वनीमखु । छकः निकःला आरति धःत थम्हं म्वाःम्वाकं सीह्म घोषित याइ । छेँय् च्वंच्वनागु दिपय् च्वना थें अनुभव जुइ । ख नं खः थ्व छेँ वयागु निंति मसां । न्ह्याइपुक सासः छकः धकाः ह्लाय् खंगु मखु । ह्लापा बिहाः मजूतले आरति बिहाः लिपाया गुलि न्ह्याइपुगु ह्लगस खनाच्वंगु । आरतिया कल्पनाया लाय्कू गुलि तजाः । थय् याय्गु अय् याय्गु । तर आरतिया व ह्लगम, व कल्पना दक्व धूधू जुल । या याः थे मज्यू. च्वंच्वं थे मछि । वयात मेगु छुं म्वाः । सिर्फ भाःतया मतिना पूवंक जक दुसां गाः । तर मतिनाया पलसाय् ' ' '। लुमंकाच्वंह्म आरति थाराक्क न्हुत । वयागु ह्लाय्पनय् भाःतम्हेस्या पारपाचुके खाँग्वलं आरति मू ह्लाल । पारपाचुकाः गन वनेगु ? बिहाः जुइधुंपि मिस्तय्त सुनां थः नाली ? सुनानं नालीमखु । अले ज्या मयम्से

जिलला ? ज्या छु यायगु ? आखः मसयुकं जागीर सुनां नकी ? आखः नं ,गुलि सः धकाः । एस. एल. सी. छगू गखा । एस. एल. सी. धइगु छु नि छु थौंकन्ह्य् । जागीर नय् मफतकि पत्रनाः फवनाः नय्गुला ? आरतिया न्ह्यःने आरति छकलं पर्वाग जुल । हसंमसं धाल । 'मखु मखु जि फ्वंगि जुयाः म्वाय् मयः ।' आरति भचा कुप्प जुल । हानं बिचाः यात– 'मखु व छाय् थय् जुल ? ह्लापाला थय्मखु हँ । कि जिगु छुं भूलं जक · · · । अथे खःसा जिगु छु द्वपं दुलय् । अञ्झला कलाः जुयाः भाःत गाखें काय् माःगु मतिना छु क्या ? छुं नं काय् मखं । थपाय्च्वंला सुगां नं जुइमखु । दाइपिसं स्यूसा छु धाइ ? मयय्क बिहाः याःगुसां छगूका । यः धा.गु जिगु हे ह्लाय्पनं ताःगु । मयःगुला छति खइमखु । अय्सा थी थें च्वंक छाय् तापानाच्वंगुलय् । नवाय् तकं थाकु । नवायुगु धइगु जा नके बलय् छकःका । मेत्रलय् गबलय् नवाःगु दु वं । नवाः वनकि छां हे मेगु जुइ ।' दिकक पहलं आरति खातायुसं फ्यतुल । दाइगु, ब्वः बीगु स्यय्ला पारपाचुके हे बांलाः । आनन्द स्वतन्त्र जीवन हने दइ । लातला फय्माली मखु । ह्लि ह्लि नुगःला खयुकाः च्वने-मालीमखु । तर · · मिज दयाः नं मिजं मदुगु जीवन झन सुख दइमखु । सुनानं न्यंसा छु धकाः लिसः बीगु ? कतःयात ख्वाः गय् यानाः क्यनेगु ? लिपा गन वनेगु ? छेँनं पितिना हइ । अले दाइचां छु धाइ · · पीतं छु धाइ ? कि थय् धाल धकाः कनेला ?

छकः कने ह मा ती । मकंसे च ा ाः जिा थय् अय् छकः हे मधाः धकाः झं ब्वः वी । मकंसे जी मखु । आरति छेँय् वनाः कनेगु बिचाः यात । ह्लाय्कं न्ह्यःने वन । ख्वाः स्वस्वं थःहे ग्यात । जिग्रिङ्ग च्वंगु सँ छकः पिल । चाकःछि छकः मिखा ब्वाकल । क्वथा छकुति छ्याल बिछ्याल । सतरन्जा गुंइ गुंइ न्यू । करुवां कय्काहःगु करुवाया अबुं लिह्रां बः । अम्ह चिकंया सिसि तज्याः । स्वयाच्वंह्म आरतियात सुम्क च्वने मयल । दन । मिलय् मयासें गनं सुम्क च्वने फइ । मिसा जात मखा । सतरन्जा चकंकल । करुवा छखे तल । यय्कं मयय्कं क्वथा सुचुकल । बँ मपुसे गय् सुम्कच्वने ? तुकि कयाः बँ पुल । नमस्ते धकाः च्वयातःगु चारपाते पिने आगन्जनर् यत्रात । थायः यात । हानं दुत हय्त क्वथा पाखे व ह्म आरतिया ह्लाय्ानय् कुने खापा संकूगु सः दुथ्यन । सः वःलिसे आरतियात छु याय् छु याय् जुल । थिङ्ग दनाच्वंह्म आरति थुखे नं वनेमफु, उखे नं वनेमफु । मु वल ? छकलं नुगः तिन्हुल । सु वल…। सुथय् वहनि जूसा बइपि दु धाय् । थ्व इलय्… । सखे व हे जकं वलला ? ह्लापा लिपा वनेवं गबलें लिह्रां मवः । थौं छाय् वल ? छुं काय्गु ल्वःमनला ? छु ल्वःमनी ! ल्वःमंसा याकनं वय्माःगु । वनां थवायूत जाय्धुंकल । अय्सा छाय् वलय् ? बिचाः याना-च्वंह्म आरति थय् अय् धाय् मफुत । खापा चाय्कः वनेत स्वाहाने पाखे पलाः न्ह्याकूह्म आरतिया मिखा झ्यालय् लात ।

झ्यालं छकःनि स्वय्माली। झ्यालय् वन । पर्दा तीजक उलाः क्वस्वत। आरतिया भाःत मखु मेह्म हे। आरतिया बिचाः फुक्क फसं पुल । छच' क्वछुनाच्वंगुलि आरति क्वय्च्वंम्हेसित ह्मसीके मफुत। सु जुइ ? ह्मया बां स्वय्ला ह्मस्यू पहः मवः। गनं खंगु नं मखु। अय्नं कुहां मवंसे गय् जी। छु धा' वःगु जुइ। वयात हे नापलाः वःगुला ? वया पामाला । आरति कुहां वन। खापा चाय्कल । खापा चाय्कूह्म आरति ख्वाः भचा गरखेसे तल। वं ह्मसिल। वया स्कूलया पासा रोसन। भचा तक सुम्क जुल निम्हं। वं स्वय् वं खाँ पिकाइ थें, वं स्वय् व खाँ पिकाइ थें। आरतियात छु याय् छु याय् जुल। छह्म लुखा दुने छह्म लुखा पिने। अथें च्वने मछिनाः आरति हे न्यन– "छु धयाछी माःगु थें ?"

"......" रोशनं सिर्फ त्वालां जक स्वयाच्वन, थःके छु धाय्गु दु थें च्वंक। थःगु न्ह्यसःया लिसः मवःवं आरतियात ह्माइपुल। छु धाय् छु धाय् जुयाः छक्लं धयाहल– "वय्कः मदी, पिहां झाय् धुंकल।"

आरतिया हरबराय्चाःगु सलं रोशन वास्यां ह्लिल। निगू निगू खँया लिसः मबिसे च्वने मछिन । नवाना हल– 'पिहां वंगु हे स्वयाः वयागु।"

"पिहां वंगु हे स्वया......!" थःम्हं मचाय्क आरतिया म्हुतु पंम्हुल। रोशनया खँग्वलं आरतिया थ्व धाय् व धाय् मछिन।

खाँया धाः हे पात । व मदुगु स्वयाः वयागु धाय्बलय्…। छु याः वःगुलय् ? छुं मखुसां बांलाक सीदत, वया विरोधय् खँ ह्लाः वःगु । छु खँ जुइलय् ? न्ह्यागुसां न्यनेमाली । तीजक खँ छुत आरति– "छु धयादी माःगु थें वय्कः मदीबलय् ?"

"ज्यूसा तलय् वना खँ ह्लाय् ।"

ज्यू धाय् लाकि मज्यू धाय् । सुं मदुथाय् याकःचा । मिसा, मिजं । आरति ग्यात । भाःनह्य प्यात्त वया बिल धायूव छु याय्गु ? झं महामारी जुइ । म्वाः मदुगु झन्झट फयाच्वनेमाली । छखें ग्याः भय्, छखें खँ छु खः वृतान्त न्यनेगु उत्सुकता । भचा तक आरति कुप्प जुल । रोशन आरतिया लिसःया प्रतिक्षाय् पियाच्वन ।

मचाय्क आरतिया म्हुतु चात– "अय्सा…तलय् झाय्ला !"

न्ह्यः न्ह्य आरति ल्यू ल्यू रोशन । थाहां वनाच्वंह्य आरतिया नुगः भाराभारा सं । तलय् थ्यंक खँ ह्लाय् माःगु गुइ बलेला चीहाकःगु खँ गनं जुइ । चीहाःगु जूसा कुने लुखाय् हे सिधइगु जुइ । ताःहाः हे जुइमाः । ताहाकः मछि छु खँलय् ? छुं ला जुइ । सखे वयागु हे खँ जुइ । वयागु हे खँ जूसा तलय् थ्यंक मछि…। छकलं आरतिया ब्रिचाः मेखे पुल । वया मिखाय् प्याखं स्वयावःगु पुलुत झ्वातां दं वल । भाःतम्ह पिहां वंगु इलय् भाःतया पासा तलय् वयाः पियाच्वंगु । पिया च्वंच्वं मिसा नाप खँ ह्लाह्लां ह्लाः ज्वंगु ।

अनं मिसायात म्हुतु प्वा: तिका: य: य: थे या:गु । मिसा विवस जुया: सिनावंगु । आरतिया ह्य जिरिङ्ग जुल । थाहां वँवं लिफ: स्वल । मिखा मिखा ल्वात । आरति थ:गु नुग:यात थ:म्हं चित । अथेला जुइ मखु थ्व । अथे जुइह्य ख:सा ना खँ हे मेगु जुइ । खँ ह्लाइगु पह: हे मेगु जुइ । खँ तप्यं । नह्लमा वय्क: मदुबलय् वइगु धका:ला धाइ हे मखु । ``

निम्हं तले थ्यन । क्वथाय् दुहां वन । "दिसँ" धका: आरति मेच पाखे क्यना: थ: छखे लित । तीजक रोशन थ:गु हे पहलं मेचय् फ्यतुल । आरति छुं धाइगु आसं स्वालां स्वयाच्वन । रोशनं छुं मधा: । आरतिं नं छुं मधा: । गबाय्‌त अथें सुम्क च्वनाच्वनेगु । आरति हे न्ह्यस: छुत– "धयादिसँ, छु धयादी मा:गु थें ?"

' छि हानं तंम्वया दी ।"

जि तम्वइ । जि छाय् तम्वइ ? तम्वय् मा:गु छु दु ? कि वया खँ ``। छु खँ जुइ तम्वय् मा:गु थ्यंक । अथें म्वा: मदुगु खँ जूसा तम्वइ धका: छाय् धाइ । त:धंगु हे खँ जुइमा: । मखुसा आरतिया न्यने य: थें, ग्या: थें गय् थें गय् थें जुल । मन्यंसेला गय् जी । आरति रोशनया खँया न्ह्यस:यात थ:गु लिस: तन– "मखु खँ छु ख: धइदिसँलय् । तम्वय् मा:गु छु दु धका: ।"

आरतिया नाइसेच्वंगु सलं रोशनं छक: सास: ह्लात । मनय् गुन गुन खँ थ्वय्‌कल । मस्यु वया नुगलं छु खँ ह्लात । रोशनया

ख्वालय् ह्लिला बच्छि ग्या: बच्छि भय्बिन । पयतुनाच्वंह्म जुरुक्क दन । छु मत्ती वल थें मस्यु ह्ला: पाइन्टया ह्मिचाय् दुत यंकल । भचा ह्ला: अथें ह्मिचाय् तयातल । आरति छुं हे थुइके मफुत । आरतियातला वया म्हुतुं पिज्वइगु खँ न्यने हथाय् । रोशनं ह्मिचा भ्वं छकू लिकाल । छु भ्वं ? भ्वं खनेवं आरतिया मिखा रोशनया ह्लातय् लात । लिकयाखतं आरतिया ह्ला: पाखे न्ह्याकल– "स्वया-दिसँ थ्व छक: ।"

छाय् ख: मस्यु बिइवं आरति ह्ला: न्ह्याकल । रोशनं ब्यूगु तकं मचा:, धा:गु तकं मचा: । ह्लातय् कयाच्वह्म आरति तिपयाय् मफुत । छु भ्वं ? छु च्वयात:गु भ्वं ? छुं मधासे भ्वं बीमा:गु छु कारण ? आरति सुम्कच्वनेमफुत । न्यं हे न्यन– "थ्व छु ?"

"स्वयादिसँलय् ···।"

स्वय् मस्वय् जुल । अय्नं भ्वं उल । पौ जुयाच्वन खनि आरतिया नामय् । आरतिया मिखा छकलं च्वय् क्वय् थ्यन । खँ छु ख: ध्वामथू । आरति रोशनयात छक: पुलुक्क स्वल । ख्वा: गरखेसे च्वं रोशनया । आरति पौ मनमनं ब्वनायन–

मय्जु आरति,

न्वाना: सीमानि । सिना: म्वाय् दइमखु । म्वाय् धुसेंलि जीवन ह्मिला: ह्लिला: फुका छ्वय्गु बांला: । अय् धका: जि छित: उपदेश बी त्यनागु मखु । ख:गु खँ जक न्ह्यथने त्यनागु ख: । हानं

ख:ला धायूवं मखुगुयात नं ख: धायूगु छता यानादी मते । सिर्फ ह्यउँयात जक ह्याउँ धयादिसँ, तुयूगुयात नं ह्याउँगु धयादी मते ।

झी न्ह्य:ने दयूक नं म्हुतुयात तालं ग्वया: थयू च्वया हया । खला म्हुतु नवायूत दयूकात:गु खया: नं गबलें गबलें थ:गु नुग: खँ चत्तच्वंक वया मबी य: । खँ म्हु धा:सा नि···। खला जि थ्व जिगु स्वार्थ पूवंकेत धयाच्वनागुमखु । धात्थेंला सुयागुं दुनेत्यंगु जीवनयात ब: बी फुसा जि थ:त गौरव तायू । तप्यंक धयाबी, तंचायू मचायू छि स्वया: ।

छिगु जीवन गुलि ह्याइपु । भा:तया छेँयू दयूमा:गु गुलि सुख ख:, व छि कायू मखं । का ख:लाकि मखु ? छिके न्ह्यस: तनाच्वना । खला छि ख: धायू थाकुइ । तर छिगु म्हुतुं ख: मधा:सां ख्वालं सकसितं ख: धयाच्वंगु दु । ह्लापा व आ:या ख्वा:या भिन्नतां हे सी दु । ह्लापा गुलि चं चं धा:गु ख्वा: । पारापारा न्यायूका च्वनेमा:गु म्हुतु । आ: ग्व व छिगु अज्या:गु गुण ? ग्व छिगु अज्या:गु पह: ? गयू जुया: मदुगुलयू ? थ्व फुक्कया लिस: छिके दु । सुयातं कनेगु मं दया: नं कनेमफु । धात्थें धायू छिगु नुग: जायूक असन्तोष मुनाच्वंगु दु । खला थ्व खँ म्वा: मदुगु ख: । छित: नुगलयू स्याके थें जुइ । ···'

···पौ ब्वब्वं आरतियात गथे गथे थें ताल । रोशनयात मस्वसें च्वने मफुत । पुलुक्क स्वल । रोशन क्वछुना: छु बिचा: यानाच्वंगु थें मस्यु, आरति स्व:गु वं मचा: । थ:त मखुथे च्वनेवं आरति ल्यं दनिगु आख: ग्व हानं ब्वनायन–

···थ्व फुक्क धयाच्वनागु छित: य: मतायूफु । सुयातं कुं खिनेगु सुयां यइमखु । जि स्यू । अयूनं गयू गयू थौं छि प्रति छुं

धायूगु मं दयावल । खला धायूगु व न्यनेगु जक खँ मखु । उकियात लिसः बीगु झं आवश्यक । लिसः मदुगु न्ह्यसः सिर्फ प्राण मदुगु ह्म थें जुइ । उकिं जि थ्व पौया माध्यमं न्यने । लिसः दइ जक मखु । स्विकृति नं जुइ धइगु मनंतुने । खँ छु धाःसा नि ''। बिहा धुनेवं प्रत्येक मिसां भाःतया वा प्रत्येक मिजनं कलाःया दुग्यंगु मतिना काय् फयमाः । मखुला ? तर व मतिना छि कायमखं । का खःलाकि मखु ? अय् धकाः छितः भाःतनाप ल्वाना दिसँ धइगु जिगु खँया धापू मखु । अथे खःसा थय् पौ च्वयाच्वनेगु आवश्यक मदु । च्वय् नं मखु । थज्याःगु खँ धायूगु नं मखु । धाय् मात्तं लज्जाया खँ खः । तर लज्जा गुलि त्वपुल उलि नवय् यः खनि । मुख्यगु खँला जि ह्मिगः तिनि थुल । ह्लाषां हे स्यूगु जूसा छगू जुइगु खइ । तर सीके मफुत । न्ह्यागुसां म्वाःल । खँ फुक्कं मखुसां छत्वाःचा कने ।

ह्मिगः ह्लिनय् पासा महेश अफिसया ज्या ज्वनाः झाःगु ।''' महेश नां खने मात्तं आरतिया मिखा तग्वः जुल । पौ ह्लानं ब्वना-यन– '' भ्वं क्यन । वय्कःया ज्या जिगु हे ह्लातं जुइमाःगु जुया-च्वन । तर डाइरेक्टरसाहेव मदीगुलि भचा पीके माल । अफिसय् मेपिं सुं मदु । महेश व जि जक । छु खँ ह्लाय्, छु खँ ह्लाय् । भचा तक अथें जुल । सुम्क जुल । दः सुम्कच्वने मं मन्त । छि नं स्यू, जि सुम्क च्वने मफुह्म धकाः । थौंकह्लय् गन ? छु यानाच्वना

इत्यादि छगू निगू खँ जुल । खँय् खँय् बिहा:या खँ पिह्वंवल । जि न्यना– 'झीला सिधल थें ?' जिगु न्ह्यसलं भचा थाराम्हुयादिल । ख्वा: गरखेसे तल । छाय् ख: मस्यु लिस: नं मब्यू । लिस: मव: बलय् छु याय् छु याय् जुल । मफतय् न्यना थें जुल । तर नुग: गय् सुम्कच्वनी । खँ पिहां हे वल– "पारापारा हालेमा:गु म्हुतु···" जिगु खँ पूमवंनि महेशं नवात– 'मखु मखु छि न्यनादिल । छिगु प्रश्न ठीक जू । बिहा: सिधल । बिहा: याय् धुन जि । मनूतय्सं धाइ बिहा: याय् धुनेवं थ:गु जीवन मिला थें झल्ल थी । आरतिया जलय् थ:त खंकी । तर जित: आरतिया जलं पुकाबिल । आरति नां वया म्हुतुं पिज्वय्‌वं झस्स लुमन । छिगु नां···। स्कूलया नां आरति···। खँ जुजुं आरति मेह्म मखु जुयाच्वन । छिहे जुयाच्वन खनि । छाय् ख: मस्यु तप्यंक धयाहल– 'छु याय् मन्यँसे बिहा: यानागुया लिच्व: । ह्लापां मस्यु, आ:ला ल्ह्वय् नं मछि, निले नं मछि । मिजं पासा दुगु छु स्यू, लिपा पासापिसं धया: तिनि··। झीला बिहा: मजूनि थें ?' जि लिस: बिया 'मजूनि' मस्यु छु बिचा: वल थें, हानं धयाहल– 'स्वयादिसँ बिहा: याय् न्ह्य: होस याय्‌मा: । थथे धा:बलय् जि सुम्कच्वने मफुत । न्यंहे न्यना– 'छाय् ?' जिगु न्ह्यस: ल्यू झसुका: तया: धयाहल– 'छाय् धाय् आ:···। कनां गुलि कनेगु जूगु जुइधुंकल । खला दोष मिसाया मखु । अय्‌नं गय् गय् वयागु ख्वा: खनेवं वया दु धा:ह्म मिजं जक लुयावइगु । खला सु

खः, गज्याह्म खः जि ह्ममस्यू । अय्नं नुगलं मब्यू । गुलि सह याय् अहं फहे मफु । धात्थें धयाच्वनागु थ्व छितः । कलाः जुयाः नं जि वया भाःत मजुया । बरु वया ह्मया शत्रु जुयाच्वना । कारण वं जितः मयय्केमा । आःला पारपाचुके तकं खँ पिकाय्धुन । जुइ मजुइ मस्यु । जुइकेका ···।' महेशया थज्याःगु खँ च्वास्स सुल । थय् अय् धाय् मफुत । ह्याउँक छुयातःगु नतूचां च्वाईक च्वाईक पुकू थें जुल । जि यानाः सास्ति फयाच्वनेमाल छि, का मखुला आरति ? झी स्कूलया क्षेत्रय् मतिनाय् तक्यंपि धकाः बय् बय् यानाब्यूगुया लिच्वः । खला झी भ्यलय् पुनाः जुयागु नं खः । अझ लुमंनि झीगु रोल नम्बर पच्चिस व छब्बिस । छिगु पच्चिस, जिगु छब्बिस । न्ह्यावलें जाँचय् छिगु ल्यूने जि । जिगु न्ह्यःने छि । नाप जुजुं जिगु नुगः मचाय्क सालायंकल । छकःला पौ छपौ झीगु मत्ती नं वल । च्व नं च्वया । ज्वना नं वया । बी मफुत । शायद अवलय् तिबः बियाच्वंगु जूसा झीगु सम्बन्ध मेगु हे जुइगु खइ । एस. एल. सी. पास जुइवं छि छखे लित, जि छखे लिना । नुगः जाय्क मतिना दयाः नं नवाय् मफुगु म्हुतुं यानां सम्बन्ध छखे लित । न्ह्यागुसां म्वाःल । पुलांगु खँयात गुलि लुमंकल, उलि रबर थें तन्कय् जुया वय् यः । छिकपिनि खँ कथं पारचाचुके जुइगु जुइ । पारपाचुके मतलव मयःगु । धात्थें सुयां मयय्क च्वनेगु दकलय् तःधंगु भूल खः । तर धन्दा कयाद्दी म्वाः । सुयातं मयःगु, सुयातं

ययाच्वनी । धइगु मतलब वय्कलं छखे वांछ्वया यूसां, जि फया-काय् । थः यानाकाय् । पुलांगु ब्वाला काय् मफुगु मतिनायात दन्न थीके बी । उकिं थ्व पौ च्वया: धयाच्वना । लिस: याकनं बी भनं पियाच्वना ।

— जि

पौ ब्वचाय्कूह्म आरति भचा सुम्कच्वन । छक: इतिइति ह्निले मास्ति वल । ह्निले मफु । थ:त स्वयाच्वंह्म रोशनयात त्वालां स्वल । स्वयाच्वंह्म आरतिं बिचा: यात– थ:त दाइगु, ब्व: बीगु अले मतिनाया पल्साय् थुकलं बीगु । थ्व फुक्कया कारण आरतिं बांलाक थुल । ह्लापा ह्निला: ह्निला: रोशननाप ख्या: याना जुयागु-या लिच्व: । मखुसा थय् जुइ हे मखु । आरतिं थ:केतुं न्ह्यस: तल । तर लिस:'' ? आरति थ: थम्ह ह्निले मास्ति वया छक: मुसुक्क ह्निल । न्ह्यगुया अर्थ रोशनं स्विकृति ताल । सन्तोषं सास: ह्लात । न्हाच: तले इप:मप: कंगु नुग: छकलं यचुल । रोशनया यचुगु ख्वा: स्वया: आरतिं नवाना हल– "जि नकतिनि सिल । छि जित: यय्कूगु ख: खनि । तर आ: जिला वय्क:या कला: । समाजया न्ह्यने जि वय्क:या । उकिं जि छित: थ्व धाय्, धाय् जक मखु बिन्ति नं याय्" आरतिं ह्ला: निप्पां प्यपुंकल "छि जिगु भि स्वय्गु हे जि प्रति ममता दुगु ख: । उकिं छित: धाय् वय्क:-यात खँ पूवंका बियादिसँ । छाय्कि वय्क:यात भ्रम थमजुइमा । अहे छिगु दुग्यंगु मतिना जुइ जि प्रति ।" आरतिया खं रोशनयात छु याय् छु याय् जुल । अन्तं छक: मुसुक्क न्हिला बिल । 卐

पला:

तख्खागु छेँ न्ह्य:ने थ्यन । लुखा खनेवं पला: तक्क दित । लुखा ह्लातां चा: । छक: च्वय् मिखा ब्वाकल । अहो...! गपाय् खागु छेँ ! झ्यालय् सिमेण्टय् थी थी रङ्ग छाय् पिगात:गु । उकिसं चट्ट चट्ट च्वंगु धकि प्रत्येक झ्यालय् । झ: झ: धा: । छक:ला लुखां दुह्यां वने तकं ग्याकाबिल किरणयात । अय्नं वया पला: लुखां दुने वन । थाहां वनेला मवनेला जुल । ह्लापा ह्लापा गबलें थ:हां मवंनि । छकलं गय् सुरुसुरु थाहां वने ? थनतुं च्वना: स:ते माली । दुसा हँ धका: धाहे धाइ । मदुसा मखा मेपिसं स्वइ । मेपिसं स्वलं नं छु जुइ धका: । दुला धाय्, दुसा छक: स:ताब्यु धाय्, मदुसा म्वालका धाय् । लिपा हानं वय्का । मखु मखु द हे दइ । दइ धका: जिद्दि या:गु, वाहे वा धका: । गय् मदइ ? किरणं थथे हे बिचा: यात । स:ते मछा:ला भचा तक सुम्क च्वन, सुं कुहां वइला धइथें । सुं मव: । छु याय् छु याय् । स:ते हे माली । म्हुतु वां खा:ह्म किरण च्वतथा स्वाहाने स: वय्‌वं थप्प च्वा: तित । तर स: मातंया स्वाहाने मथ्यन । च्वतय् तुं तनावन । गन वं गन वं जुइक ।

किरण ह्रस्स जुल । मफतय् वया थें जुल । खला थौं नाप मलासे वंसां मज्यूगु मखु । अय्नं वइत वने मय्ल । ख नं खः अपाय् हा लँ निसें वःगु वइत हे नाप लाय्‌त । नाप मलासे वने गय् थइ । वया मत्ती अवश्य नं तलय् दइ व । छकः कुहां वःसा ज्यू धइथें बिचाः यात । तर किरणया बिचाः बिचाः हे जक जुल । न सुं कुहां वः । न सुनानं स्वः वः । ठिङ्क अथें छेली दनाच्वंह्म किरणयात ह्माःइपुल ! अथें सुम्क च्वनाः मजी थें च्वनाः स्वाहाने निल्वाकः गल । खिचा खाचा लहिना तःगु दुला धइथें निकःति स्वाहानय् त्वाक त्वाक याना: संकेत बिल । तिरिक्क हे सः मवः । न कुने सु धकाः लिसः वल । न खिचाया सः वल । खिचा मदुगु मत्ती तल । खः खिचा दुगु छेँय् वनेत ग्याय्‌माः । लिनाहल धाय्‌व बेइज्जत । खुँ थें भागाभाग जुइमाली । खिचा मदुगु खत । सः भचा तसः जुइक स्वत्वाकः प्यत्वाकः गल । अय्नं सुं मवः । खुँ थें सुति सुति गय् तलय् थ्यंकः वनेगु । सःते हे माल । छपा ह्लाःतं भतपञ्ज ज्वनाः सःतल किरणं– "रेणु ! रेणु !!"

लिसः मवः । किरणं सः सुके थें जुल । मदुला सखे रेणु ! दुसाला छकः कुहां वय् माःगु । धा नं धाःगु निकः हे सःते म्वाः जितः धकाः । कि क्वथाय् थःगु घुनय् लानाच्वनला ? तप्यंक वने धाय् क्वथा नं गन गन । ह्लापा वय् धुंसा छगू धाय् । शंका हे लगे जू, छेँ हे थ्व ख.ला मखुला ! खला वं च्वयाक्यंगु कथं थ्वहे खः ।

न्ह्य गु थजु मेगु निक:ति स:ते । सुनां नं मस्व:सा लुकुलुकु वनका ।

"रेणु ··! अय् रेणु···!!"

आ:ला तलं स्वाहानेया स: ताय्दत । बरु रेणु ख:ला मखुला !

"कुने सु थें ?"

रेणुया स: मखुत । स: पाल्त । किरणयात छु याय् छु याय् जुल । थाहां वने नं मछिन । कुहां वय् नं मछिन । हाचां गाइ थें चवना: चिसलं पला: क्वय् न्ह्याकल । तलं व:ह्म मातनय् थ्यन ।

"सु थें ?"

"जि ··!" किरणं ख्वा: मखंक लिस: बिल । स्वाहाने फुसय् च्वनाच्वंह्म किरणं ख्वा: खन कुहां व:म्हेसियागु । मिसा मचा । सखे केहेंह्म जुइ । पलख निम्हेसितं छु याय् छु याय् जुल । आखिरय् किरणं न्ह्यन: छुत– "रेणु दुला ?"

मचा तक किरणया न्ह्यसलं त्वह्ले जूल व । मस्यु वथा मत्ती छु बिचा: वल । प्यात्त वइगु म्हुतुं खँग्व मा: हन– "सु रेणु ? छि स्वइत मालादिया । थनला रेणु धयाह्म मदु ।"

वथा खं किरण अकमकय् जुल । सखे मखुगु छेँय् जक वय् लातला । छेँला थ्वहे ख: । गय् जुल थ्व । म्वा:लका धका: वय् न मछिन । मेगु खँ पिकाय् नं मछिन । अय्नं मेगु शब्द वया म्हुतुं निल्ह्वत– "मखु रेणुमानं ला थन हे धा:गु । छि स्यूला गन लात थें छेँ ?

"रेणुमान···!" मिसां नवात ।

ख: धइथें किरणं छ्यं संकल ।

किरणं छ्यं संकूगु खना: वं ख्वा: ह्लिलाय् परिणत यात ।

"रेणु जक धया द्यूगुलि जिला मिसाह्म धका: बिचा: यानागु। ख: थन हे ख: । दाइला मदी, पिहां झा:गु ।"

'का…!" आकाशाकां किरणं म्हुतु उल ।

"छुं धयादी मा:गु लाकि ?"

धायेत संगु ख: किरणं तर मधा: । सिर्फ अय्‌सा किरण व:गु दु जक धया बियादिसँ लय् धया: किरण लुकुलुकु कुहांतुं वन । कि वा धका: हे मधाय्‌मा: छेँय् मदइगु जुसेंलि । गज्या:गु ज्या स्व:ता वया । किरणयात सुख मन्त । लुखां पिहां व:ह्म किरणं भाताभाता वयाच्वंह्म रेणुमानयात खन । लुखा पिनेसं थ्यंगु किरणया पला: अनंतुं दित । रेणुमान न्ह्य:ने थ्यन । थ: लिबाक्क वयगुया स्पष्टीकरण बीत स्वल ।

"भचा लिबात, तंचाय्‌मते ह्लि । स्वलय् ज्याया ज्यां याना: …डलर भचा मगाना: ब्वांय् ब्वांय् जुइ मालाच्वन । बल्ल तल्ल निह्म स्वम्हेसिके याना: झिद्व: खाका । नु तलय् वनेका ।" ह्लातं घ्वाना: किरणयात लुखां हानं दुत यंकल । निम्हं तलय् वन । रेणुमानया केहें अन हे दनि ।

"शीतल सय् च्या दाय्‌का हजिसा ।"

रेणुमानं थ:गु ब्वथाया ता: चाय्‌का: दुत यंकल । ह्लापा गबलें मव:निह्म किरण पलख रेणुमानया ब्वथा खँखं अजू चाल । अंग:या निखे निग: तत:ग्व:गु लाउडस्पिकर । मनिप्लाण्ट झ्यालं निसें चाक:छि वाउंक वाउँक छाय्‌पिया तल ब्वथा छकुति । अनं चट्ट

च्वंगु दराज । दराज दुने तग्व गु स्टेरियो टेपरिकर्डर। मेगु दराजया ह्लायकनं रङ्गी बिरङ्गी पाइण्ट व लं खने दयाच्वन । चट्ट च्वंक लायातःगु खाता । ख्वांप्वः दुगु तन्ना, फ्वंगा । मखमलया फांगा । स्वयाच्वह्म किरणया मिखा अनं अङ्गलय् जुल । तप्पाःगु कलर फोटो रेणुमानथा । आयल पेण्ट च्वयातःगु माछापुछे । हङ्गकङ्गया चट्टच्वंगु क्यालेण्डर । अनं यच्चुसेच्वंगु ह्लायकं । ह्लायकंया च्वसं कलां छाय् पियातःगु मत । खाताया च्वसं जिरो वाटया ह्याउँगु चीम । स्वयाच्वंह्म किरणं स्वयां स्वय् मफुत । वथा मिखा क्वय् जुल । भिमेण्टया बँय् ताथ । ताथया द्यःने कारपेट ।

'फयतु छाय् जिथाय् फयतुइ मज्यूला ?" किरणया पहः स्वस्वं रेणुमानं न्ह्यसः तल । किरण थाराक्क न्हुल । फयमतुसें मजिल । कवचय् फ्यतुल । फयतूह्म किरणं थःगु ववथा लुमंका हल ।

चिकीचा कूगु ववथा ! प्यथाय् ह्लगने धुंकूगु सतरञ्जा । बाज्याया पालं निसेंयागु खाता । खाताय् नं चाइनीज कापःया देलासा । ग्वाथा ग्वाथा मिगु फुङ्गा । खोल छबः मदुसा स्वय् घच्चाइपुगु सिलः । रङ्ग पाय् मखनाः दाग दाग जिनाच्वंगु अंगः । अङ्गलय् नक्कली पहः वय्क ब्वयातःगु दसिपौ । अफिसं कयाहःगु छपाः क्यालेण्डर । छपाः पुलांगु फोटो । फोटोया कुनय् स्वचाका तःगु बि टू साइजया दबुली म्ये हालाच्वंगु फोटो। छप्वाः चीम । छगः भ्वाथःगु गीतार ।...

"ग्व छंल। नवा:गु नं मखु। छु छु कार्यक्रम दु। उखुनुयागु कार्यक्रमया म्ये नं रिकर्ड जुल धा:गु न्यना। छंला छुंहे कंगु मखु। जिला स्व, लिला:गु हे मखु। बिजिनेसया ज्या धइगु थथें हे···। नत्रसा कंस जक वनेगु बिचा: यानागु, कह्लय् हे वने मा:गु जुल। ह्यागु दु मखुला ह्रि।

किरणं ह्मिचां रील पिकाल। रेणुमानयात बिल।

"जिकेला डलर मदु। बरु गुलि तुइ। आ:यात सच्छि व न्हीतका त्व:ता थके मज्यूला।"

"छ्यबाया छु खँ।' रेणुमानं शिष्टाचार प्वंकल। "मखु अथे मखु।" किरणं ह्मिचां नोट लिकाल। म्वा: म्वा: धा.सां रेणुमानयात नोट ज्वंकल। छक: झसुका: तल किरणं। खला वं फोटो सिलेत आ: मखु यक्व न्ह्य: निसें कुत: यानाच्वंगु ख:। तर थ:गु तलब पाय्छि पाय्छि जक जुया: सीके मफयाच्वन। बल्ल मुंका: बीफत थौं। खला वइगु नुगलय् नं इच्छात दासि मव:गु मखु व:। तर न्ह्यावलें इच्छा इच्छा हे जक जुयाच्वन।

खँ ल्हानाच्वंपिं इमिगु दथुइ शीतल च्या ज्वना वल। किस्ति च्या लिकया: ल्हातय् ल्हातय् तयाबिल। च्या ल्हातय् कयाच्वंह्म किरण च्या कप स्वस्वं थ:गु छेँया च्या त्वनेगु कप लुमंकल। खू ब्वला वय् धुंकूगु दक्व कप। छकलं किरणं लुमंकल वया केहेंनं धा:गु— "दाइ, पासापिं वइबलय् च्या त्वंके हे मछालापुसे च्वना-

वय् धुंकल । न्हूगु गिलास छगू दर्जन न्याना हय् माल । तर केहेंम्हेसित वं हय् हय् जक धाधां निला फुका छ्वय् धुंकल । आः तकं वहे कपचिया कपचां । लुमंकाच्वंह्म किरणं मचायक च्या कप म्हुतुइ दिके यन । किरणयात स्वयाच्वंह्म शीतल पाखे मिखा छ्वत रेणुमानं ।

"ह्मस्यूला छं ?" रेणुमानं केहेंम्हेसिके न्यन ।

।'अहं !' छचं भाषं लिसः बिल ।

"बरोबर रेडियो ला तां न्यंगु दु । हः वहे किरण का । छकः जि छन्त धयागु मखुला जिमि पासा नं गायक दु धकाः ।"

"अय्......अयसा किरण दाइ जुलला । जिला सलं नं ह्मसीके मफयाच्वंगुका । थौं म्ये न्यने दइगु जुलका । न्हूगु म्ये छपु न्यंका बियादिसँलय्" किस्ति टेबुलय् दिकाः मेचय् फ्यतुल । किरणया छु याय् छु याय् जुल । हाले महाले धाय् मफुत वं ।

"थौं मखु लिपा वय्बलय् हाले मज्यूला ?"

"लिपा धइगु गबले गबले...."

"का का किरण, केहें मय्जुयागु जिद्धि पुरे यानाब्यु ।"

ह्माः धाय् मछिन । हाला बी माल । गीतार मदय्क म्ये महालीह्म किरणयात बाध्य यानाबिल । का सा का धयाः वं म्ये हाला यंकल ।

जिगु क्यबय् ह्वःगु स्वां स्वस्वं
छंगु ख्वाःपाः उगु स्वां पति खनाः
न्ह्यानाच्वंगु खुसिया लखय्
छंगु मिखां तिकि नंगु ख्वबि खनाः
... ...

किरणया म्ये रेडिवां वइगु सिवें बांला. ताल । धात्थें धायगु खःसा किरणया म्हुतुं वःगु सः मध्ये थौं ति मुग्ध ह्लापा रेणुमान गवलें जूगु मदुनि। पासा–पासा खः निम्ह । तर थौं रेणुमान बिजिनेसया ख्यलय् । किरण संगीतया क्षेत्रय् । रेणुमानया छुं मदु मछि धइगु मदु। किरणया मदु मछि कय् च्यानाच्वंगु दु । नखः वलकि म्ह्याबलें धौ धौ । मेपिनि छेँय् नखःया लय्ता दु । तर किरणया छेँय् म्ह्याबलें अःखः । छेँया सकतां ज्वरे वाय् माःह्म हे व । मां व केहें लहो माःगु कपाः जुयाः म्वानाच्वंह्म किरण । थः किरण जुयाः नं मां व केहेंयात माक्व किरण वं बी मफु। ववथा छकू बालं मतसे च्वंगु जूसा शायद केहेंयात आखलं छखे लाके मालीगु जुइ । ववथाया ध्यबां आखः ब्वंका तल ।

किरणं म्ये ववचाय्काः पलख तक स्वम्हं चुप्प । सेन्ट मेरीजय् ब्वनाच्वंह्म शीतलयात सुम्क च्वने मछुत । किरणया सलय् मखु खँग्वःयात कयाः हाय्के मास्तिवल । लँचामाया पुसा थीवं तज्याइ थें वया म्हुतु तज्यानाबिल– "किरण दाइ, थ्व म्ये छि हे च्वयाद्यूगु थें च्वं ।"

"अँ· · ·अप्वः यानाः म्ये जि हे च्वय्गु याना । थःम्हेस्यां च्वय्बलय् लय् नं छकलं तया यंके अःपु ।"

"जि स्वय् थ्व म्ये छि सत्य घटनायात कयाः च्वयाद्यूगु थें च्वं ।"

"मखु ' ' 'मखु ' ' ।" किरणं आकाशाको लिसः बिल ।

रेणुमान व शीतल किरणया पह: खनाः छसलं ह्लिल ।

रेणुमानं स्व्, किरणया सकतां खँ । उकि सुम्क च्वनाबिल । तर शीतल गनं सुम्क च्वनी । खँ पिकाःलिसे किरणयात च्वं च्वं थे मछिना वल । पुलांगु खं बइत कय् कय् पू वल । वं लिसः बी तकं मफया वल । किरणया ख्वाः स्वयाः रेणुमानं थुइका काय् धुंकल । छकलं वं खँया धाः हीकल ।

"अँ छन्त छकः नाप लाय् धकाः प्रकाशं धयाच्वंगु । उखुनु नाप लाःबलय् छंगु हे खँय् डिस्कस जूगु । ह्लापा थें नाप लाय् नं थाकुल धकाः ' ' ' ।"

"छु याय् थथे हे ' ' ' ।" धाय्त्यंगु खँ किरणं म्हुतुइ तुं ल्यंकल । का सा वना हे छ्वय् । किरणं कवचं दन । "गबले लिहां वय्गु ?"

"अथे हे एक हप्ता ति जुइ । मेगु शनिबाःला थ्यनी ।"

"अय्सा अथे याय्का । मेगु आइतबार छकः वय्का, का सा बहिनी च्वं ह्लि ।"

शीतलं छ्य ल्हुकुल्हुकु संकल । किरण क्वथां पिहांवल । कुने पाखे पलाः न्ह्याकल । छकलं किरणया सः स्वाहानें तनावन । शीतलं च्या कप किस्ती तल । रेणुमानं केहेंह्मसित स्वयाः नवात— "म्वाः मरुगु खँ ह्लाय्तला च्वय् च्वय् छ । ह्लाइपुकल थें च्वं किरणं ।"

"छाय् जि छु याना । खःला धका: नं न्यने मज्यूला ?"

"अयनं का, जि स्यूका वइगु बाखं छु छु जुल धइगु ।"

"छाय् छु जुल ? जित: ह्मसीका ब्यु । जि धयाबीगु जुलका ।"

"का म्वा:ल । आ: छंला छु न्ह्याम्हेस्यां धा.सां जी मखुत । वइतला बिया छ्वय् धुंकल ।"

शीतल हिस्स जुल । किस्ती ज्वना: तलय् वन ।

रेणुमानया छेँनं व:ह्म किरणयात सुख मन्त । वहे खँग्व: जक झसझस लुमनाच्वन । सत्य घटना··· । थाराक्क न्हुल किरण । हकलं वया नुग: थाहां कुहां जुल । ख: वं धा:गु सत्य घटना । गबलें सत्य घटनायात कया: म्ये मच्वया । गबलें मतिनायात ब: कया: म्ये महाला । तर थ्व म्ये मतिनाया म्ये ख: । जि वइगु प्रेमय् तवयना: वइगु कल्पनाय् म्ये च्वया । म्ये हाला । जि च्वय्गु जक ख: । जि हालेगु जक ख: । वइत थ: याना का:ह्मला मेह्म । धात्थें जिगु गरीबीं हे ख: जि वइत थ: याना काय् मफुगु ।··· त्व:ताछ्व थ्व खँ, सुयां जुइ धुंकूम्हेसित हानं छाय् लुमंका च्वनेगु । मखु मखु जि वइत ल्व:मंका नं ल्व:मंके फइमखु । वं ल्व:मंकल ख: । तर जि···आ: जि नं ल्व:मंके मा: । ल्व:मंका छ्वय्गु हे कल्याण । लुमं लिसे थ:गु संगीत साधनाय् पंगल: जुइ । जिगु साधनाय् जि थ:त मुक्कं पाय्मा: । अझ नं प्रेमया किचलय् अत:मत: क्यनाच्वन धाय्‌व जिगु गुगु त:धंगु इच्छा ख: व पूवनी मखु । प्रेम मखु, जिगु

तपस्या तःधं । प्रेमया संसार त्वःफिकाः छेँया संसार लुमंकल किरणं । धात्थें खः जि थःगु इच्छायात कय्च्यानाः मांया इच्छायात छखे वांछ्वया च्वना । केहें पासापिनि न्ह्यःने छघं वदछुकाः जुयाच्वन । न्ह्यावलें ख्वाः ख्युंकाः म्वानाच्वन । तर रेणुमानया केहें ख्वालय् ह्लिलां बास यानाच्वन । छह्म ब्यापारीया केहें ! बांबांलाःगु लं पुनाच्वन । तर जि केहें छह्म गायकया केहें·· ! बिचाः यानाः न्ह्यानाच्वंगु पलाखय् मेगु खं ह्यनं त्वपुत। व ब्यापारया लँपुइ वंसा जि संगीतया लँपुइ वना । संगीत हे जिगु आज्जु खः । ध्यबा मखु, ऐस आराम मखु । खः जितः ध्यबां ध्याप ध्याप यानाच्वंगु दुसा जिगु संगीतं जितः सम्मान बियाच्वंगु दु। संगीत अमर, ध्यबा अमर मखु। सितकि मन्त । तर जि सीसां जिगु संगीत म्वानाच्वनी । जिगु सः थ्वयाच्वनी । जि दुःख सियाः यक्व मनूतय्त जिगु सः बिया च्वनासा जि गय् चीमि ? जि धनी खः– जिगु क्षेत्रय् । किरणं थः थम्हंतुं त्याकल । छेँय् थ्यनेवं थःगु आत्मा दुने ह्लानाच्वंगु ख छकलं स्वब्य त । केहेंम्हं किरण खनेवं लय्तायाः न्यं वल– दाइ, गिलास हय् धुन मखुला ग्व ?"

पिहां वय् त्वय्काः धयाबयागु लुमन । वइत छु याय् छु याय् जुल। केहेंम्हेसित म्हुतु प्वाः तिकेत तालतुल यात– "का ··न्यानाहयागु, पासाया छेँय् त्वःफित । थौं म्वाःल कह्लय् कया हय्का ।"

सासः ल्हाइ

स्वस्व खंक वइगु छेँया चाकःछि न्हू न्हूगु छेँ दनावल । न्हूगु तजाःगु छेँया न्ह्यःने वइगु छेँ हिसि मदय्क भुतुह्म मिसा थें जुयाबिल । झ्यालं खनेदुगु स्वयम्भू गजूयात ध्याप्प त्वपुया बिल । सुथ जुइवं निभालं तय्जू याः वइगु झ्यालय् ह्लिनय् तकं सुर्दःया जः खने मन्त । दक्षिण स्वःगु वइगु छेँय् तिन्हिनय् वसः पाःसां बह्नी मगं । चिकुलां च्वापुं जाया: खने दयाच्वनीगु च्वापुगुँ खने मदय्का बिल । थ्व फुक्क खं वइत ही मी चाया मवःगु मखु । अय्नं वं थःगु नुगलय् नुगः तयाः म्वानाच्वन । व हारे मचाः । काय्-पिनिगु ख्वाः स्वयाः थःगु नुगलय् पलेस्वां ह्वय्कीगु न्हि न्हि वं । वइत थुकी हे सन्तोष दु । आनन्द दु । तर थ्व सन्तोष व आनन्द-यात क्षतविक्षत याय्त चाकःछि च्वंगु छेँखा छेँखा पाखें थ्वया वइगु स्वीकरया सलं तिबः बीत बरोबर कुतः यानाच्वंगु दु । वया काय्पिनि आखः ब्वनेमु इलय् अंग्रेजी धुनं नुगः उत्केन्द्रित याय्त कुतः मयाःगु मखु । तर वया काय्पिं नं वया अबु थें स्थीर जुया ब्यूगु दु । थःगु थासं मदंसे सफूलिसें आत्मसात यानाच्वंगु दु ।

काय्‌पिनिगु लगनशीलता व अशान्ति वाय्‌ मका:गु थ:गु छेँ हे वइगु लागि स्वर्ग ख: । चिजा: जूसां तजा:गु छेँया इज्जत व अशान्तिया न्ह्य:ने थ:गु न्हाय्‌ तपुका त:गु दु । थुकी हे वइत गर्व दु । स्वह्म काय्‌ ल्याय्‌ह्म जुयाव:गु दु, कला:या स्वास्थ्य सुधार जुयाव:गु दु । थ:गु त्वालं पिनं वइत सत्कार या:गु दु । बस, वइत थुलि हे चिन्ता दु, गन तजा:गु छेँया ज्यातुकं य:ना: थ:गु छेँ दुना दुनावनी । थथे बइबलय्‌ वं मेगु बिचालं तिप्पा नकाबी– गन दुनी जिगु छेँ ! नब्बे सालया भ्वखाचंला छुं मजूगु जिगु छेँ ! अपाय्‌च्वं भ्वखाय्‌ ब्वलं मदुंगु जिगु छेँ ! थ्व न्हूगु छेँ न्ह्यावव तजा:सां जिगु छेँ जिगु छेँ जुया: धस्वानाच्वनी ।

झल्लमल्ल धा:गु छेँय्‌ वं मिखा ब्वय्‌गु कुत: तकं मया: । गबलें ह्लिला स: गबलें ल्वापु स: थ्वयाच्वनीगु छेँखां थ:गु छेँय्‌ नं पला: त:वइ धका: व सिक्क ग्या: ।

खला बइगु ह्लाय्‌पनय्‌ थ्व: मव:गु मखु थज्या:गु स: । थ:म्हेस्या ता:सां थताय्‌ब्यु । तर स्वह्म काय्‌पिनिगु ह्लाय्‌पनय्‌ थ्यनी धका: बया ह्मय्‌ ज्यू मदु । छाय्‌कि वया ज:ख: सकलें ब्यापारीत । करवया लागि मखु मात्र थ:गु लागि जीवन घानाच्वंपि । थ:गु लागि ज्यूगुं मज्यूगुं ज्या याना: धं धं धाय्‌क धस्वानाच्वंपि ! थ: काय्‌पि नं थुगु लालचय्‌ वनी धका: सिक्क सतर्क । उकिं छेँय्‌ काय्‌पिन्त थ्यबा दुत बीगु पाखे ध्यान क्वमसाय्‌कू । वं स्यू थ्यबा मुंकल कि

न्ह्याथे यानाःसां झं अप्वः ध्यत्रा मुंके मास्ति वइगु । ध्यबाया लालचय् थःगु इच्छा फुकं उखेलाः थुखेलाः मदया वनी । थथे मजुइकेया लागि वं वया काय्‌पिन्त व्यस्त याकातल । मनूत व्यस्त-ताय् भ्यलय् पुने मफतकि इमिगु न्ह्यपुइ मचायक थी थी म्वाः मदुगु बिचालं कय्‌पू वय् यः । थज्याःगु बिचाःया ल्यू ल्यू जुलकि मनूत मखुगु लँय् ध्यनेत छु माल । थज्याःगु अनुभवं कुगाःह्म वं थः काय्‌पिन्त भिगु लँय् पलाः न्ह्याकेगु कुतः यानाच्वन । व्यस्त जीवन घाकाः तजाःगु छेँपाखे मिखा मतय्‌काच्वन । वं स्यू तःमि मनूतय् दुने भ्यलय् पुनकि स्वच्छगु मस्तिष्क खतं नकाबी । खतं नकु नकुं स्वच्छगु दक्व बिचाः चा जुयावनी । ध्वगिना वनी । उकि काय्‌पिन्त चीमि अले स्वच्छगु नुगः दुपि लिसे भ्यलय् पुंकातःगु इमिगु जीवनया वास्तविकता थुइकेत काय्‌पिन्त व व्यलय् ब्वाकातल ।

थः स्युंइ धुंकल । लँय् मतया जः गनं खनेमदु । स्युं क्वथाया ध्याकुंचाय् च्वनाः बिचालय् दुनाच्वंह्म वइत स्युंलिसे धन्दां कय् पुयावल । फ्यतुना च्वंह्म दन । चाकःछि क्वंगु ततःखागु छेँय् मत च्याकूगु आः मखय् धुंकल । अय्‌नं मत जः छेँया पिने छप्ति खने मदु । झ्याः झ्यालय् दुनें जः पिज्वइ धकाः ध्याम्म धकि तयातःगु दु । थःथःगु क्वथाय् जक मतया जः सीमित । लँजुवाःतय्‌त जः ह्वलाबीगु कुतः मयाः । स्युंक लँय् जुयाच्वंपिसं मतया जलय् पलाः छी धकाः ग्याः इपि । लँय् जुइपिन्त थुनां चुइक दय्‌काः इतिइति

ह्लिलेगु मौका पियाच्वंगु दु इपि। खला इमिगु क्वथां थ:थाय् जक मखु, लँय् जुइपिन्त निज्वइगु ज: नं छ्यलाबी धका: ग्या: व। इमिगु क्वथा दुने च्यानाच्वंगु ज: पिने ह्वला बिलकि झौ जुइक च्याय् मानिगु छें, विस्फोट जुइमानिगु क्वथा, झौ मजुइ, विस्फोट मजुइ। उकिं व ई पियाच्वंगु दु। नमवासे कुप्प च्वनाच्यूगु दु। क्वथाय् जक इरूथिरू जुयाच्वन। जि हे मजिसेंलि वं थ:गु क्वथाया स्वीच च्वय् छ्वयाबिल। थ:गु क्वथाय् बच्छि लँय् बच्छि खने दइकथं झ्या: फुसय् तयात:गु चीम च्यात। क्वथाय् ज: दत। लँय् जुइपिनि लागी नं ज: दत। ज: खने द:लिसे लिमथ्यंनिपिं कार्यपि लुमंका हल। कला: तलय् तिनि, कला:यात कं वने मास्ति वय्क नं तलय् मवं। वं स्यू, कार्यपि श्रातकं मव.निगु खँ कनकि झं नुग: क्वतुंकी। उकिं भचा तक क्वथाय्तुं च्वन। नुगलय् गय् गय् मचाय्क लिमथ्यंपि कार्यपिपाखे मभिंगु बिचा: दनावल। गनं जिगु इच्छा विपरीत सना जक मजूला ? छेँया अवस्था खना: मखुगु लँय् जकं जुया मजूला ? ?? वइगु शंकायात ग्वाय् चुइकल। वया कार्यपि लिथ्यन। नुग: दुने विश्वास दया: नं वं कार्यपिके मन्यंने सुम्क च्वने मफुत। छह्म छह्म न्ह्य:ने थना: पालंपा: न्ह्यस: तल। छगू हे न्ह्यस:– "छिपि थौं वय्गु छाय् लिबा:गु ?" छसीकथं छह्म छह्म याना: लिस: बिल।

"धन्दा छप्ति हे कयादीम्वा: बा: । जि थौ अदालतय् वना:

न्याय विषयया अध्ययन याना वयागु । मिखाय् पति चिया: ताल्जु ज्वना च्वनीह्म न्यायाधीशया मिखां व ह्याकुगु बाला लिकाय्गु योजना दय्का वयागु ।"

"बा: जि अदालतय् मखु बुँइ वनावयागु । झीगु देया लागि मा:गु उब्जनीया लागि बुँइ बुँइ चा:हिला: किसानतलिसे त्वाय् चिना वयागु । इमिगु मेहनतया फल देया नय् मखंपित इनाबीगु योजना दय्का वयागु ।"

"बा:" झी गथे ख:. सकलें अथे उपचारया लागि डाक्टर-तय्त फीस बी मफुपिं, वास: न्याय् मफया. अकालं ग्रस्तपिं ल्वगितय् निंतिं डाक्टर जुइगु योजनाय् ब्वाँय् जुया वयागु ।"

काय्पिनिगु लिस: न्यना: वइत शंका मखु इच्छाया गर्व दना-वल । थ.गु छेँ, मखु थ: काय्पिनिगु योजना खना: २५ वाटया चीम दन्न थिनावल । क्वथा छकुति झ: झ: धायावल । व क्वथाया मत थीलिसे तत:जा:गु छेँया चीम बुलुयावन । 卐

चिपगु नील:

पल्पसा थें च्वांकिचाह्म बिन्ज्वा भा:त मदय्‌वं लाति थें जुल। च्वं च्वं थे च्वने मछू। ज्या याय्‌ नं मं मदु। थ्व जू व जू धाय्‌ मफुत वं। ख नं ख: भा:त थें न्या:ह्म मन्त। वया ज: मन्त। खत्रबि हुइपीह्म म:त। वया संसार मन्त। वं गय्‌ नुग: तय्‌ फइ। ल्यासेया इलय्‌ भा:त मदय्‌का च्वने मा:गु धइगु ख्या: खँ मखु। गुलि नुग: ख्वइ। थ: थम्हं अभागी भा:पिइ। गबलें गबलें ला ख्व ख्वं ह्लि वंगु चाइमखु। ख्वबि नं गनं जक वल धइथें च्वं। लासाय्‌ च्वनां ख्वयाच्वंह्म बिन्ज्वाया ख्वबि फुङ्गा वाच्या वाच्या प्याय्‌ धुंकल। अय्‌नं मिखां बा: व:गु खुसिबा: द्यूगु मखुनि। मांह्म ख्व:गु स्वयाच्वंह्म निदँ दुह्म मचा बिन्ज्वाया न्ह्य:ने वना: ह्म गिलिगिलि यात। मचां गिलिगिलि या:गु बिन्ज्वाया थ: भा:तया ह्ला:तं थिलिगिलि या: थें ताल। ख नं ख: वया। भा:तया चि मचा वया जीवन धइह्म हे मचा। ख्वबि प्या:गु ह्ला:तं मचायात कयाखतं कस्सिक घय्‌पुल। प्यक: न्याक: थ:गु न्यतालय्‌ मचाया न्यता: दिका: चुप्पा नल। मांम्हेस्यां या: थे मचां याकाच्वन। वं छुं हे

थुइके मफु । मचा हे मखा । मचायात खँ खं बिन्ज्वां ख्वबि प्याना च्वंगु थ:गु ख्वा: लासाया देवापां च्वत्यंक हुयाछ्वत । अयनं ख्वा: गरखेसे चवं । सँ जिंग्रिङ्ग । ख्वा: खँ खं हे ग्यानापुसे चवं । सिह्ल: मदुगु कपा: । सिन्चु मदुगु छ्यं । चुरि मदुगु ह्ला: । गज्या:गु बांला:ह्म बिन्ज । । गय् छकलं थय् जुल धका: सुं पत्या: जुइ थाकुइ ।

सुं मदुगु क्वथाय् मात्र थ: व मचा । मचां वइत स्वइ, वं मचायात स्वइ । नुग: पिपि च्याइ । ला जक लाःसा म्वा: थ्यें पुखुली क्वब्वाना: सिना वनेला धइथें जुइ । तर वइगु बिचा: न्ह्या: वने फइमखु । मचाया ख्वालं वइत थक्कर नकाबी । धात्थें मचा मदुगु जूसा बिन्ज्वा थन मदय् धुंकल जुइ । तर आ: "मचा हे वया म्वाय्गु लँपु ख: । ख नं ख: वं आ: ख्वया:सां म्वाय् मा:गु दु । मचायात म्वाके मा:गु दु । वया भा:तया चियात ब्वलंके मा:गु दु । काय्यात स्वयाच्वंह्म बिन्ज्वाया मिखाय् हानं ज्वातां वया भा त लुयावल । वया नुग: थुं दित । मचाय्क पला: दराज पाखे न्ह्यात । दराज वया मां अबुं बियाहःगु दराज । मदस: दराज । दराजया खापा चाय्कल । प्रत्येक तख्ताय् भिगु वस: । छता थे छता थिकेगु । ह्याउँगु लं, परसि । लं परसि खँ खं मू हाल । बांलाक फिइ मखंक हे । बिहा: जू बलय्या दोपत्ता परसि खँ खं हानं ग्यात । परसि हे हिबाय् चबाय् या: थें चवन । ख: व वइन

य:गु परसि। छकः झसुकाः तल। मचाय्क ह्लाः दोपत्ताया परसी जू वन। परसी ह्लाः तःह्म बिन्ज्वा छकलं थारा न्हुल। वया भाःतं वइत् सराः ब्यू थें ताय्कल। ह्लाः परसि तापाकल। भचा तोह्लय् जुल। चवं निसे क्वथ्यंक, क्वंनिसें चत्रथ्यंक वइगु मिखा दराजय् ब्वात। मिखा अलबमय् लानाः तक्क दित। अलबम नं वया क्वसः। वया मां अबुं बिथाहःगु क्वसः मखु। वया मिजं पासां ब्यूगु क्वसः। अलबम हे वया यःह्म नाप बाय्गु क्वसः खः। ह्लाः सुम्क मच्वन। अलबम पुइके मास्ति वल। अलबम काल। मचाया लिक्कसं वन। फ्यतुल। पाना पुइकल। न्ह्यःनेसं हे वं खन। वया मतिनामि राजिवया ह्लाःतं कियातःगु आखः ग्वः "झीगु सम्वन्ध उलि हे जुल, गुलि ·· ?" जाय्के मफुगु आखः ग्वः छकः मन मनं ब्वन। नुगः खुल्ल मिन। गुलि गुलि सम्वन्ध दय् धुंकूपि मतिनामित बाय् माल। बिन्ज्वाया मिखाय् राजिव झ्वातां दं वल। वइगु ह्लाय्पनय् ल्वःमने धुंकूगु राजिवया खँत घुन्न घुन्न मिक थ्वत। पुलांगु खँ लुमं लुमं बिन्ज्वा ग्याइ। 'मतिनाया पःखाः थुंह्म सु ?" वं थःकेतुं न्ह्यसः तइ। मचाय्क वया म्हुतुं खँ तज्याइ "जि ! थुकिया दोष जितः। जि यानाः हे···। जि हे ग्याफरा। छुं धाय् मफुह्म। उलि ख्याय्वं हे···' गज्याःगु नुगः जिगु। जि यानाः हे राजिव अथे जूगु। ख्वाः हे गथे पानावंगु। गंसि नं गपाय्च्वं। फुक्क जिगु द्वं। हानं जिगु द्वं नं गय् धाय्।

दाइचां म्हुतुयात ताबं ग्वया ब्यूगुसा गुलि ज्यूगु । वहे पौ छगुलि यानाः ला खःनि। वहे सफुतिइ लाय्माःला हानं ।" खँ लुमंकु लुमंकुं अलबमया पाना पुइका यंकाच्वन। पुइकू लिसे मिखाय् पुलांगु किपात चाकःलि पां पां ह्यितल । चाकःलि पां पां ह्यितकां छु याय् वं आः। दतले कुच्चाः मदय्वं बिचाः धइथें। सी धुंकाः वासः यानाः छु याय्गु । वासः धइगुला म्वातले खः। बिहाः मजूतले खः, थज्याःगु बिचाः याय्गु धइगु। आःला बिन्ज्वा सुयां मां। अले मदय् धुंकूह्म मिजंया कलाः । विधवा बिन्ज्वा । मांम्हेसित स्वस्वं मचा पुली ह्लाः दिकाः किपा स्वयाच्वन। पुइका च्वंह्म बिन्ज्वाया मिखा छपाः किपाय् लात। स्वयम्बरया किपा। मदुह्म भाःतं सिखः क्वखाय्का च्वंगु किपा । गुलि ज्ञः ज्ञः धाः। भाःतह्म मुसुकाः अले बिन्ज्वा ह्याउँगु वलतय् मछाः पहः पिकयाः क्वछुना च्वंगु। स्वयाच्वंह्म बिन्ज्वायात थःगु बिहाः सिमधःनि थें ताल। फुक्क किपात कतांमरिया बिहाःया किपा थें च्वन। वइत हानं छकः ह्याउँगु परसि सिनाः नःलिह्म भमचा जुइ मास्ति वल। लिक्कसं च्वंह्म काय्यात किजा याय् मास्ति वल। बिचाः याना च्वंह्म बिन्ज्वा थारान्हुइ। मत्ती खँ चाःहिकी "छे…", गज्याःगु बिचाः थ्व। जि गनं म्ह्याय्मचा खः धकाः। थ्व छेँया भौमचा खः जिला। अझ भौमचा जक मखु, मचाया मां तकं जुइधुंह्म। बिचाः याय्गु तकं पाप खः। धर्म मब्यूगु खँ। विहाः धइगु छकः

धका: जुइ ।…" व छकलं ग्यात । माजु, दाजुभत, किजाभत, पीभत ज्वातां दं वल । इमिगु लागी नाग: तुग: याय्गु लँपु दइ । सकस्यां वइत हिवाय् चबाय् याइ । मिसा समाजय् मजूगु ज्या । निक: निक: भम्चा जुइगु धइगु ख्या: खँ मखु । अयूनं बिन्ज्वायात हानं छक: राजिवया कला: जुया: च्वने य: ताल । यथां छु याय् बिन्ज्वाला सिख:या दुने । वइत दन्धनं ची धुंकत । अञ्झ ला वया जक यथां मज्यू । राजिवं य:ला मय:ला । ख: ह्लापा ला राजिवं वइत यक्व यक्व यय्कूगु । तर व मतिना छपफुना ब्यूह्म बिन्ज्वायात हानं गय् यय्की । वला कुमार तिनि, ब्याह्रा: मया:निह्म । म्वा:लका वं यय्कल धाय्का, तर वया मां अबु गय् यय्की । अञ्झला समाजं तकं राजिवयात क्वय्या मिखां स्वइ । य:सां व लिचिले माली ।

बिन्ज्वां थ:गु बिचा:यात ह्िले फुगु मखु । फइ नं गनं ल्यासेया इलय् । मचा मदुसाला व न्ह्याथाय् नं वनी धाय् । मचा दु, छगू समस्या । बिन्ज्वां हानं राजिवया खँ लुमंका हल । "बिन्ज्वा, जि छन्त थ: यानाः हे काय् । छुं जुया: छ मेह्मयाह्म जुल धा:सा जि बिहा: याय् मखु स्व…। छ मेह्मयाह्म जुइ हे मखु, कि जुइ ?" वइगु न्ह्यसलय् ह्लिला: जक तरे याना छ्वयागु लुमं, अलबम् स्वया-च्वंह्म बिन्ज्वा मुसुहुं ह्लिल । मचा खनेवं झस्स लुमंकल "मचा ज्वना: छ जियाय् व:सां जि छन्त गबलें गिल्ला याय् मखु

बिन्ज्वा !" ख्वा: यायां राजिवं वइत धा:बलय् वं "छे गज्या:ह्म" धका: धा:गु छता छता खं वइत ह्रिस्याना च्वं थें जुल।" अय्सा··· ! अय्सा वं जित: थ: नाली तिनि जुइ। व जि धका: पियाच्वंगु दनि। जि हे जकं···! अझ्झ नं वइगु भविष्य जि ख:। अले जि दनेगु पला: व ख:।" बिन्ज्वाया मन ह्मानं मेखतं चा:ह्लिल "गय् याना: वनेगु ? गय् याना: धाय्गु ? छें य् दुमका:सा ! बेइज्जत याना ह:सा ! छेंयापिसं छु धाइ ? लोकं छु धाइ ?" ह्म पिइसे च्वन। अय्नं बिन्ज्वा मग्यात। फ्यतुनाच्वह्म दन। कापि काल छु बिचा: वल थें मस्यु। कलम नं काल। वं ह्लापा थें पौ च्वय्गु बिचा: यात। ख: पतिइ जूसा न्ह्यागु च्व:सां ज्यू। नवाय्गु धइगुला थाकु। ई हे मदय् फु। खं हे मदय् फु। मचा अलब्रम स्वस्व न्ह्य: अथ्के धुंकल। कलम ह्ला:तय् कयाच्वंह्म बिन्ज्वां मचाय्क आख: च्व:त लाया यंकल—

'.................'

आख: स्वय्वं हे ह्मसिल जुइ सु ख: धका:। छाय् ह्मानं च्वल धका:। धात्यें झीगु पौया आदान प्रदान दीगु स्वदँ दत मखा। दीगु दितंतु। स्वापू मन्त। अय्नं आकाशाकां गय् गय् थ्व ह्ला: न्ह्यात। शायद छि तम्वइ जि खना:, अले जिगु छग: छग: आख: च्व:यात मेगु हे मिखां स्वय्फु। अय्नं जि सह याय्।

धाय्गुला यक्व यक्व खँत दु। मन्ह्य मन्ह्य दु। कने न्ह्य:

छित: ह्लापा थें बचं ह्लाके थ्व खँ स्वइतं कनादीमते । मञ्जूला ? छि थ्व खँय् सह्मत दु ? अवश्य दइ छिला सि हे सिल, जि सुयां कला: । अय् थ्यका: जि छित: थन तापाक्क झासँ धाय् त्यनागु मखु । मनूत गुलि गुलि तापाइ, उलि हे सतिना व: थें च्वनी । ल्व:मंकू लिसे झं नुगलय् कुति कुति न्या' वइ । थ्व न्यंका च्वनागु छि स्वय् छित: ह्रिस्या:गु थें न्वनी । छति मखु । जि थन धात्थेंया नुग: द्य: ब्वया: च्वया च्वनागु ख: । पत्या: जु मजु । वला छि स्वया: ।

छि सिइ हे मखु फुक्क खँला । अपाय्धंगु मतिना त्व:थुगेगु जित: जक य: जुइला । छि नं बिचा: याय्फु । छिला झं छगू छगू समस्याया समाधान याय् स:ह्म ख: । तर जि अज्या:गु समस्या समाधान याय् मफया: हे छित: दु:ख बीमाल । धात्थें जि छित: यक्व हे दु:ख बिया । छिगु अपाय्जि ज्यूयात स्यंका बिया । थ्व फुक्कं जि चा: । चायां छु याय्, अबलय् जि कतांमरि जुइमाल । धा: धा: थे याय् माल । छि थज्या:गु छुं नं सिइमखु । छि जित: जक दोष बियाच्वनजुइ, मखुह्म नाप मतिना याय् लात धका: । खला छुं जिगु ख: । अयनं…। जि अबलय् विवश । क्वथां तकं पितछ्वया मह: । अझ गज्या:गु गज्या:गु धम्कि बिल । थज्या:गु खँ छित: कने धका: कुत: मयानागु नं मखु । कुत: यानागु नं ख: । तर व पौ छिगु ह्लाती लाय् न्ह्य: बाया ह्लाती लात । पौ खनेवं

गज्या:गु हा:गु । गज्या:गु स:, गज्या:गु मिखा । जि छु नवाय् मफुत । अले छु धाल स्यूला "छेँनं छपला: थुखे उखे यात धा:सा थ्व नया: मखी" धका: डाल्फया सिसि क्यन । डाल्फया सिसि खनेवं मां ख्वयाहल । मांया ख्व:सलं जिगु नुग: द्य: हे फाता पुल । मां विधवा जुइ । अले, जि । ह्म छम्हं थरथर खात । जि लाति जुल । मन्त्र लगय् याना त:ह्म थें, जि धा: धा: थे जुल । न्ह्यागु धा:सां जिगु म्हुतुं "ज्यू" बाहेक मेगु छु पिमज्वल । बिहा:या तिथिया खँ नं जुल । ब्वनापौ छापय् जुल । ब्वनापौ गय्च्वं क्यने हल । वइगु व जिगु नामं जायाच्वंगु ब्वनापौ स्वया च्वनाह्म जि गबाय्‌त तकला नवाय् मफु । थ्वहे धाय् मफु । ला जक ला:सा अबलय् व ब्वनापौ ह्यारञ्चुर खुना: छिगु व जिगु जक त:त:ग्व:गु नां तया: इने मास्ति व: । तर···व ब्वनापौ सर्व सम्मति पास जुल, बाहेक जि । वहे ब्वनापौ छगू छिगु नामय् पासाया ल्हाति छ्वया हया । थ्यं मथ्यं मस्यू । तर छिगु ल्हा:तं कियात:गु आख: ग्वलं जायाच्वंगु अलबम वहे पासां जित: ल: ल्हात । तर छि मझा: । जि स्यू छि गय् झाइ । छि गय् नुग: तय् फइ । थ: य:ह्म मेपिसं यंकूगु गय् स्वय् फइ । छति फइमखु । जि भमचा जूगु खंमा शायद छि अबलय् छु जक जूइ धाय्‌मफु । मझा:गु हे बेस थें ताल । अय्‌नं जिगु मिखां मालाच्वन, गनं छिगु उपस्थिति दुला धका: । मदु ।

जितः त्रियाछ्वत । जिमि परिवार लय्ताल । बाया इच्छा पूवन । जिगु इच्छा…झीगु इच्छा ? स्वइगु झैँगा भौमचा जुल जि । छह्म अपरिचित मिजंया कलाः जुल । मय्क मय्कं जि वइत भाःत नाले माल । उकिं जि भौमचासां ख्वाः ख्युं । छकःला माजु जागय् जूगु नं ताल "छु ताल याह्म मिसा ल्याः न्ह्यावलें ख्युं ख्वाः न्ह्यू ख्वाः धइगु हे मदु।" तायाः नं जि सुम्क । जि गय् नवाय्गु ? छकःला वं जितः धाल— "न्ह्याबलें ख्वाः ख्युं छाय् ? कि छं यःह्म त्वःता वइगु लाकि !" व नं भचा सः रयूह्म लानाच्वन खँनि । थज्याःगु खँ न्यंबलय् जितः छु याय् छु याय् जुल । कना हे बीला धइगु मत्ती नं वःगु । तर पिकाय् मफुत । छाय्कि जिमिगु बन्धन जुइ धुंकल । समाजया न्ह्यःने कलाः भाःत जुइ धुंकल । झीगु खँ कंसा झ नुगः क्वतुंकी थें ताल । उकिं जि मखु धकाः जक लिसः बियाः गाका छ्वया । उबसां निसें जि वइत यय्का हया । जि वइगु क्वाःगु जलय् मि पनेगु मनंतुना । भचा भचा यानाः छि ल्वःमना नं बन । छकः निकः लुमना व; तर ह्लापा थें मजुल । धात्थें जि छितः जिगु बाखं हे कना च्वनागु खः । अथें ख्याः यानागु मखु । ह्लापा लिपा व नाप चाःहिले धइगु तकं मयः । लिपा जुजुं चाःहिलेगु नं यानाहया । जीवन न्ह्याः वनाच्वन न्ह्यइपुक । छकः लुमंका छि, जि व व वया च्वनात्रलय् छितः ध्वदुक नापलाःगु । जि छितः खनेवं वय्कः नाप परिचित याकेगु

बिचालं झं न्ह्यःने वयां छि मखं पहः यानावंगु । अय् छाय् ? छि जिमिगु जोडी स्वय् मफया: । खः लाकि मखु । शायद छि अबलय् बिचा: नं यात जुइ । झी ह्लापा ह्लिला: ह्लिला: चाह्लिलागु । तर… अथे जुल ! छक: जि नं न्यनागु नं खः, छित: भमचा मा: जुल धका: । तर छि बिहा: याय् मानय् मजू हँ । आजीवन कुमार जुया: म्वाय्गु धइदिल हँ । धात्थें छि जिगु लागी थपाय्धंगु बलिदान ! गज्याःगु नुगः ! धात्थें नुगः नुग. हे खनि छिगु । छि जितः ह्मय् मतिना याःगु मखु खनि । तर छु याय्… । न्ह्यागुसां म्वाहे म्वाल । छि सिहे सिल जुइ । व मन्त धइगु । जिमि मचाया बा मन्त । मचायात वं छुं याय् मफुवं मन्त । तर अबु मदुह्म मचा दनि । जि दनि । जि वइत लही मानि । ब्वलंके मानि, अय् यानाः… ? मचाला मचा हे तिनि । अले जि बुरि मजूनि ल्यासे तिनि । नकतिनि नीदँ । अय् धका: जि छितः झंगः लाय् त्यनागु मखु । छिगु जीवन गुखे न्ह्याःवना च्वन व नं जि स्यू । जि खं । जि स्यू छि बिना जि । हानं छितः धाय्ला माःगु मखु जि चिप लप्ते धका: । अय्नं थ्व चिप लप्ते निप यानाः छि जितः स्वयादी । खः घाघः दु मचा ! मचा हें कह्लय्या लँजुवा: खः । वइत नं छि थःहे खनादिल धाःसा जि मछाः मजुसे छितः धाय् छिगु खँग्वः सिति मवं ! बस ? धाय्गु थुलि हे ।

छि नाला काःसा जि न्ह्याबलें छिह्म

बिन्ज्वा

बिन्ज्वां पौ च्वय् सिधय्कल । थौं थें आखः च्वःगु वं स्वदँ न्ह्यः जक खः । पौ च्वय् सिधःबलय् ल्हा हे त्यानु थें च्वन । छकः सन्तोषं सासः ल्हात । कलमय् पुसा तल । च्वयागु पौ छकः सररर ब्वनायन । लथ्यात । 'सुयात बिया छ्वय्गु ? समस्या छगू ञ्वातां दं वल । थःम्हेस्यां ब्यू वने । गय् वने ? छु ल्हासं वने ? खःनि स्वदँ स्वदँ मछि लिपा गय् यानाः नवाः वनेगु ? थःला वने हे मजिल अय्नं स्वइत बीके छ्वय्गु ले ? छें ह्मस्यूपिं सु दु ? वं बिचाः यात । सुं हे लुइके मफुत । अँ, वं लुइकल । निलमचा वया पासा । व नं थन मदु थें । ल्हापाला बरोबर वइथाय् वः । खँ खिँ ल्हानाच्वनी । राजिव थय् जुल, अय् जुल धकाः कना च्वनीह्म निलम । थौं कल्हय् वइथाय् मवःगु हे ग्वःन्हु दय् धुंकल । मेपिं सु दु छें स्यूपिं ? वया किजा, बिजयचा । वइत हे सःताःसां बिया छ्वय्माली । बिन्ज्वां थथे हे बिचाः यात । हानं हतपतं बिजयचा थन मवः । स्वइत सःतके छ्वय्गु । लिक्क छेँय् च्वंह्म मणीचित सःतके छ्वय् माली । बिन्ज्वा दन । मणीचित सःतल । धाय्वं वल । वःह्म मणीचित "बिजयचा छकः सःता हिँ ल्हि, अले खाम छपाः नं न्याना हिँ ल्यंगु ध्यबा छन्तका" धकाः छम्वः ध्यबा बियाछ्वत । ध्यबा दय्वं गाःह्म मणीचा छ्यं ल्हुकु ल्हुकु संकावन ।

भचा जाय्वं मणीचा खाम छपाः ज्वनाः ल्यू ल्यू बिजयचा तयाः क्वथाय् वल । खाम बिन्ज्वायात बिल "गज्याःगु ज्ञानी मणी" धयाः बिन्ज्वां खाम काल । मणी न्ह्यू ख्वाः ततं वन ।

बनथाय् बिजय व बिन्ज्वा जक।

"छाय् स:तके ह्याःगु तता ?" बिजयचा न्यन।

खामय् च्व च्वं बिन्ज्वा नवाना हल "अँ बिजयचा, छं राजिव दाइयागु छेँ स्यूनि खला ?"

"छाय् तता ? उखुनु दुनि तता, लँय् नापलाः वलय् नं हे मतुसे वनका राजिव दाइ ! राजिव दाइ धकाः स:तां हे वास्ता मयाः ...।"

किजाया खँ न्यनाः बिन्ज्वा वाताहां च्वन। नुगलय् खँत म्वखाय् ब्वल। "हानं तंया इवंकय् बिजयचित धाय् जिक्व धया ह:सा छु याय्। ह्लापाला बिजयचा खनेवं गज्या:गु माया याइह्म राजिव। उखुनु वइत हे नमतू धाय्बलय् जित:ला गनं थ: नाली। जिगु ख्वाः तकं स्वय् मय:ला सखे। वं चिप लप्ते धकाः वांछ्वया ब्यूसा।" बिन्ज्वा मू हाल। छझाः पक्क च्वन। खामय् नां च्वयाः तिइ धुंकूगु गनं गनं मबीगु बिचाः यात। म्वालका धकाः किजाम्हेसित धाय्गु बिचा:, हान ग्व:फय् वयाः ब्वय्के यंकल। "मखु थपाय्हाक: च्वय् धुसेंलि छाय्। अथेला राजिव सकसितं कना जुइह्म मखु। य:सा य: मय:सा मय:। सिधल। बियाहे छ्वय्, जूगु जुइ। जाँच बिसेंलि पास कि फेलला जु हे जुइनि।"

त्वालां थ:त स्वयाच्वंह्म किजाम्हेसित खाम बियाः बिन्ज्वां धाल– "स्व बिजयचा, स्वइतं धाय्मते खंला। थ्व पौ छगू राजिव

दाइयात बिया थकि ह्लि । स्वइतं धाल धा:सा जि स्व ।"
छतका वंगु नोट छ्या: बिल ।

"राजिवदाइ नाप मला:सा छु याय्गुले ?"

"नाप मला:सा लित ज्वना वा, स्वइतं बिया थके मते ।"

'दय्' धका: छ्य संका: बिजयचा वन । बिजयचा बंसां निसें बिन्ज्वाया नुग: खुल्दुल खुल्दुल । ह्लापा य:पौ बिया छ्वय् बलय् थें । नुग: पि पि च्या: । बिजयचा वंगु झ्यालं खने दतले स्वया-च्वन । बिजयचा छेँनं तापाना वन । खने मदय्क…।

बिजयचा राजिवया छेँय् न्ह्य:ने थ्यन । मवंगु यक्व दय् धुंकल । गय् थाह्नां वने थें जुल । अय्नं तताया बचं । स्वाह्नाने गल । क्वथापाखे पला: न्ह्याकल । क्वथाय् तालं ग्वयातल । राजिव मदु । तलय्ला धइगु त्रिचा: याना: स:तल । "मदु पिह्नां वनाच्वन" धइगु तलं लिस: वल । ग्वालका धका: कुह्नां व:ह्म बिजयचां राजिव लुखासं ध्वदुक नापलात । बिजयचा थारान्हुल । भचा तक निम्हं चुप्प । मछि पह: पिकया: बिजयचां ह्मिचां खाम लिकया: "तता बियाह:गु" धका: बिल । तता शब्द पिकाय्वं हे राजिवं ख्वा: भचा गरखेसे तल । काय्त राजिवया ल्हा: न्ह्यात । गुलि ह्थाय् जुइ, कयाखतं झ्याराक्क धाय्क खुना: भ्वं लिकाल । सर्रर च्वं निसें स्वयायन । पौ स्वयाच्वंह्म राजिवया ख्वा: छकलं पानावंगु बांलाक सी दु । ब्वने सिधल । तर राजिवयात सिमध:नि थें ह्नानं पल्टय् पल्टय् याना: स्वल । छु याय् छु याय् जुल । धात्थें थ्व वहे बिन्ज्वां छ्वयाह:गु खइला धइथें ताल । बिन्ज्वाया छग: छग: खँत सत्य साबित यानाब्यू थें ताल । वया ह्लाय्पनय् बिन्ज्वा

व पासापिनिगु पुलांगु सः थ्वत– "अय्सा छु छं भाःत नं निह्म कायगु विचाःलेसा ?"

"मखु, अय् धइगु मखु । का, थ्वाक्क ल्यासेया इलय् भाःत सीसा मेह्म नाप बिहाः याय्हे माली । कि म्वाःली ?" खँ न्यनाः बिन्ज्वाया पासापिं सकलें ह्वारर ह्विल ।

"........ ...."

"खः लाकि मखु । का थुकी थ्वांइत दुलाकि मदु ।" हानं ह्वाररर ह्विली बिन्ज्वाया खं ।

थ्व फुक्क ह्वापा राजिवं न्यनाच्वंगु खँ जक मखु धात्थें इतिहास पल्टय् जूगु थें ताल । अले थःम्हं धयागु खँत नं छता छता दत्तले घुन्न घुन्न थ्वत । थः यःह्म बिन्ज्वा मचाया मां । राजिव दोभानय् लात । समाज व जःलाखःलायात छकः स्वल । मचा दुम्हेसित कलाः धायगु । उफ्···। मांयात गय् धायगु, छेँय् गय् धायगु छेँनंला पितिना हे छ्वइ, ह्म छम्हं म्वखाय् "मखु बिन्ज्वायात तयां छु जुइ । व विधवा खः, जि य ह्म । जिगु संसार व । यःह्म धइह्म यःह्म जुइ । व चिप लप्ते खः, अयनं वइत निप याय् ज्यू । चिप मजू धइगु छु दु । न्ह्यागुं चिप । देमायात च्वलाः निप याय् ज्यूसा लप्ते छाय् च्वले मज्यू । व जिह्म जुइ । वइगु लागी जि छुं याय्माः । जिमिगु मतिना हाकनं पूवंके । दुने धुंकूगु वइगु छेँ हानं छकः दनाबी । वंहेला थज्याःगु हिम्मत तःसा जिला मिजं । समाज खनाः ग्याय् मज्यू । जि वइत दुत हय् । जिगु नुगलय् थाय् बी ।" राजिवं पौ ग्वारा चिनाः ह्मिचाय् तल । बिजयचा त्वालां स्वयाच्वन राजिवया ख्वाः अध्ययन यायां···! 卐

केशरमान ताम्राकार

जीवनय् सदां छगू थलाः क्वलाः दयाच्वनी । गुकिं जीवन प्रति अनास्था, पलायनता नं पिज्वय् फु । आस्था व विश्वास नं ब्वलने फु ।

समाजया विसंगति, निश्चितताय् म्वाय्माःगु बाध्यता आदि जीवन लँपुइ यक्व मोडत वइच्वनी । थुगु मोडय् न्ह्याइगु बांलाःगु पलाखं धात्थेंगु जीवनया लँपु निर्धारण याइसा बांमलाःगु पलाखं पलायन जुइ ।

थ्व मिगू धारणाय् धात्थेंगु जिन्दगी म्वाय्त कथाकार केशरमानजुं ह्लापांगु लँपु ल्यइ । छगू विश्वास ज्वनाः म्वाय्गु संकल्प याइ । संघर्षशील जीवन हे भविष्यया जः खः ।

'जि विश्वास म्वाय्' केशरमानया स्वंगूगु न्हू बाखं सफू खः । थुकी यथास्थितिवादी, पुरातनवादया विरोध दु । [illegible] ल्याय्ह्म मानसिकताया प्रतिनिधित्व जू ।

देगः ह्लिचा सफू